Štev. 6 (672) L. XIV.
NOVO MESTO, četrtek,
14. februarja 1963

DOLENJSKI LIST

JANEZ VIDIC se je rodil 20. februarja 1944, na drugi dan zasedanja prvega slovenskega parlamenta v Črnomlju. Preberite spodnji razgovor z mladim »jubilantom«!

Minilo je devetnajst let

Leto 1944.

Črnomelj je bil že dolgo »prestolnica osvobojenega ozemlja«.

V času, ko so okrog in okrog še divjali srditi boji s sovražnikom, v mrzlih dneh sredi zime, 19. in 20. februarja, je v Črnomlju zasedal SNOS, prvi slovenski parlament. Tistikrat je bilo v tem prijaznem belokranjskem mestecu vse en sam miting zmage, narodne zavesti, ponosa in upornosti ljudstva, ki je z lastno krvjo branilo sleherno ped zemlje.

Vse to je že zgodovina, Črnomelj pa precej drugačen kot pred devetnajstimi leti. »Nikoli si človek ne bi mogel misliti, da bomo v Črnomlju kdaj videli to, kar se je zgradilo po vojni«, menijo Črnomaljčani. Verjamejo napredku, ker so živa priča vsemu, kar nastaja z neuklonljivo voljo in je delo marljivih rok.

Janez, Jožefa, Ljudmila, Ivanka in Anica so se rodili šele pred devetnajstimi leti, zato ne opazijo razlike med nekdaj in danes, ampak pravijo, da mora vse tako biti, ker živimo v v času socializma in se predvsem borimo za boljše življenje. Niso slišali pušk in ne eksplozij granat, lahko pa danes slišijo brnenje strojev na gradbiščih, v tovarnah in drugod. Lepa je ta pesem, vsakodnevni pozdrav, ko hitijo na delo, v šolo in domov. Vsak dan ima drug napev, lepši in bolj vspodbuden.

(Nadaljevanje na 20. str.)

Telefonistki Mija Češnovar in Milka Pinterič na sevniški pošti med rednim dežurstvom. »Linije so v redu, sneg in slabo vreme nista okrnila pogovorov! Julija letos, tako pravijo, pa dobimo avtomatsko centralo!« sta se še pohvalili. Vsak dan opravi sevniška pošta povprečno po 200 medkrajevnih pogovorov. — Ko že govorimo o zvezah, naj pohvalimo v tej hudi zimi tudi vse naše rudarje, železničarje, šoferje, skratka vse uslužbence v prometu in trgovini, da ni prišlo v naših krajih do zastoja v oskrbi!

„Zares: delo pri strojih je moje veselje“

V rojstni knjigi v črnomaljskem matičnem uradu je z velikimi debelimi številkami in črkami napisan datum: 20. FEBRUAR 1944; desno od datuma je ime JANEZ VIDIC, v isti vrsti naprej pa rojstni kraj — LOKA 21, podatki o starših, bolnih in ostalo.

Janez je bil nemalo presenečen, ko sem vstopil. Sedel je pri štedilniku in bral »Pavliho«.

Za uvod sem ga vprašal:

»Se kaj spominjate, kdaj je zasedal SNOS v Črnomlju?«

»Malo.«

»Kdo vam je povedal?«

»Vsakdo nekaj. Največ mama.«

»Kaj ste po poklicu?«

»Za zdaj sem še vajenec, strojni ključavničar. Teoretični izpit sem že opravil, praktičnega pa bom v jeseni.«

»Delate?«

»V BELTU.«

»Zakaj ste se odločili za to stroko?«

»Veseli me delo pri strojih.«

Kaj delate v prostem času?«

»Pomagam doma ali pa igram rokomet. Tudi plavanje gojim. V podjetju imamo aktiv LMS in razne krožke. Ni dolgčas, kdor hoče delati.«

»Kaj bi lahko rekli k temu, da boste vsak čas napolnili 19 let?«

»Kmalu bom moral v vojsko. Sicer pa: kolikor je človek starejši, tem bolj na široko se mu odpro vrata v življenje.«

RAZMIŠLJAMO O TITOVIH BESEDAH

Pod nogami so tla

Tik pred novim letom je tovariš Tito v svojem govoru v Železniku grajal manjši del intelektualcev, ki pozabljajo, da imajo tla pod nogami, ker v svojih blodnjah kar naprej plavajo po zraku in v svoji domišljiji slikajo življenje, ki ga ni in kakršnega večina ljudi tudi ne bi hotela živeti. Na to temo se je povrnil tovariš Tito, ko je na mladinskem kongresu v Beogradu govoril predstavnikom jugoslovanske mladine. Kakor že tolikokrat je tokrat spet dokazal, da pozna življenje, da zna prisluhniti njegovemu utripu in da zna odkriti tudi tiste pojave, ki z življenjem naših delovnih ljudi in z našo stvarnostjo nimajo nič skupnega.

Po njegovem govoru v Železniku so nekateri hoteli vedeti, kaj je mislil. Niso ga razumeli. Kdo ga ni razumel, je na dlani. Razumeli ga niso maloštevilni jalovi intelektualci, ki gledajo z viška na naše življenje, ker se jim zdi preveč vsakdanje, premalo abstraktno. Toda razumela ga je večina delovnih ljudi, tudi socialistična inteligenca, ki ne stoji ob strani, ampak je vključena v to življenje in pozna vse njegove strani, sončne in senčne, ker ga sama živi. Blodnjaki pa so ljudje, ki od daleč opazujejo življenje in si mislijo, kako bi sami vse bolje opravili, v resnici pa tega nikoli ne poskusijo. Na vse strani delijo recepte, visokodoneče in učene, sami pa se ne

(Nadaljevanje na 5. str.)

Gostovanje gledališča »AD HOC«

V ponedeljek, 18. februarja, bo v Domu ljudske prosvete v Novem mestu gostovalo gledališče »AD HOC« iz Ljubljane (slušatelji akademije za igralsko umetnost) z delom Jeana Giradouxa *»AMFITRION 38«*. Predstave ob 16. uri (dijaki imajo 50-odst. popust) in ob 20. uri. Predprodaja vstopnic v soboto in nedeljo od 15. do 20. ure in dve uri pred predstavo.

V soboto bo seja ObLO Novo mesto

Na sobotni seji bodo odborniki razpravljali o izvršitvi sklepov zadnje seje, poslušali poročilo komisije za prošnje in pritožbe, poročali o delu poravnalnih svetov, poročilo Zavoda za pravno pomoč, Zavoda za upravljanje družbenega premoženja, Zavoda za kataster in izmero zemljišč, Zavoda za stanovanjsko izgradnjo in Zavoda za upravo pokopališč. Sprejeli bodo odločbo o ustanovitvi Delavske univerze v Novem mestu in potrdili statut Medobčinske zavarovalnice v Novem mestu. Razen tega bodo rešili še več gospodarsko upravno pravnih zadev, premoženjsko pravnih zadev, dali nekaj poroštvenih izjav in razrešili ter na novo imenovali več vodilnih uslužbencev v gospodarstvu.

Muhasta zima — težke posledice ostrega mraza

Letošnja zima je presenetila marsikoga, ker je dolga in ostra. Že lanska jesen je bila tako muhasta kot malokdaj. Zaradi nenavadnih vremenskih razmer v jeseni je ostalo veliko poljskih pridelkov nepospravljenih in zdaj gnijejo pod snežno odejo. Goveda in svinje preživljajo težke trenutke, ker gospodarji niso imeli ne časa in ne priložnosti pripraviti zadostne zaloge nastilja. Tudi pri hrani je živina prikrajšana, to pa zmanjšuje njeno odpornost proti mrazu. Po kleteh so zaradi zelo nizkih temperatur — saj je termometer padel tudi na 24 pod ničlo! — pomrznili korenje, pesa, krompir in druge povrtnine. V mnogih domačijah primanjkuje drv, čeprav gospodarstva niso preveč oddaljena od gozdov. V prihodnje sicer upamo, da ne bo tako ostrih zim, vendar se bo treba bolj založiti, ker hudo raje pride kot dobro.

Karel Kerin

K PRAZNIKU ČRNOMALJSKE OBČINE: eno najlepših daril v zadnjem času je prav gotovo nova »Osnovna šola komandanta Staneta« v Dragatušu, ki so jo slovesno odprli lani 30. decembra. Na sliki: polkovnik Lado Mišica, ki je v šoli bil, med nagovorom pred novim poslopjem, ponosom Dragatuščev in vseh okoličanov

Trdna odločnost

NA LETNI KONFERENCI ZVEZE BORCEV NOVOMEŠKE OBČINE

Sobotna skupščina ZB občine Novo mesto je imela namen temeljito in konkretno razpravljati o delu, težnjah in pojavih v vrstah te bojevniške organizacije, na drugi strani pa zahtevati popolno priznanje in pravilno vrednotenje vloge v sodobni družbeni stvarnosti. Sodeč po poročilu in zelo razgibani razpravi je bila to ena najboljših konferenc v zadnjem času, kar so potrdili tudi gostje: Niko Šilih, član GO zveze ZB NOV, Franc Vrhovšek, član okrajnega zbora ZB, Franc Kotnik, sekretar občinskega komiteja ZK in drugi, ki so spremljali njeno delo.

Uvodno poročilo, ki ga je prebral dosedanji predsednik občinskega odbora ZB tovariš Zdravko Štrukelj, je postreglo z vrsto zanimivih podatkov, ugotovitev in predlogov za izboljšanje stanja v organizaciji. Omenilo je prizadevnost vseh krajevnih organizacij ZB in članstva, katerim je treba pripisati vse uspehe v reševanju nalog in problemov. Med najboljšimi krajevnimi organizacijami so bile Orehovica, Straža, Novo mesto (III. in IV. teren), Prečna, Birčna vas, Uršna sela, Bršlin in druge.

Ko je govorilo o vlogi člana ZB, bojevniške organizacije, je poročilo omenilo, da bi morali biti vsi borci res borci za napredek. Morali bi najti ustrezno mesto v družbi in njenem prizadevanju za boljše življenje. To pomeni, da bi se morali boriti proti napakam in težnjam, ki ovirajo napredek. Še najpogosteje imajo opraviti z odporom proti podružbljanju zemlje in socializacije, ker se je že pripetilo, da je prav nekdanji borec, partizan, stal na čelu odpora.

Družba, ki jo gradimo in utrjujemo, je skupnost tovarišev, zato gospodje pri nas nimajo mesta, je nadalje rečeno v poročilu. Resnici na ljubo je treba priznati, da so nekateri člani ZB, ki so zasedli malce višje položaje, pozabili, da so bili nekdaj tovariši, in so bili večkrat zelo užaljeni, če jih niso ogovarjali z »gospodom«. Pri nas tudi nimajo kaj iskati tisti, ki odhajajo v tujino trošit svoje moči (pomivat posodo!) in se ponižujejo pred ljudmi, ki so proti našemu napredku in graditvi socializma. Nekatere krajevne organizacije ZB (n. pr. Šentjernej) so ostro nastopile proti takim »posebnežem«. Naloga vseh nas je, da v prihodnje to preprečujemo in sproti rešujemo posamezne primere, je podčrtalo poročilo.

Sicer pa je poglavitna naloga borčevske organizacije, da skrbi za svoje članstvo, jim omogoči primerno življe-

(Nadaljevanje na 22. str.)

Potres v Brežicah

V ponedeljek, 11. februarja, so Brežice ob 11.40 doživele potresni sunek, ki je povzročil manjšo škodo. Središče potresa je bilo 40 km južno od Zagreba. V Brežicah je na več hišah popokalo zidovje, vendar hujše materialne škode ni bilo, pa tudi ne nobenih žrtev. Ker je bil potresni sunek samo eden, med prebivalci ni bilo posebnega preplaha. V okoliških vaseh ni prav nobene škode. Podrobneje bomo o potresu poročali v prihodnji številki.

Logarji krmijo ptice

Logarji straškega gozdnega obrata obiščejo vsak dan okrog 30 ptičjih krmilnic v gozdovih med Srobotnikom, Ljubnom in Rogom in jih napolnijo s hrano. Letošnja zima je ptice hudo prizadela, zato je prav, da jim pomagamo. Voznikom, ki spravljajo les, in ostalim, ki se mudijo v gozdu, pa je naročeno, naj pustijo tu in tam kupčke sena za srnjad in ostalo divjačino, ki ji preglobok sneg preprečuje priti do hrane.

VREME

OD 14. DO 24. FEBRUARJA

Sredi februarja ohladitev s pogostnimi snežnimi padavinami. Nekako od 18. februarja dalje bo v splošnem pretežno jasno in mrzlo, le okrog 21. februarja prehodne snežne padavine z burjo.

Dr. V. M.

Start ni popolnoma uspel

Posvet predstavnikov belokranjskih gospodarskih organizacij, članov okrajne gospodarske zbornice, predstavnikov ObLO, občinskega sindikalnega sveta in drugih (5. februarja v Črnomlju) je bil po mnenju udeležencev razgovora zelo koristen za obe strani — proizvajalce in usklajevalce gospodarske politike v okraju Ljubljana. Izkristaliziralo se je mnenje, da bi moralo biti takih posvetov čim več, zlasti v začetku leta, ko so nekatera podjetja spet zabredla v tradicionalne težave, ki so v več primerih povzročile neuspel start v novo gospodarsko dvanajstmesečje.

V razgovoru so se prireditelji posveta in ostali zanimali predvsem za uspehe pri januarskem startu in probleme, ki najčešče ovirajo gospodarske organizacije, pri njihovi vsestranski sprostitvi.

Zanimivo je, kaj so povedali s tem v zvezi predstavniki delovnih kolektivov gospodarskih organizacij.

● **KANIZARICA — RUDNIK RJAVEGA PREMOGA:** Kolektiv si je z letošnjim planom postavil nalogo, da bo nakopal blizu 90.000 ton premoga. Januarski rezultat (6.400 ton) dokazuje, da bi rudniku ob koncu leta uspelo priti do tega rezultata, če bi se uresničilo vse tisto, kar imajo v načrtu: dokončati modernizacijo obratov, ustalitev delovne sile, povečati storilnost itd. Od kolektiva bo to zahtevalo maksimalne napore in pravega razumevanja.

● **BELT:** Letos bodo imeli že za okrog 1,2 milijarde dinarjev brutoprodukta, januar pa so zaključili s proizvodnjo, ki je dala 81 milijonov dinarjev odlitkov. Že zdaj imajo pogodb za 2.000 ton izdelkov , od tega okrog 600 ton za izvoz, izvažati pa bodo začeli v februarju. Ta mesec nameravajo izvoziti za 7.000 dolarjev raznih odlitkov. S predvidenimi letošnjimi investicijami v osnovna sredstva (196 milijonov dinarjev) bodo povečali letno proizvodnjo na blizu 4.800 ton odlitkov, razen tega pa izvedli vse priprave za nov artikel, ki ga bodo začeli proizvajati prihodnje leto. Največji problem je ozko grlo v konstrukciji, s predvideno razširitvijo poslovnih prostorov pa bo tudi to odpadlo, ker bo omogočena hitrejša tehnična priprava za proizvodnjo.

● **LIC:** Z januarsko proizvodnjo (realizacija 7,5 milijona dinarjev) je to črnomaljsko podjetje izpolnilo 4,4 odstotka letnega plana (plan 1963: 125 milijonov brutoprodukta). Kot član izvoznega združenja se bo letos prvič uvrstil med izvoznike.

● **»KOVINAR«:** Osvojil je proizvodnjo 6-tonskih stiskalnic, škarij za rezanje kovine, škripčevja in ohišja za krožne žage. Letni plan: proizvesti za 100 milijonov dinarjev izdelkov; januarska realizacija: 8 milijonov dinarjev brutoprodukta. Osrednji problem: pomanjkanje kadra.

● **BELSAD:** Nima dovolj strokovnega kadra. Načrti: kupiti dodatno opremo za proizvodnjo sadnih koncentratov. Splošno stanje v industriji te vrste narekuje integracijo sorodnih podjetij.

● **BETI:** Januarska realizacija: 90 milijonov; letni plan: 1,04 milijona dinarjev brutoprodukta. Usposobili so 4 stroje za izdelovanje čipk iz sintetičnih vlaken. S podjetjem Jugotekstil potekajo dogovori o izvozu bombažnih izdelkov v Afriko.

● **ČEVLJARSKO PODJETJE »PLANINA«:** Januarska realizacija: 80 odstotkov plana za ta mesec. Težave: iščejo kooperanta, za katerega bi delali.

● **OPEKARNA:** Področje s premerom 50 km je potrošnik njihovih izdelkov. Polovica proizvodnje za naročnike, ostalo za zasebnike. Načrti: opraviti rekonstrukcijo in preiti na izdelavo strešne opeke. Osnovna značilnost za opekarstvo sploh: brez skladov!

● **BEGRAD:** Sklenjenih pogodb je za 160 milijonov dinarjev. Oskrba: črnomaljsko področje in nekateri predeli na Hrvatskem. Pomanjkljivo: mehanizacija.

Zgoščeni podatki so le skope ugotovitve, do katerih so prišli na črnomaljskem posvetu. Podjetja so usmerjena v povečanje proizvodnje, so pa problemi, ki ne dovoljujejo polnih zamahov. Vendar je treba pri vsem tem upoštevati naslednje: trg nas sili k temu, da bomo povečali produktivnost in izboljšali kvaliteto. To sta hkrati glavna elementa, ki omogočata obstoj gospodarske organizacije. Od tehničnega kadra, ki ga bo treba še izpopolniti, bomo zahtevali, da opravi notranje izboljšanje v proizvodnji. Investirajmo pametno in uvedimo kontrolo nad trošenjem sredstev že zdaj, v začetku leta. Le s pametnim gospodarjenjem bomo zadovoljivo izpolnili vse naloge, ki jih nalagajo družba in potrebe.

Gospodarska zbornica okraja Ljubljana bo še večkrat sklicala podobna posvetovanja. Na vrsti bodo tudi pogovori s proizvajalci sorodnih industrij. Neprestani stiki bodo omogočili, da bomo takoj našli pot s stranpoti in se posvetovali. Začetek — črnomaljsko posvetovanje — je bil dokaj uspešen, menili pa so, da bo odslej potrebno razpravljati o enotnem belokranjskem gospodarskem področju.

Še o »AGROSERVISU«

Na članek »Agroservis: s polovico manj sredstev so ustvarili toliko kot prej« (Dol. list — 20. 12. 1962) in na notico »Pojasnilo« (Dol. list — 24. 1. 1963) dajem naslednji odgovor:

Res je leta 1960 podjetje AGROSERVIS sklenilo pogodbe z inž. Kralom iz Ljubljane in z njegovo ženo inž. Vero Moretti-Kral za odkup patenta za sklopke ter s tovarno Jugovinil iz Kastel-Sučurca pri Splitu za dobavo Juvidur cevi, ki naj bi jih uporabljali za umetno namakanje zemljišč. Res je ta posel povzročil podjetju AGROSERVIS pribl. 20 milijonov dinarjev škode, ker se je izkazalo, da patentne sklopke ne odgovarjajo svojemu namenu, prav tako pa tudi ne cevi, ki niso vzdržale zadostnega pritiska. Te pogodbe pa nisem sklenil na »neodgovoren način«, temveč po naročilu ObLO Brežice in po sklepu delavskega sveta in upravnega odbora. Pogodbo sva podpisala računovodja podjetja in jaz kot direktor.

Navedena škoda se je kasneje vsled odprodaje za izdelavo teh cevi nakupljenega materiala in strojev znižala na okoli 6 do 7 milijonov dinarjev, inž. Kral in njegova žena pa sta bila na tožbo podjetja obsojena na povračilo te škode podjetju AGROSERVIS.

Lojze Vučajnik

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

UDAR V IRAKU

V prvih dveh mesecih letošnjega leta smo bili priče na afriški celini mnogim presenečenjem od vladnih kriz, ponesrečenih zarot do državnih udarov in zaostritev meddržavnih odnosov. Pretekli teden je bila v središču pozornosti mala arabska državica Irak, kjer je iraška vojska nepričakovano izvršila državni udar in zrušila Kasemov režim. Oblast je prevzel Nacionalni svet revolucije, za predsednika republike pa so imenovali Abdela Salema Arefa, bivšega sodelavca Kasema v julijski revoluciji 1958. leta, ko je padla iraška monarhija. Z Arefom sta se sprla in razšla. Pozneje je bil Aref obsojen na smrt zaradi »veleizdaje«, Kasem pa ga je pomilostil in izpustil na svobodo.

Po bombardiranju obrambnega ministrstva, kjer je bila rezidenca bivšega premiera Kasema, so morale revolucionarne čete »po krvavih spopadih« zlomiti odpor Kasemu zvestih vojakov v rezidenci. Kasema so ujeli živega. Posebno vojaško sodišče ga je obsodilo zaradi izdaje načel julijske revolucije na smrt z ustrelitvijo. Obsodbo so izvršili, iraška televizija pa je prenašala ustrelitev Kasema in treh višjih oficirjev.

Znane so težave, s katerimi se je boril Kasemov režim v notranji in zunanji politiki. Kot kaže, so bila ta notranja vrenja nezadržna in je prišlo do izbruha in krvavega obračuna. Kasem je bil razmeroma osamljen, brez trdne politične opore v konglomeratu različnih teženj in nesoglasij v državi.

Po uspelem vojaškem udaru so ustanovili Narodno revolucionarni svet in novo iraško vlado, ki je izdala sporočilo, da bo Irak izvajal politiko neangažiranja in arabske solidarnosti, da bo podpiral osvobodilna gibanja, dosledno upošteval ustanovno listino OZN in se držal mednarodnih sporazumov, ki jih je sklenil prejšnji režim. Iraški zunanji minister Taleb Husein Šabib je še poudaril, da bo nova iraška vlada sodelovala z neangažiranimi v prizadevanjih, da bi uredili vse večje mednarodne probleme. Kar zadeva notranjo politiko, je bilo v proglasu poudarjeno, da bo nova vlada uresničila načela iraške julijske revolucije in priznala pravice Kurdom.

V Irak so se začeli vračati iraški politični begunci iz ZAR. Dvajset od 70 beguncev v Kairu jih je bilo obsojenih na smrt, ker so sodelovali v mosulskem uporu poleti 1958. leta ali v atentatu na Kasema. V Bagdad se bodo vrnili iz Kaira tudi nekateri jordanski politični begunci.

Nov iraški režim so doslej priznale vse arabske države, skupno pa več ko 23 držav, med njimi tudi Jugoslavija. Poročajo, da so bile v Jemenu in Kuwaitu manifestacije v prid novemu iraškemu predsedniku Arefu in predsedniku Naserju, libanonska policija pa je manifestacije v Bejrutu prepovedala. Značilno je tudi, da je predstavnik Kurdov izjavil, da bodo kurdski uporniki sodelovali z novo vlado, če bo ustanovljena v iraškem delu Kurdistana avtonomna vlada v okviru iraške republike. Kurdsko vprašanje je zelo važno za Irak in če nova vlada ne bo ugodila njihovim zahtevam, bo verjetno podedovala tudi »kurdsko vojno«, ki so jo Kurdi vodili proti prejšnjemu režimu.

Nekateri politični opazovalci opozarjajo na možnost, da bi iraški državni udar lahko povzročil »verižno reakcijo« novih udarov in nemirov, kar bi pripeljalo na nemirnem Srednjem vzhodu do novih zapletov z nevarnimi posledicami. Predvsem se bojijo, da se ne bi sedanje gibanje razširilo preko meje predvsem na Sirijo, Jordanijo, Saudsko Arabijo in Iran. Sicer je opaziti, da so začeli v nekaterih arabskih državah tudi razni kralji uvajati posamezne postopne reforme, s čimer skušajo blažiti notranja nesoglasja, predvsem pa obvarovati svoje prestole pred revolucijo.

Seveda so vse to sedaj samo še ugibanja ter bi bilo tvegano kar kolí napovedovati, kako se bo odvijala v prihodnje zapletena politična igra na spolzkem pesku arabskega prostora.

V Straži že dva bloka

Obrat »Novolesa« in gozdni obrat v Straži sta se dogovorila, da bosta skupaj gradila dva stanovanjska bloka. Gradnjo narekujejo povečane potrebe po stanovanjih v Straži, ki postaja pomembno industrijsko središče. S tem pa bi rešili še nekaj drugih problemov. Predvsem bi bilo zelo dobro, če bi v pritličju novih blokov uredili trgovske

Pred združitvijo remontnih podjetij

Te dni potekajo razgovori o združitvi zidarskega podjetja »Remont« iz Žužemberka, gradbenega obnovitvenega podjetja »Remont« iz Straže in kleparskega obrata iz Dolenjskih Toplic. O združitvi so se delovni kolektivi že izrekli na svojih sejah sta jo potrdila tudi delavska sveta obeh gradbenih podjetij, v kratkem pa bodo o združitvi dokončno odločili na skupni seji delavskih svetov. Glede na razmere v dolenjskem gradbeništvu je združitev zelo pametna, ker bo večje podjetje sposobnejše opravljati ustrezna dela po naročilih.

TEDENSKI NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

Prejšnji teden je bilo v Ljubljani posvetovanje republiškega izvršnega sveta s predsedniki občinskih ljudskih odborov o aktualnih gospodarsko-političnih nalogah. Podpredsednik Izvršnega sveta Janko Smole je uvodoma govoril o nalogah občinskih ljudskih odborov v zvezi s konkretizacijo smernic družbenega plana v občinskih družbenih planih. Med drugim je opozoril, da januarska proizvodnja in izvoz nista zadovoljiva. Republiški družbeni plan predvideva povečanje industrijske proizvodnje za deset odstotkov. Prognoza za januar pa kaže, da se je proizvodnja povečala za devet odstotkov v primeri z lanskim januarjem, kar pa pomeni, da je za sedem odstotkov nižja v primerjavi s povprečno ravnijo industrijske proizvodnje v drugem lanskem polletju. S takšnim rezultatom ne moremo biti zadovoljni. Čimprej moramo priti na tisto dinamiko, kakršno smo dosegli v lanskem drugem polletju.

Izvoz je padel na 2300 milijonov dinarjev v januarju v primeri s 3,8 milijona deviznih dinarjev v decembru. K večjemu izvozu nas mora spodbujati razmeroma nizek delež Slovenije v skupnem jugoslovanskem izvozu. Lani je od celotne industrijske proizvodnje odpadlo na izvoz le nekaj nad 11 odstotkov, plan za letošnje leto pa računa s 13 odstotki.

Tovariš Smole je opozoril tudi na nalogo, da zagotovi kmetijstvo boljšo preskrbljenost notranjega trga. Pri tem se moramo orientirati predvsem na proizvodnjo tistih pridelkov, za katere imamo v Sloveniji potrebne pogoje in ki danes najbolj ogrožajo standard prebivalstva. Ko je govoril o konkretnih akcijah, ki bi morale biti zajete v programih občinskih ljudskih odborov, je omenil tovariš podpredsednik tudi proizvodnjo vrtnin v Čateških Toplicah. Dejal je, da je uspeh pri povečanju proizvodnje vrtnin odvisen tudi od reševanja takih zadev, kakor so investicije, kvalificirana delovna sila in intervencija stanovanjskih skladov.

Govoreč o prepočasnem razvoju trgovine, ki je vzrok za zaostajanje blaga v industriji, je tovariš Smole dejal, da številne analize kažejo številne primere nesmotrnosti koncentracij, ki so pripeljale do občinskega monopolizma tako imenovanih mešanih podjetij. Takšna organizacija ne more prispevati k boljšemu razvoju trgovine in k boljšemu odnosu do potrošnika.

VISOKA PROIZVODNJA IN IZVOZ, PRORAČUNSKO VARČEVANJE – POGOJ ZA VEČJI ŽIVLJENJSKI STANDARD

V uvodnih izvajanjih tovariša podpredsednika je bilo govora tudi o obrti kot pomembnem činitelju v dviganju življenjskega standarda. Potreben je ustreznejši odnos do obrti, zlasti pri obdavčevanju.

DR. JOŽA VILFAN: PREDNOST ZAKONITIM NALOGAM OBČINE

Na posvetovanju je govoril tudi podpredsednik republiškega izvršnega sveta dr. Joža Vilfan, ki je med drugim dejal, da moramo posvetiti proračunski potrošnji več analiz in študija. Priporočilo Izvršnega sveta priporoča, naj se ne predpisujejo višje lokalne prometne davščine in dodatne davščine na osnovne dohodke, ki bi bile višje od lanskih, če pa so že previsoke, jih je treba ponovno proučiti. Ljudski odbori naj preprečijo nadaljnje zadolževanje v primerih, ko bremenijo anuitete proračune naslednjih let. Naloga, obdržati proračunsko potrošnjo v predvidenem povečanju največ za 6,7 odstotka, ni lahka — niti za republiko niti za ljudske odbore. V proračunih ljudskih odborov bodo morale imeti prednost naloge, ki so komunam postavljene kot njihove zakonite naloge. Torej: predvsem državna uprava, šolstvo, socialno varstvo in tako naprej.

VIKTOR AVBELJ: IZBOLJSATI ODNOSE MED OBČINO IN PODJETJI

Predsednik Izvršnega sveta Viktor Avbelj je v zaključni razpravi apeliral na vse občine, da bi zastavile ves svoj vpliv, da bi že takoj v začetku leta dosegali visoko proizvodnjo in izvoz. Stalen napredek gospodarstva mora temeljiti na materialnih osnovah, na spodbudnosti sistema, na proizvodnih kapacitetah in na organizaciji dela, prav tako pa tudi ne gre zanemariti vloge subjektivnega faktorja. Treba je pogumno izpolnjevati takšno notranjo organizacijo podjetja, takšno notranjo delitev sredstev in osebnih dohodkov, ki bo razvila maksimalno pobudo pri izvajanju osnovnih ekonomsko-političnih nalog. Izboljšati je treba tudi odnos med občino in podjetjem, ki naj ne temelji predvsem na zajemanju sredstev, ampak tudi na razčiščevanju vprašanj izvajanja nalog, ki se postavljajo pred podjetja. — Tovariš Avbelj je obširno govoril o nalogah v kmetijstvu in o nekaterih pojavih v kmetijstvu, ko se ne morejo dogovoriti, kdo je glavni činitelj v socialističnem kmetijstvu — družbeno posestvo ali zadruga, kar kaže, da ponekod še ni jasne orientacije. Glede proračunske potrošnje pa je dejal, da bo leto 1963 leto velikega proračunskega varčevanja.

KRATKE IZ RAZNIH STRANI

■ **V Ženevi se je v torek po dvomesečni prekinitvi nadaljevalo delo odbora za razorožitev 18 držav. Na prvi seji je Sovjetska zveza predlagala, naj bi vse atomske države podpisale sporazum, s katerim bi se odpovedale izkoriščanju tujih zemelj za namestitev sredstev, namenjenih za prevažanje atomskega orožja. Na prvi seji je govoril tudi šef ameriške delegacije Förster, ki je ponovno načel problem sporazuma o prepovedi atomskih poskusov. Dejal je, da ZDA ne morejo sprejeti predloga sovjetskega premiera Hruščova, po katerem naj bi uvedli dve do tri inšpekcije letno na kraju samem ter postavili tri avtomatične »črne skrinjice«. Vodja britanske delegacije Godber pa je izjavil pred začetkom konference, da bo Zahod morda pripravljen popustiti v svoji zahtevi glede inšpekcij.**

■ **Konec februarja se bo v Varšavi sestala mešana poljsko-jugoslovanska delovna skupina za industrijsko sodelovanje, v prvi polovici marca pa bo peto redno zasedanje jugoslovansko-poljskega odbora za gospodarsko sodelovanje, na katerem bodo razpravljali o sodelovanju v trgovini, o industrijski kooperaciji, znanstveno-tehničnem sodelovanju, sodelovanju v turizmu in še na drugih področjih.**

■ **Stavka newyorških tiskarjev, ki traja že 67 dni, se bo nadaljevala in ne kaže, da bi se kaj kmalu končala. Tiskarji zahtevajo višje plače in boljše delovne pogoje.**

ZDRUŽITEV SINDIKATOV USLUŽNOSTNE DEJAVNOSTI V ŠTIRIH OBČINAH

Razdrobljenost ter drugi problemi gostinstva in trgovine

6. februarja so se v Novem mestu sestali predstavniki sindikata gostinskih in trgovskih dejavnosti občin Črnomelj, Metlika, Trebnje in Novo mesto. Sprejeli so sklep o združitvi sindikatov uslužnostne dejavnosti ter izvolili delegate za republiški občni zbor ter zvezni kongres združenega sindikata, ki bo v Beogradu. Razen tega so načeli številne težave, ki tarejo tako gostinstvo kot trgovino v naših štirih občinah.

Združevanje podjetij v svrho uspešnejšega izpolnjevanja nalog tako v gostinstvu kot v trgovini gre prepočasi. V trgovini so bili zadnje leto v tem pogledu doseženi nekateri uspehi, v gostinstvu pa dalj od razprav ne pride. Pri tem je vloga sindikatov premalo očitna, zato tudi decentralizacija samoupravljanja zaostaja za nastajanjem močnejših gospodarskih organizacij, posebno pa za splošnim družbenim razvojem pri nas. Podjetja še niso pričela pripravljati statutov, to je notranje zakonodaje, po kateri bi lažje urejala notranji razvoj in samoupravljanje.

Dejavnost gostinstva in trgovine se v določeni meri prepleta in je ni mogoče dosledno ločiti. Tako ni moč zahtevati, da trgovina ne bi prodajala nekaterih pijač. Prav tako je koristno, da gostinstvo prodaja turistične spominke in podobno blago.

Že kaki dve leti razpravljajo v Novem mestu o združitvi gostinskih podjetij ob istočasni rešitvi vprašanja zasebnih gostišč. Delj od razprav ne pride, nihče se odločno ne zavzame za korak naprej v gostinski dejavnosti. Tu bi moral biti pobudnik zlasti sindikat. V tem pogledu tudi gospodarska zbornica ni izpolnila pričakovanj. Velik problem predstavljajo za gostinska podjetja zvišane najemnine za lokale. Pri tem so opozorili na očitno krivico, da plačujejo zvišano najemnino podjetja tudi od lastnih investicij, na primer kavarna na Glavnem trgu, rešitve na vložene pritožbe pa ne dobe.

Na Otočcu je edini nočni lokal v novomeški občini. Tu imajo uslužbenci in redni gostje često neprilike zaradi nekaterih »gostov« iz Novega mesta, ki prihajajo sem potem, ko zaprejo lokale v Novem mestu, ter napadajo goste in uslužbence.

Na splošno tudi še ni urejen delovni čas v gostinstvu. Mnogi delajo po deset in več ur na dan, često tudi ob nedeljah. V obratih družbene prehrane pa so razen tega prejemki zaposlenih majhni, zato težko dobe kvalificirane moči.

Zlasti v občini Trebnje do sedaj ni bilo investicij za napredek trgovine, za to je tarazumljivo zaostala za splošnim razvojem. Pri izboljšavi trgovskih lokalov so do sedaj dosegli največ v črnomaljski občini, prav tako lahko pokažejo razveseljiv napredek v občini Metlika. Ti dve občini sta dovolj prepričljiv dokaz, da je tudi v trgovini možno doseči več, če se manjša podjetja združijo.

Za vsa trgovska podjetja v vseh štirih občinah predstavljajo problem majhne podeželske prodajalne, ki s svojim prometom ne krijejo stroškov poslovanja. Take poslovalnice so zaradi preskrbe prebivalstva potrebne, postavlja pa se vprašanje, če je druga poslovalnica z aktivnim poslovanjem dolžna prispevati za kritje stroškov poslovanja neaktivne prodajalne, zlasti če je poslovalnica vsaka zase obračunska ali ekonomska enota.

Ob koncu so podčrtali tole prav gotovo resnično dejstvo: **ne v gostinstvu ne v trgovini niso ovira za hitrejše združevanje kolektivi, temveč so poglavitne težave pri vodstvih podjetij. Malo ostra ugotovitev, ki pa prav gotovo ni brez osnove.**

POZDRAVLJAMO VSE KOLEKTIVE V BELI KRAJINI, POSEBNO PA DELOVNE ORGANIZACIJE V OBCINI ČRNOMELJ IN ČESTITAMO ZA 19. FEBRUAR!

OPEKARNA KANIŽARICA ČRNOMELJ

Kaj bomo ukrenili za letošnjo zgodnjo košnjo?

Lanskoletna suša je živinorejce močno prizadela. Pridelali so malo krme, zato živini že zdaj zmanjkuje krme in redkokje dobiva razen vzdržnega še proizvodni obrok krme. Pri mnogih kmetovalcih je premalo hrane za plemensko živino, za krave in telice, in tudi mlada živina je že marsikje shirana. Ta kriza pa še ni na višku. Čas do prve košnje lahko izkoristimo tako, da zagnojimo travišča in deteljišča, s čimer lahko dosežemo bujnejšo pomladansko rast. Čim bo sneg malo skopnel, moramo začeti z gnojenjem.

Za travišča bomo porabili gnojnico, ki ji primešamo še superfosfat in jo tako obogatimo z manjkajočim fosforjem, lahko pa dodamo še popolnoma razpadel gnoj, kompost in mešano umetno gnojilo. Deteljišča bomo gnojili s fosfornimi in kalijevimi gnojili, starejša deteljišča pa tudi z mešanim gnojilom, in sicer s tistim, ki vsebuje manj dušika. Natančnejša navodila za gnojilo lahko vsak kmetovalec dobi pri kmetijski službi domače zadruge.

Če bomo pravočasno začeli s temi deli, bomo občutno skrajšali krizo v živinoreji. M. S.

BREŽICE: KAJ ČAKAMO ?

Povsod razpravljajo o statutih gospodarskih organizacij, po raznih občinah so jih podjetja že začela sestavljati, v naši občini pa nismo storili še ničesar. In to kljub navodilom ObSS, ki jih je izdal 10. decembra 1962, da naj po podjetjih izvolijo komisije, ki naj prično zbirati gradivo in sestavljati osnutek. Treba se je lotiti dela, ne pa čakati na recepte od drugod. Statuti po tujih zgledih ne bodo izpolnili svojih nalog. Z njimi hočemo ravno odpraviti formalizem, do kakršnega pride zlasti, če predpisujemo tuje vzorce. Tako se je zgodilo na primer, ko smo sestavljali pravilnike in so nekateri osnutke celo prodajali . . .

Če hočemo, da bomo imeli vsaj v prvem polletju statute izdelane, ne smemo več odlašati. Zavedati se moramo, da jih morajo še temeljito obdelati samoupravni organi in člani ekonomskih enot in kolektivov, treba pa jih bo še dopolnjevati in spreminjati.

Občinski sindikalni svet bo v ta namen sklical 16. februarja posvet vseh predstavnikov gospodarskih organizacij in zavodov, na katerem se bodo dokončno pogovorili o izvrševanju zadene naloga. Izvoljena je bila tudi posebna tričlanska komisija, ki bo spremljala delo gospodarskih organizacij na tem področju. Ne bo sicer sestavljala statutov, vendar bo gospodarskim organizacijam pomagala z nasveti.

M. A.

Kaj pa hišni red?

V nekaterih stanovanjskih blokih v Straži si nekateri stanovalci dovolijo marsikaj in na ta način uničujejo družbeno lastnino. Neredko gredo pritožbe na rovaš tistih strank, ki se ne ravnajo po hišnem redu. Mirni stanovalci v teh blokih sodijo, da bi morali novi odloki o hišnem redu, ki jih bodo v kratkem obesili, bolj vzgojno vplivati na take stranke. Za red in čistočo pa bodo morali bolj skrbeti tudi hišni sveti v blokih.

PREDLOG: šolski center v Portovaldu

V zvezi z razpravo o urbanističnem programu Novega mesta nam je tovariš Bogomil Lilija poslal obširen, vsestransko dokumentaren predlog, naj bi v Portovaldu, ker po urbanističnem programu ni predvidena nobena gradnja, zgradili nov šolski center. Avtor našteva mnoge pomanjkljivosti lokacije, na kateri je sedanji šolski center, ter hkrati našteva prednosti one v Portovaldu. Ker je sestanek preobširen, da bi ga lahko objavili, smo ga piscu vrnili s prošnjo, naj svoj predlog dostavi urbanistični komisiji.

Teža snega je podrla streho žage v Straži

V torek, 12. februarja, ob pol treh zjutraj se je pod težo snega zrušila streha Novolesovega žagarskega obrata v Straži. Ponoči zapadli sneg je težo toliko povečal, da je ostrešje, ki je bilo zgrajeno leta 1929, ni preneslo. Škode je za okoli 2 milijona 400 tisoč dinarjev. Delo v obratu bo zastalo samo za dva dni, ker na srečo ni poškodovan noben stroj. Zaenkrat bodo ostrešje zasilno popravili, nato pa streho popolnoma obnovili.

Gornji primer resno opozarja, da v letošnji zimi ne smemo pozabljati na čiščenje snega s streh, zlasti v industrijskih obratih z velikimi strešnimi površinami!

KAJ JE S KRŠKIM MOSTOM?

Lani je bilo že več posvetovanj glede krškega mostu. Dogovorjena je bila začasna rešitev tega problema. O vsem tem smo naše bralce sproti obveščali. Z ukinitvijo okrajnega ljudskega odbora v Novem mestu pa je vprašanje ostalo na mrtvi točki. Povprašali smo o zadevi na občini, pa nam niso mogli nič določnega povedati. Zvedeli smo le, da povzroča omejitev nosilnosti mostu občini ogromno gospodarsko škodo. Nekatere gospodarske organizacije so že predlagale, naj bi most usposobili vsaj za srednje težki promet z nosilnostjo 7 ton.

S tem pa še ni rečeno, da letos morda ne bodo pričeli graditi nov most. Ne smemo pozabiti, da je stanje mostu vsako leto slabše!

Naučimo se vnovčevati turistično bogastvo !

Tretja redna seja upravnega odbora Dolenjske turistične zveze je bila 7. februarja v Turist hotelu Sremič na Vidmu. Na dnevnem redu je bilo vprašanje obstoja DTZ na dosedanjem področju, priprave na turistično sezono in drugo.

Upravni odbor je sprejel predlog predstavnikov turističnih organizacij in občinskih LO zavaskih občin, predvsem Brežic in Vidma-Krškega, naj Dolenjska turistična zveza deluje še naprej za celotno področje bivšega OLO Novo mesto. Predlog so utemeljili s tem, da je to področje v turističnem pogledu enotno in medsebojno povezano, zato ga kaže še naprej obdelovati glede turizma enotno in s skupnimi močmi.

Turistične privlačnosti področja med Kolpo, Sotlo, Savo in Krko so še malo znane, še manj pa izkoriščene. Vzrok za to je tudi v premajhnem zanimanju za povečanje turizma, pomanjkanju smisla za turistično propagando, ki je preveč prepuščena samo turističnim društvom. V turističnih informacijah, ki jih redno objavljata tisk in radiotelevizija, redno manjka informacij iz Dolenjske. Društva ne dobe podatkov od gostinsko turističnih podjetij, čeravno je znano, da so posebno pozimi zvečine brez gostov.

Prav zategadelj je upravni odbor DTZ sklenil posvetiti vso prizadevnost izboljšanju informativne službe. V ta namen bodo še pred glavno turistično sezono seminarji za turistične informatorje. Na te seminarje bodo povabili prometne miličnike, gostinske delavce, uslužbence Petrola in druge. Če se bodo odzvali, lahko pričakujemo, da se bodo turistične informacije tudi na tem področju izboljšale. Vsakdo, ki pride v stik z gostom, s turistom ali z izletnikom, bi moral znati povedati, kaj lahko vidi tu in kaj tam, kaj bo dobil v tem kraju, kaj v drugem, kako daleč je v ta ali oni kraj in kako se pride tja.

Kaže, da bo šel »Vodnik po Dolenjski« vendarle kmalu v tisk. Zajel bo tudi Kočevsko in seve Spodnje Posavje. V tisku je dopolnjen ponatis prospekta Dolenjske, Otočca, Vidma-Krškega in Dol. Toplic. Cenik gostinskih uslug, veljaven za letos, je DTZ uspela razposlati že v jeseni. Dokončno je tudi rešeno vprašanje informativnih tabel ob avtomobilski cesti. Table že pripravljajo.

Delovni program DTZ za letos, ki je bil sprejet na seji, predvideva tudi vrsto večjih prireditev, kot na primer belokranjski festival, partizansko srečanje na Rogu, moto dirke v Krškem, Dolenjski turistični teden, konjske dirke v Šentjerneju in druge. Posebno skrb bodo turistične organizacije posvetile zunanji podobi mest in naselij, pa tudi videzu in opremi gostinskih lokalov. Kjer ne bo šlo s prepričevanjem — tega je bilo do sedaj kar veliko — bodo sledili ukrepi občinskih organov.

Turistične organizacije žele, da bi se v vnovčevanje turističnih privlačnosti v večji meri vključilo tudi lovstvo in ribištvo. Priznati je treba, da so ribiči že spoznali koristi, ki jih ima skupnost obenem z družinami od ribiškega turizma. Pri lovskih družinah gre to nekoliko teže, čeprav je bil tudi pri njih dosežen napredek. Da ne gre hitreje, je delni vzrok v dokaj togi lovski organizaciji in zastareli miselnosti posameznih lovcev, ki smatrajo divjad za svojo, ne pa za družbeno lastnino.

Ne samo od turističnih organizacij in gostinsko turističnih podjetij, od vsakega občana je odvisno, kolik bo naš narodni dohodek od turizma, dohodek, za katerega ni treba žrtvovati niti lesa niti strojev, niti drugih dobrin, ki jih ustvarjamo z napori. Vnovčujmo zato tisto, kar najlaže damo — tega pa imamo veliko, zelo veliko!

■ Na vojvodinskih naftnih poljih bodo letos načrpali blizu 450.000 ton nafte in več kot 100 milijard kubičnih metrov plina. Letos bodo investirali v ureditev naftnega polja v Kikindi in dokončali naftovod do Elmira, ki bo daljši od 40 km in bo omogočil hitrejši in cenejši transport nafte.

■ V turizem bomo letos investirali 35 milijard dinarjev. Predvsem so predvidene gradnje modernih turističnih objektov z okrog 11.000 posteljami.

■ V Sloveniji je 8633 kmetij, na katerih žive ostareli, za delo nesposobni ali delno sposobni družinski člani. Od teh je 4307 hribovskih in 4326 nižinskih kmetij.

Kmetijska zadruga Črnomelj

vošči in pozdravlja za občinski praznik vse kmetovalce na svojem območju in jim želi v prihodnje še več uspehov!

Na sejmišču kupcev dovolj

V ponedeljek, 11. februarja, je bilo tudi na sejmišču živahneje kot na prejšnjih sejmih. Naprodaj je bilo kar 971 pujskov po 4500 do 7000 din. Od teh so 801 prodali. Ker je bilo kupcev dovolj, so živinorejci s ceno takoj poskočili, sicer ne dosti, samo za kakih 5 stotakov.

■ V Sani so se v torek začela pogajanja med Jugoslavijo in Jemenom. Pričakujejo, da bodo razgovori trajali teden dni.

VLAGAJMO TUDI VNAPREJ VSE NAŠE SILE IN SPOSOBNOSTI ZA NAPREDEK NA GOSPODARSKEM PODROČJU!

KOMUNALNA UPRAVA ČRNOMELJ

NAJ ŽIVI 19. FEBRUAR — PRAZNIK ČRNOMLJA!

PISMA UREDNIŠTVU

Odprto pismo kadilcem

Tovariš urednik!

Ker je Dolenjski list močno razširjen, vas prosim, da objavite to odprto pismo nekadilca kadilcem.

Kadilci in kadilke! Vsak človek je vreden spoštovanja, tudi tisti, ki ne kadi. Zamislite si, kako bi se počutili, če bi nekadilec stopil k vam in vam ugasnil prižgano cigareto. »Kdo si mi upa kratiti osebno svobodo?« bi nahrulili takega predrzneža in morda bi z njim tudi fizično obračunali.

Sedaj pa malo premislite. Menda si ne domišljate, da je tobakov dim življenjsko potreben vsem občanom. Nasprotno! Gotovo ste razsodni in boste priznali, da bi bili celo sami bolj zadovoljni, čebi se mogli odvaditi kajenja.

Zrak prepojen s tobakovim dimom, je škodljiv. Posebno je škodljiv za človeka, ki mora v poklicu mnogo uporabljati pljuča in govorne organe. Nešteto strokovnih člankov so že napisali zdravniki o škodljivosti kajenja.

In kakšno je dejansko stanje v naši socialistični družbi, ki hoče upoštevati vsakega delovnega človeka, po zaslugi vas, kadilcev? Zakajeni so vsi javni lokali, zakajene so delovne sobe v uradih, zbornice v šolah, zakajene so čakalnice, zakajeni so avtobusi in železniški vagoni. Redkokje je videti napis: »Kaditi je prepovedano«, še redkeje kadilci ta napis upoštevajo.

Pred nekaj dnevi sem imel opravek v Ljubljani. V Novem mestu sem se usedel v avtobus. Zadovoljen sem ugotovil, da je spredaj napis: »Kaditi je prepovedano«. Po nekaj minutah vožnje si je sosed prižgal cigareto. Ko sem ga opozoril na napis, se še zmenil ni. Na mojo glasno pripombo, da je od kadilcev skrajno brezobzirno, da vsiljujejo nekadilcem pasivno kajenje in da taki odnosi med ljudmi ne spadajo v socialistično družbo, je cigareto ugasnil, obenem pa je ostro odgovoril: »Ne mešajte v to socializem. Najbrž ste skregani z družbo.« Komentar na take besede je odveč.

Osnutek nove ustave postavlja človeka v ospredje. Nikomur ne daje predpravic. Nikjer ni zapisano, da je kajenje dolžnost državljana. Dolžnost državljana je, da vestno opravlja svoj poklic. Ali more prosvetni delavec nekadilec v zakajeni sejni sobi uspešno sodelovati pri razgovoru? Prepričan sem, da ne. Pogosto pa je posledica, da se mu pri pouku naslednji dan vname v grlu sluznica, razdražena od pasivnega kajenja pri večurni seji prejšnjega dne.

Zakaj bi morali nekadilci stalno prositi kadilce, naj ne kadijo poleg njih?! Tudi nekadilci smo enakoprani občani in imamo pravico zahtevati okoli sebe zrak, ki ni prepojen s tobakovim dimom!

Kadilci! Privoščim vam užitek ob prižgani cigareti; nam nekadilcem pa prizanesite s tobakovim dimom, kadar smo v poklicnem delu ali na vožnji prisiljeni biti v vaši družbi!

MARJAN DOBOVŠEK,
Novo mesto

»Ste bili zadovoljni?«

Tovariš urednik!

Pred nedavnim sem hotela obiskati svojce. Pot me je vodila mimo Senovega. Sneg je naletaval, na cesti pa ga je bilo že toliko, da nisem prišla na cilj. Malce utrujena in lačna sem prišla na Senovo in zavila v restavracijo.

Že ob vstopu sem dobila dober vtis. Nisem si še poiskala prostora, ko me že natakarica prijazno ogovori. Na vprašanje, kaj imajo jesti, mi je naštevala to in ono. Naročim kosilo. Ura je bila že nekaj čez 13., zato na kosilo že skoro nisem več upala. V tem lokalu ni bilo treba čakati kot povsod drugje. Kaj hitro sem bila solidno postrežena. Kosilo je bilo izdatno in okusno. Nisem nameravala opazovati, toda vljudno in nevsiljivo vedenje natakarice me je pritegnilo.

Ni prijetnejšega za gosta kot vljuden odnos gostincev, kakršnega sem tu doživela. Mislim, da se v to restavracijo gostje radi vračajo.

Ko sem odhajala, sem hotela natakarici povedati, da sem zadovoljna, a me je prehitela in vprašala: »Ste bili zadovoljni?« Presenetila me je! Tega še nisem nikjer doživela.

Prijazni natakarici v tej restavraciji se še enkrat zahvaljujem, mislim pa, da bi morali biti vsi gostinski uslužbenci taki!

JOŽICA STARC,
Izlake

Še o labodih na Krki

Tovariš urednik!

V tistem usodnem dopoldnevu, ko so padli pod brezvestnimi streli labodi na Krki, sem bil v mestu. Ko sem o dogodku razpravljal z nekaterimi lovci in tudi nelovci, so se vsi zgražali nad dejanjem. Tudi številni ogorčeo tem žalostnem in nekulturnem dogodku v zadnji številki Dolenjskega lista pričajo o tem. Moje mnenje je bilo takrat, da bi morala zveza dolenjskih lovcev naglo ukrepati. Kaj je storila za divjad v teh najtežjih časih, ko sta jo mraz in sneg začela uničevati? Poziv prek radia bi bil verjetno dosegel svoj ni dopisi vašemu uredništvu namen in tudi podučil nekatere nevedneže, da labod ni raca ali vodna kokoš, kakršnih na stotine plava po Krki. Mislim, da bi bila dolžnost Dolenjske lovske zveze, da še pred občnim zborom republiške zveze predlaga spremembo zakona o lovu, ki naj bi labode zaščitil. Ta »kraljevska ptica« je že tako redka, da je v nekaterih ribnikih in jezerih srednje Evrope samo še za okras. S takimi spodrsljaji si bomo zapravili ugled tudi pri neoboroženih ljubiteljih narave, ki jih je na Dolenjskem zelo veliko.

Kdor ima veselje do »streljanja«, ima ravno sedaj veliko prilike streljati razne škodljivce, to so vrane, srake, kragulji itd. Tudi lisice in ostale manjše roparice se potikajo v bližini naselij. Kako zalezujejo razne roparice plemenito divjad, lahko vidimo po sledovih, ko raznašamo krmo po lovišču. V tako nenormalni zimi je za pravega lovca najlepša trofeja uplenjena lisica, divja mačka, kuna ali kragulj. Za vso drugo divjad, pa naj si bo pernata ali dlakava, naj bi veljalo, tudi kolikor je lovski zakon oz. lovopust ne ščiti, načelo srčne in lovske kulture.

Kako težke razmere vladajo v loviščih, kaže dejstvo, da so samo na obmejnih področjih med gojitvenim loviščem Rog in loviščem topliške lovske družine ter novomeške lovske družine našli 11 poginulih divjih prašičev. In vendar je to najodpornejša divjad naših lovišč! Koliko pa jih je zamedel sneg v raznih vrtačah in grapah, to bomo videli šele spomladi. Kaj pa bo z ostalo divjadjo, ki je manj odporna? Lovci so sicer za prehrano divjadi storili precej, vendar nas je izredna zima presenetila. Veliko so prispevali tudi naši tihi ljubitelji narave brezplačno, katerim se lovci zahvaljujemo. Saj so z dejanji pokazali, da se jim divjad v tej težki situaciji smili. Še veliko več pa bi lahko storili za pomoč divjadi, če bi naša mladina bila bolje poučena o lepotah žive narave. Kolikor bi lahko storili samo s pravočasnim krmljenjem ptic!

Veliko upleniti ali ustreliti res ni težko, za to ni potrebno kakšno posebno lovsko znanje. Zato se mi ne zdi čisto prav od vašega lista, da objavlja take slike. Prav pa je, da smo iz domačega lista zvedeli za ta neljubi dogodek.

Zanimivo, da je po izidu Dolenjskega lista še isti večer tudi Radio Ljubljana »pel slavo« dogodku na Krki. Ta komentar sem poslušal z občutkom sokrivde: premalo smo storili za vzgojo naših mladih lovcev.

JANKO KASTELIC,
Lovska družina
Novo mesto

Črpajmo izkušnje iz ustvarjalne razprave

Ugotovitev, da je bila javna razprava v osnutkih ustav najbolj množična politična akcija doslej, je resnična, toda preveč splošna. Politični aktiv bi moral podrobneje razčleniti dobre in slabe strani javne razprave na terenu, da bi lahko izluščil iz nje pozitivne izkušnje in jih uporabljal pri bodočem političnem delu. Podrobnejša, a zares poglobljena in objektivna analiza javne ustavne razprave na vasi, v podjetju, v krajevni skupnosti in tako dalje, vsepovsod, koder je v takih ali drugačnih oblikah zajela večje število ljudi, nam bo dala koristne napotke za bodoče delo. Pa ne le glede uporabljenih oblik in načinov političnega dela, ki so bili bolj ali manj uspešni, morda kje tudi neuspešni, ampak tudi glede vsebine obravnavanih problemov, ki so bili v razpravi sproženi, odprti, ne pa zmeraj tudi rešeni.

Javna ustavna razprava, ki je komaj za nami, predstavlja bogato zakladnico izkušenj, ki je ne smemo zanemariti. Noben delovni program katere koli politične in družbene organizacije ne bi smel mimo nje, če bi hotel biti zares aktualen in uspešen. Organizacijam Socialistične zveze bi podrobna analiza ustavne razprave lahko pokazala, na katerih problemih je bilo težišče razprave, kaj je ljudi najbolj zanimalo, katera vprašanja so najbolj izstopala, ker so v določenem kraju morda najbolj perečo in še najmanj urejena. Tu bi se lahko najbolje videlo, kam je treba usmeriti akcijo političnih sil, kje mora biti poudarek prihodnje politične dejavnosti. Saj navsezadnje je pomenila ustavna razprava delovni dogovor: ne le pregled doseženega, ampak tudi sprejemanje novih nalog, premagovanje težav, odstranjevanje napak. Vse to pa je bilo le bolj nakazano, skicirano kakor pa že uresničeno. Zato ni mogoče odpraviti zares množičnega, uspešnega, soustvarjalnega dela, ki je bilo opravljeno v javni razpravi, s preprosto ugotovitvijo: dobro je bilo! Še in še se bomo morali vračati k temu vrelcu pobud, kritik in pripomb, da bi se še enkrat, morda bolj zbrano in analitično, soočili s problemi in črpali naloge za bodočo akcijo. Zavedati se moramo, da je bilo v razpravi preveč vsega, da bi lahko o vsem dovolj razmislili in se v vsa vprašanja zares poglobili. Na marsikatero vprašanje, ki je bilo sproženo, smo morda odgovorili površno, nezadovoljstvo, tako da še zmeraj terja odgovor — popolnejši in tehtnejši. Kakšen problem, ki so ga občani odprli v razpravi, se nam je v obilju vprašanj in sestankov morda zdel nepomemben, ko pa bomo bolje razmislili o njem, se bo pokazalo, da je vreden naše pozornosti.

To, kar smo povedali, pa ne velja samo zaorganizacijo Socialistične zveze. V podjetjih so delavci opozarjali na hitrejše reševanje odprtih problemov. Kaj pa to pomeni? Da nas glavno delo še čaka. Če je bila kritika konstruktivna in to je v večini primerov nedvomno bila — je treba začeti uresničevati naloge, ki so zrastle iz razprave. Javna ustavna razprava ni pomenila le vzgojo, pojasnjevanje na relaciji: vzgojitelj — objekt vzgoje. Občani, ki so se seveda morali seznaniti z vsebino in duhom ustave, so sodelovali v tej razpravi, pojasnjevanju kot subjekti, kot aktivni soustvarjalci in oblikovalci svoje ustave. Javna razprava je bila lahko resnično ustvarjalna le tedaj, če se ni omejevala le na črko, ampak je bila povezana z aktualnimi nalogami in problemi časa. Delovni ljudje v kolektivih so bili pronicljivi, dovolj bistri, da so lahko marsikdaj ugotovili, da pri njih ne ustreza vse natanko tistemu, kar je zapisano v ustavi. Kdaj pa kdaj so ugotovili celo velik razkorak. In potem so rekli: pri nas pa to in to še ni v redu, takrat in takrat je bila kršena naša ustavna pravica, nagrajujemo še zmerom po tarifah, ne po delu.. Mar bi bilo po taki razpravi dovolj, da bi rekli samo: pri nas pa je bila zares živahna razprava? S poročilom, ki smo ga poslali sindikalnemu svetu, še nismo vsega storili. Glavno nas še čaka. Zavihati si je treba rokave in napeti vse sile, da bo tudi pri nas v praksi vse tako, kakor je bilo zapisano v ustavi. Če bo kdo rekel, da to ni mogoče, ga bomo lepo poučili ali pa v skrajni sili, če ne bo šlo drugače, tudi odslovili. Ne smemo pa misliti, da nam bo kdo kaj prinesel, češ to vam daje ustava! Ne! Vse, kar je v ustavi, si moramo ustvariti sami, s svojim delom, odkritostjo, zavzetostjo, nikakor pa ne z brezbrižnim zamahom roke.

Na vasi so bile razprave zelo različne. Že iz samih razprav in vprašanj, ki so jih postavljali kmetje, se je videlo, kje kaj zadruga pomeni in kje se bo morala pomujati, da bi si pridobila potreben ugled. Toda tudi na območju ene same zadruge so se pokazale velikanske razlike. V nekaterih vaseh so pokazali kmetje zavzetost za napredek kmetijske proizvodnje, za vse, kar je boljše, drugod pa so trmoglavili po svoje, kakor to delajo že desetletja. Kaj naj to pomeni? Mar imamo res tradicionalna območja, kjer sega zaostalost z metri dolgimi koreninami v živo skalo, ali pa smo nekatere kraje malo preveč zapostavljali, se jim izogibali in jih puščali izven »vplivnega« območja zadruge?

V bogati javni razpravi o bodoči ustavni ureditvi se je nakopičilo ogromno pokazateljev, ki jih je vredno proučevati, ker nam bodo lahko koristni pomočniki pri našem bodočem delu.

F. M.

Nagrad ne bo . . .

Nagrade za sodelovanje naših bralcev v anketi, ki smo jo razpisali 24. januarja letos na 4. strani našega tednika, žal, ne moremo razdeliti: odgovoril nam je samo en bralec (iz vrst JLA, ker služi vojaški rok), kateremu bomo poslali lepo knjižno darilo. Denarne nagrade pa smo tokrat prihranili. Kaže, da so bila vprašanja pretežka ali pa marsikdo zaradi lagodnosti ni sege po peresu, čeprav bi na nekaj vprašanj lahko odgovoril. Pa kdaj drugič!

UREDNIŠTVO

Naša mala ustava

Med samoupravnimi predpisi delovnih organizacij bodo zavzeli posebno pomembno mesto njihovi statuti, ki jim že osnutek ustave daje ustavnopravni pomen. Nič čudnega, saj prihajamo v obdobje, ko se bo naš pravni sistem razvijal tako, da bo predpisoval samo najbolj pomembne in temeljne okvire, ki bodo zagotavljali enotnost družbenega razvoja, podrobno urejevanje odnosov in problemov znotraj teh okvirov pa bo prepuščal ustreznim družbenim organom.

S tem dobivajo samoupravni predpisi poseben pomen in tisti, ki jih sprejemajo, posebne odgovorne naloge. Zategadelj je posel, ki čaka delovne organizacije ob sestavljanju osnutkov svojih statutov, tako pomemben in odgovoren. Če bodo delovne organizacije hotele doseči to, da njihovi statuti ne bodo samo formalni akti, ki bi obležali v kakšnem predalu, temveč dejansko »mala ustava«, ki bo dajala odgovor in nasvet za vsa važna vprašanja iz življenja nekega delovnega kolektiva, potem se bo treba lotiti sestavljanja te »male ustave« z izredno mnogo posluha in skrbnosti.

Splošnih receptov za sestavljanje statutov delovnih organizacij ni in ne more biti. Izhajati bodo morali iz stvarnih razmer, v katerih živijo in delajo tisti, ki jih sestavljajo in sprejemajo. Zelo važno bo, kako bodo sestavljeni in kako širok krog ljudi bo o njih razpravljal. Ta krog bi moral dejansko zajeti slehernega proizvajalca v neki delovni organizaciji, ki ima pravico pa tudi dolžnost povedati, kako si zamišlja svoje bodoče življenje in delo v tej organizaciji.

Prav so napravili v tistih delovnih organizacijah, kjer so ne glede na to, da še nista sprejeti zvezna in republiška ustava ter statuti občin, začeli s široko razpravo o svojih statutih. Čakanje je nepotrebno, kajti osnovna načela so znana.

Razširjali bodo dejavnost klubov OZN

Organizacija klubov OZN je specialna organizacija in je edina te vrste v Jugoslaviji. Člani organizacije razpravljajo na svojih sestankih o mednarodnih političnih dogodkih na osnovi jugoslovanskih analiz o posameznih vprašanjih in organizirajo razna predavanja. Sama organizacija je precej slabo poznana in si želijo člani vključevati vanjo pionirje, mladince in starejše ljudi, ki se zanimajo za delovanje organizacije. Klubi OZN vzgajajo mlade ljudi v dobre člane naše socialistične domovine, poznavalce mednarodne politike in v zavestne graditelje lepšega in mirnejšega sveta. Klube OZN so v Sloveniji ustanovili najprej v celjskem okraju. Prvi klub, ki so ga ustanovili v Beli krajini, je klub OZN na gimnaziji. Kmalu so pomagali ustanoviti podobna kluba tudi na osnovnih šolah v Starem trgu in na Vinici. Zaradi boljše povezave so sklenili ustanoviti občinski center in tako so se pred kratkim sestali zastopniki vseh klubov OZN na nedavni ustanovni skupščini. Skupščine sta se udeležila tudi predsednik ObK LMS Slobodan Drakulić in predstavnik republiškega centra klubov OZN Ludvik Pertot.

V uvodni razpravi se je tovariš Črnič zavzel za boljšo povezavo med posameznimi klubi v Beli krajini in za sodelovanje med klubi in družbeno-političnimi organizacijami in bi imeli lahko veliko več članov, če bi nas bolj poznali.

Po razpravi se je razvila živahna debata, na kateri so se predstavniki klubov in šol zavzeli za večje sodelovanje med seboj in za pomoč. K temu bo lahko veliko pripomogel novoustanovljeni občinski center, v katerem je bil za predsednika izvoljen Ignac Črnič, za člane pa Srečko Dragan, Janez Slapnik in vsi predstavniki posameznih klubov v občini.

Občinski center čakajo velike naloge pri utrjevanju samih klubov, pri razširjanju dejavnosti in pri sestavljanju programov. *Ignac Črnič*

Vsem rudarjem,
članom kolektivov
v podjetjih in ustanovah
in vsemu prebivalstvu
Črnomlja z okolico čestita
za občinski praznik

RUDNIK RJAVEGA PREMOGA
KANIŽARICA

Pod nogami so trdna tla

(Nadaljevanje s 1. str.)

morejo nič več naučiti, ker se jim zdi, da pooseblja vso pamet tega sveta.

Ko sem razmišljal o Titovih besedah, s katerimi je tako nazorno opisal »tiste maloštevilne jalove intelektualce, ki zlasti v literaturi, slikarstvu, filmu in drugod lebdijo nekje izven naše socialistične stvarnosti in ki so v glavnem nosilci negativnih vplivov iz tujine«, sem se spomnil nekega osebnega doživetja in pa neke pripovedi. Srečal sem fanta, ki je v svoji »filozofiji« kazal sledove fašizma, anarhizma, socializma, kar je pač kje staknil. Samo to ni bil navaden človek, ampak literat, ki prezira vsa pravila in vsak red. Na dolgo in široko mi je razlagal, kako je neumno življenje, ko je ptiček svoboden, človek pa ujet v spone časa, delovnih obvez, zapovedi in izpolnjevanja. Čez čas je prelomil zvestobo tej »ptičji svobodi« človeka in se zgrozil nad takim redom, kjer si morajo zdravi ljudje deliti dobrine z bolnimi in starimi, ki bi morali sami spoznati, da pod tem soncem ni več mesta zanje. Na koncu mi je zdeklamiral svojo pesem, v kateri je listje na drevju šelestelo kakor konjska griva. Bil pa je res tudi že čas, da je končal, ker mi je šlo na bruhanje. Na vse to, kar je besedičil, me je imelo samo, da bi mu rekel: »Kupi si glavnik in se lepo počeši!« Toda glavnik je ena ura trdega dela v tovarni...

Neka ženska, delavka, mi je pravila, kaj je nekoč doživela v kavarni. Pri mizi so sedeli »nadebudni« mladeniči, ki so na visoki šoli spoznali, da ne sodijo tja, ker so že dovolj učeni. Pri vsej ubornosti štipendije pa otroškega dodatka in sploh študentovskega življenja, za katerega, kakor so rekli, nameni družba premalo sredstev, so se polivali z vinom in napijali boju proti izkoriščanju delovnega človeka, zlasti pa študenta, ki ga odpravijo z desetimi tisočaki štipendije. Ko so še vzkliknili: »Dajte nam svobodo!« jih je delavka vprašala: »Kaj pa bi pravzaprav radi?« Eden jo je začudeno pogledal, skomignil z rameni in tlesknil s prsti: »Natakarica, še en liter!« Popivali so dolgo v noč, eden je poskusil gristi steklo, zunaj so občudovali zvezde, nato pa so šli pisat prozo in pesmi.

To, kar sem napisal, je resnično, toda komaj vredno, da bi delali iz tega problem. Taki primeri zbledijo, če jih primerjamo z bogatim, ustvarjalnim delom naše mladine. Bolj zaskrbljujoče je, da taki jalovi intelektualci včasih rišejo življenje, kakor ga živijo in vidijo skozi naočnike brezdelnosti in naveličanosti, na papir, ki ga plačuje skupnost. Na papirju, potiskanem z družbenimi sredstvi, za katerega je bilo treba mnogo trdega in napornega dela, »ustvarjajo nekaj takega, kar samo oni razumejo, vsi tisti, ki njihovih del ne razumejo, pa so zanje zaostali in nevedneži«, kakor je lepo povedal tovariš Tito.

Žal pa med takimi jalovimi intelektualci ni samo nekaj »faliranih« študentov, ki komaj kaj pomenijo, ampak tudi precej takih, ki vedo, kaj hočejo. Na to vrsto intelektualizma v negativnem smislu je mislil tovariš Tito, ko je dejal, da so to navadno ljudje, ki se zabubijo sami vase in ki gledajo na pojave v našem družbenem življenju kritikastrsko. »Oni hočejo nekaj ‚novega', in če se lotijo pisanja o nekem problemu, delujejo pogosto zelo škodljivo. Navdušujejo se nad tujo dekadentno umetnostjo in literaturo.« »Zlasti naša mladina bi se morala aktivneje boriti proti takim pojavom, ki so tuji našim pojmovanjem in ki zastrupljajo zdravo ozračje v naši družbi.«

Tovariš Tito je o tako imenovanih modernističnih delih, ki nimajo nobene zveze z umetniškim ustvarjanjem, z našo stvarnostjo pa sploh ne, povedal natanko to, kar menijo o taki lažni umetnosti tudi naši delovni ljudje. Res je, da gre včasih pri tem tudi za nerazumevanje in pomanjkanje izobrazbe, toda če vidiš pred seboj platno s tremi packami ali nekaj poševnimi črtami, pa ti skuša dopovedati avtor, da predstavljajo to življenje ali rojstvo ali kmeta, ki orje, ali morje ali kaj drugega, se res težko premagaš, da ne rečeš katere robate. Ali pa če se »umetnik« z dletom komaj dotakne kamna, ki ga je odkril v kamnolomu, ampak ga pusti skoraj takšnega, kakršnega je našel, in mu da naslov Spočetje, potem se moraš res vprašati, kdo ima več zaslug za tako »umetnost« — delavec v kamnolomu ali kipar.

Ko vidiš, kako so kioski polni »šund-literature«, za katero se še marsikomu izplača stati v vrsti, se nehote vprašaš: ali naša skupnost pri vseh težavah, kadar je treba najti denar za dobro knjigo, za časnik, učbenike in podobno, še zmore denar za tako prazno branje, v katerem ni niti trohice resničnega življenja? In ko kažemo naši mladini filme, ki sproščajo v človeku najnižje nagone, se mora vprašati človek: ali res moramo vede kvariti našo mladino?

Res je, kakor je dejal tovariš Tito:

»Mislim, da je bilo govorjenja dovolj, da bi morali preiti k dejanjem. Kot smo storili lani ustrezne ukrepe zaradi slabosti, ki so se pokazale v naši ekonomiki, in zaradi določenih moralno-političnih slabosti, tako je treba zdaj ravnati tudi na kulturnem področju. Toda tudi sedaj ni mogoče govoriti o nekakšni kampanji, marveč o nenehnem političnem in ideološkem delu. Ponekod bodo potrebni še nekateri drugi ukrepi. Vendar pa bi sleherni »lov na čarovnice« lahko vsej stvari samo škodoval, saj imamo slabe izkušnje že od lani. O tem govorim tu zato, ker bi želel, da na kulturnem področju odločneje zakoračimo v smer, v katero mora družba, ki gradi socializem.«

B. J.

„BETI" - METLIKA
KOLEKTIV OBRATA
ČRNOMELJ

ČESTITA ZA OBČINSKI PRAZNIK VSEM DELOVNIM LJUDEM V OBČINI!

KRI, KI REŠUJE ŽIVLJENJA

Pretekli teden so darovali kri na novomeški transfuzijski postaji: Anton Kraševec, Maks Molan, Ivan Rolih, Janez Turk, Franc Kos, Rudolf Zagar, Franc Vide, Črtomir Rugelj, Pavla Vončina, Janez Rudman, Aleksander Zupan, Tončka Božič, Niko Sučevič, Alojz Drčar, Martin Fištrovec, Marko Krštine, Anton Dolinšek, Ignac Lešnjak, Erik Macele, Martin Jerman, Jože Gorenc, Janez Mavsar, Jože Berkopec, Niko Kulovec, Tone Turk, Franc Podržaj, Albin Kozlevčar, Jože Berkopec, Anton Podkrižnik, Milan Kulovec, Anton Božič, Ignac Pavlin, Jože Golob, Jože Korasa, Jože Kulovec, Alojz Avbar, Berto Gričar, Feliks Zupančič, Vinko Rabzelj, Ivan Gregorčič, Alojz Smuk, člani kolektiva Industrije motornih vozil, Novo mesto; Anica Lisec, delavka iz Novega mesta.

„Vsemu nakljub" uspela konferenca

V nedeljo, 10. februarja, se je v dvorani družbenih organizacij v Kandiji zbralo 67 delegatov osnovnih organizacij in članov občinskega odbora ZVVI Novo mesto. Med gosti smo opazili tudi dolgoletneg predsednika GO ZVVI narodnega heroja Franca Kreseta-Cobana, predsednika OLO ZZB Novo mesto Miloša Jančiča in direktorja Zavoda za socialno zavarovanje Novo mesto Miho Počrvina. Po podrobnem poročilu o delu organizacije, ki ga je prebral predsednik tov. Milan Smerdu, se je konferenca obetala razviti v živahen in ploden delovni posvet, žal pa je obete pokvaril nadzorni odbor z dokaj tendencioznim poročilom, s katerim je pokvaril vzdušje in naredil precej škode. Delegati, ki so se oglasili k besedi so bili enodušno mišljenja, da je odveč razpravljati o upravičenosti in zneskih nagrad članom odbora, saj je bila dejavnost odbora prav v preteklem letu živahnejša kot kdajkoli. Razprava je nato počasi pričela načenjati probleme invalidov, tako da smo ob koncu lahko ugotovili, da je konferenca vsemu navkljub uspela.

Poročilo predsednika tov. Milana Smerduja se je v uvodu pomudilo okoli pomembnejših zunanjepolitičnih dogodkov, se ustavilo ob notranjepolitičnih dogodkih doma, zlasti ob govoru maršala Tita v Splitu in ob njegovem nedavnem govoru na kongresu LMJ v Beogradu, in se nato lotilo dela organizacije. V lepem statističnem pregledu je bil prikazan razvoj naše invalidske zakonodaje in njeni nameni ter uspehi, ki so precejšnji, čeprav ima naša družba soraznerno malo sredstev. Gmotno stanje invalidov se je zlasti v zadnjem času precej izboljšalo na račun invalidskih dodatkov. Poročilo opozarja, da bi kazalo izpopolniti predpise o invalidskem dodatku tako, da vsaka najmanjša izprememba gmotnega položaja posameznikov ne bi vplivala na znižanje ali ukinitev tega dodatka.

V letošnjem letu bo za 363 osebnih invalidov in 783 družinskih invalidov v novomeški komuni porabljenih 72 milijonov 934 tisoč dinarjev. V poročilu so bile podrobneje naštete vse vrste zaščite, ki jih uživajo invalidi, in v posameznemamena porabljena sredstva. Ugotovitev, da tolikšna skrb družbe terja od invalidov aktivno vključevanje v družbeni razvoj, je vsekakor na mestu.

V organizaciji je bila lani zelo delavna komisija za socialna vprašanja, ki jo je vodila tov. Marija Suhi. Komisija je opravila popis vseh invalidskih družin v osnovnih organizacijah, posredovala 27 upravičencem invalidski dodatek in 22 klimatsko zdravljenje. Bolniki invalidi v novomeški bolnišnici so bili dvakrat med letom in enkrat za novoletne praznike obiskani in obdarovani. Posebej velja pohvaliti pobudo komisije za obdaritev 82 invalidov, vojnih vdov in mater padlih — za lanski občinski praznik. Materialna sredstva za to humano prireditev je prispevalo SNG iz Ljubljane z brezplačnim nastopom svojih opernih pevcev in baletnih skupin, ker je bilo teh sredstev premalo, pa sta priskočila na pomoč še Novoteks in ObLO. Z zbranimi sredstvi so kupili po znižanih cenah tekstil v Mariborski tekstilni tovarni in Predilnici in tkalnici Maribor, ker sta oba kolektiva z velikim razumevanjem ponudila blago s popustom.

Stanovanjska komisija ni imela toliko uspeha, odbor ZVVI pa je ugotovil, da bo morala občinska stanovanjska komisija v bodoče tesneje sodelovati z invalidsko organizacijo. Predlagali so, naj bi ObLO spet uvedel prioritetno listo za dodeljevanje stanovanj.

Občinsko vodstvo ZVVI je v preteklem letu lepo sodelovalo z osnovnimi organizacijami, občni zbori slednjih so uspeli, vseh pa so se udeležili predstavniki občinskega odbora ZVVI. Lani so priredili tudi seminar za predsednike in tajnike osnovnih organizacij. Na njem so se pogovorili o enotnem vodenju knjig in hkrati sklenili, da se bodo na podobnih posvetih v bodoče zbirali vsaj dvakrat na leto. Osnovne organizacije so lani priredile precej izletov v kraje, znane iz NOB. V razpravi so poudarili, da bi kazalo v bodoče prirejati izlete za več osnovnih organizacij skupno. Več delegatov je opozorilo na to, da v naši občini prepozno prirejamo zdravniške preglede za klimatsko zdravljenje, invalidi pa so vabljeni nanj šele v zimskih mesecih. V razpravi so se dotaknili tudi problema prekvalifikacije invalidov.

Novomeška razglednica zadnjih dni: čiščenje trga in glavnih ulic. Snega smo že vsi siti...

Deset let dela Inštituta »JOŽEF STEFAN«

Na inštitutu »Jožef Stefan« v Ljubljani so s kratko proslavo označili desetletnico svojega dela. Za gradnjo in ureditev tega inštituta je skupnost investirala v preteklem desetletju okrog 4,5 milijarde din. Glavno delovno področje inštituta je uresničevanje programa, ki ga sprejema jugoslovanska komija za nuklearno energijo.

Na začetku letošnjega leta je inštitut prevzel v okviru pogodb za leto 1963 delovne naloge v višini nad 400 milijonov vrednosti. Skoro vsi instrumenti za uporabo izotopov na raznih delovnih področjih pri nas so že izdelani v tem inštitutu.

Belokranjski invalidi o svojem delu

Z ozirom na predvideno združitev obeh belokranjskih občin je bila 7. februarja v Črnomiju skupna konferenca Zveze vojaških vojnih invalidov občine Črnomelj in Metlika. Kljub slabemu vremenu so se izvoljeni delegati iz osnovnih organizacij konference polnoštevilno udeležili. Konferenci je prisostvoval tudi sekretar Združenja borcev okraja Ljubljana tov. Vrhovšek.

Iz poročil na konferenci je razvidno, da živi na področju Bele krajine 1034 invalidskih upravičencev, od tega nad 300 osebnih invalidov. V organizacijo ZVVI je vključenih 961 članov v 13 osnovnih organizacijah.

Konferenca je razpravljala poleg doseženih uspehov iz dela in življenja organizacije tudi njene bodoče naloge. Osnovne organizacije kot tudi občinski odbor ZVVI so v preteklem mandatni dobi posvečali posebno skrb članstvu. Tako je bilo 52 članom omogočeno klimatsko in kopališko zdravljenje, za kar je bilo porabljenih nad en milijon družbenih sredstev. Tudi kulturno-zabavno življenje se je med invalidi živahno razvijalo, saj so priredili med letom več izletov in družabnih prireditev, kjer so se člani med seboj bolj spoznali in obujali spomine iz vojnih dni. Javne razprave o osnutku ustave se je udeležilo 530 članov, ali nad 50 odstotkov.

Razprava, ki je bila zelo živahna in v kateri je sodelovalo 18 delegatov, je posegla v razna področja invalidskega varstva. V zvezi s tem je bilo danih tudi več predlogov, predvsem s področja zdravstvenega varstva invalidov in borcev. Delegati so bili mnenja, da bi bilo nujno to vprašanje hitreje reševati, predvsem pri tistih borcih in invalidskih upravičencih, ki nimajo brezplačne zdravstvene oskrbe, je pa njihovo zdravstveno stanje precej razrahljano. Dan je bil predlog, naj se čimprej izvršijo sistematični zdravniški pregledi vseh borcev, kar naj bi bilo podlaga za nadaljnje ukrepanje.

Predpisi za pridobitev posebnega invalidskega dodatka so že zastareli in so bili delegati mnenja, da so tukaj potrebne nekatere spremembe pri višini davčnega cenzusa. Glede rehabilitacije je bilo poudarjeno, da se osebni invalidi premalo poslužujejo ugodnosti, ki jim jo daje Zakon o VVI, zato so tudi težkoče z zaposlovanjem invalidov, ker ni na razpolago primernih delovnih mest, ki bi odgovarjala sposobnostim posameznega invalida.

Tudi razprava je pokazala, da oskrba invalidov z ortopedskimi pripomočki zaostaja. V občini Črnomelj je primer, da je invalid II. skupine v februarju 1962 naročil protezo, vendar podjetje »Soča«, ki izdeluje te pripomočke, po enem letu kljub dvakratni urgenci invalida ni poslicala k poskušnji, kaj šele da bi mu izdelala ortopedski pripomoček. Tudi rok trajanja ortopedskega pripomočka je nepravilen, predvsem kar se tiče nožnih protez. Predpis govori, da invalid lahko dobi novo protezo vsaki dve leti. Tu bi morali upoštevali vsak primer posebej, kajti invalidu, ki se manj giblje, bo proteza zdržala tudi 10 in več let, drugemu, ki več hodi, pa se proteza izrabi še pred določenim rokom. Toda nove ne more dobiti, če pa jo dobi, mora poprej vlagati razne prošnje na pristojne organe zaradi predčasne izdaje naročilnice. Prizadeti se sprašujemo: ali je to sploh potrebno? Saj proteze vendar nihče ne bo prodal, saj je drugi, razen tistega, kateremu nadomestuje izgubljeni del, sploh ne more uporabljati.

Glede sodelovanja organizacije ZVVI z organizacijo SZDL je bilo poudarjeno, da se le-to čuti na vsakem koraku in so člani ZVVI razen posameznih izjem aktivno delali tudi v tej družbeno — politični organizaciji. S takim delom bodo nadaljevali tudi v bodoče, posebno pa se bodo angažirali pri bližnjih, volitvah v predstavniške organe ljudske oblasti.

Tudi na proslavo 20. obletnice zasedanja SNOS, ki bo 19. in 20. februarja 1964, se bo organizacija pripravijala celo leto, tako da bo to zgodovinsko obletnico čimbolj svečano pričakala.

Konferenca je ob zaključku izvolila 15-člansko predsedstvo. Želimo mu mnogo uspehov pri delu.

Lojze Stariha

BELT - Črnomelj

VSEM TOVARIŠEM IN TOVARIŠICAM V DELOVNIH ORGANIZACIJAH, NEKDANJIM BORCEM IN AKTIVISTOM NOB, KAKOR TUDI OSTALEMU PREBIVALSTVU ČESTITAMO ZA OBČINSKI PRAZNIK!

NOVO MESTO pod lečo predlogov

Kakšno naj bo Novo mesto čez deset in več let, kaj bi bilo treba porušiti, kaj zgraditi na novo, dograditi ali urediti? Odgovore na ta vprašanja skuša posredovati urbanistični program, ki je bil pred nedavnim dan v razpravo prebivalcem Novega mesta. Razstavne prostore so obiskali ljudje različnih poklicev in starosti, resni, pa tudi neresni. Eni so hvalili, drugi grajali, tretji so rekli »bo že . . . , četrti spet so natresli dokaj osebno pobarvane pripombe. Naposled so bili med obiskovalci tudi taki, lahko bi rekli korajžni, ki so resno napisali to, kar mislijo. Prelistajmo knjigo vtisov in skušajmo razbrati, kaj mislijo Novomeščani o urbanističnem programu, ki naj bi določil razvoj njihovega mesta kot celote in mu dal enovito, moderno podobo.

Inž. arh. Danilo Lapajne razlaga prebivalcem terena Kandija osnutek urbanističnega programa Novega mesta. Tako se razstava o urbanizaciji našega mesta nadaljuje na terenskih sestankih Socialistične zveze; najbolj je doslej uspela pretekli petek zvečer v Kandiji

■ **Vsak, kdor je zidal hišo,** se najbrž z bridkostjo spominja dni, ko je še nastajala v mislih. V družinskih pogovorih . . . Vsakdo je hotel pritakniti nekaj svojega; koliko žolčnih prerekanj je bilo, preden ste se v družini odločili za načrt. Med gradnjo ste ugotovili, da bi se dalo marsikaj bolje rešiti, če bi prej vedeli . . .

■ **Urbanistični program** je veliko večja stvar kot načrt za enostanovanjsko hišo. Določiti mora razvoj mesta kot celote in mu dati enovito, moderno podobo. Mesto sestavljajo ulice in ceste, stotine hiš, tovarne, kanalizacija in javna razsvetljava, trgovine in gostišča, bolnišnice in ambulante, otroški vrtci, zabavišča, upravne stavbe, promet in pisani vrvež prebivalcev, živih ljudi. Njim, ljudem, je namenjen program, zato naj oni razpravljajo o načrtu.

■ **Razprava je lahko kakršnakoli** (knjiga vtisov to, žal, dokazuje). Iz nje pa spoznamo človeka, njegove želje in hotenja, lahko pa človeka tudi ocenimo. Zato smo knjigo vtisov razdelili na štiri poglavja: DROBNJAKARJI, NERESNI, UPORABNI PREDLOGI in KRITIKA. K vsemu smo dodali še komentar. Naj poudarimo, da ne želimo z njim nikogar žaliti, vse Novomeščane pa še enkrat pozivamo, naj v razpravi o urbanističnem programu sodelujejo še naprej in naj se skušajo iz dosedanjih pripomb učiti (to zadnje velja predvsem za tiste iz prvih dveh »poglavij«).

»DROBNJAKARJI«

So ljudje, ki živijo za hišico, košček vrta in solato na tem vrtu. Lahko bi tudi rekli: so ljudje, za katere se je čas ustavil. Toda čas se nikdar ne ustavi, zahteva rast in razvoj, ki morata biti v vsaki naslednji sekundi hitrejša in silovitejša. Morda ti ljudje niso sami krivi, da so takšni. Urbanistični program jih je prizadel, segel je v njihov vrt in solato, grozi jim podreti hišo, zato so osebno prizadeti in takšna osebna prizadetost veje iz njihovih pripomb. Vendar : ko so pisali svoje pripombe v knjigo vtisov, so pozabili na to, da v tej naši stavbi socializma nismo še nikomur vzeli nobene stvari, če to ni bilo potrebno, in da smo to, kar smo vzeli, pošteno plačali ali nudili protivrednost. Posamezni prizadeti upokojenci iz Kandije izjavljajo.

»Ker je parcelna številka 337 vrt k. o. Kandija last dveh lastnikov, ograjena z zidom in železno ograjo in ker je problem izkoriščanja človeka po človeku minil, (!) upamo, da se bo upoštevala . . . Prosimo komisijski ogled na samem kraju, komisija naj se prepriča, da je po tem planu popolnoma uničen ves vrt . . .« (Dva podpisa.)

Drugi primer: »Na vrtovih ob Cankarjevi ulici (med hiš. številkami 22 do 30) predvidena gradnja hiš v vrsti ne pride v poštev za gradnjo, ker bi na ta način stavbe kvarile podobo ulice in celotnega naselja, nam pa zakrivale preostali del vrta in stanovanja. Kar zadeva spodnjo stran zemljišča pod našimi vrtovi, menimo, naj bi tam zidali enostanovanjske hiše, lastnikom zemljišč pa bi s tem omogočili zidanje na lastnih zemljiščih . . . Čudi nas, da nas hočejo utesniti . . . (20 podpisov prebivalcev iz Cankarjeve ulice).

In še eden: »Hišna številka 21 na Cankarjevi cesti je postavljena na dno vrtače in leži celo niže kot cesta. Od vseh strani se steka k hiši odpadna voda. Če bi zazidali vrt, ki je ob hiši, bi bila stavba prizadeta. Ali se tu ne morejo upoštevati ideje hortikulturnega društva? Za mojo lokacijo je vsekakor drugi načrt ugodnejši.« (Prebivalec s Cankarjeve.)

Urbanistični program se ne more ustaviti ob zidani ograji, ob razgledu skozi okno, ob potki na dvorišče in vrt. Zares se ne more. V stanovanjskih naseljih (Grm in Cankarjeva) je danes življenjski problem neurejena kanalizacija, tega pa ni moč rešiti brez večjih gradenj, ki bodo dale potrebna sredstva s komunalnim prispevkom. Vrt, ograja in potka ne pomenijo nikomur življenja, neurejena kanalizacija pa lahko ogrozi zdravje in tudi življenja vseh Novomeščanov!

V razpravi tehtamo predloge in misli. Poštena razprava je takšna, ko pretehtaš: tu sem jaz in tam je celota ter se nato odločiš za tisto, kamor se je nagnila tehtnica.

»NERESNI«

»Kaj mislite o ljubki diagonali Kastelčeve hiše, Lampretove stavbe in Zdravstvenega doma . . .?« (Podpis nečitljiv).

»Vse priznanje urbanistom, našim občanom za dokončno realizacijo svoje zamisli! . . . Plan je tipično naš, dolenjski — širokopotezen, neracionalen. Posebno impresionira mišljena obzidava kolonije, pošte in Ragovske ceste . . . Kakor doslej, gremo naprej lahko brez industrije, ponosni na svojo neokrnjeno naravo in — revščino, kajti ta bo omogočila, da bomo realizirali generalni U plan v doglednih 712 letih . . . Če se nam bodo zanamci smejali, smatrajmo to za novo pridobitev. Zdrav smeh poživlja človeka kot zdrava dolenjska šmarnica . . .« (Podpisan: občinski dobrotnik in nearhitekt Jaka Pribil).

Opravka imamo z neresneži. Obe pripombi dovolj zgovorno pričata o tem, s kakšnim namenom so prišli nekateri (k sreči so to redke izjeme) na razstavo. Mar je vredno tem ljudem pripovedovati o nalogah, ki jih zastavlja urbanistični program? Dokazovati, da želimo s programom odpraviti »linije«, ob katere se spotikajo, in zaostalost, podedovano iz preteklosti, ko smo res gradili »tja v tri dni«? Jaka Pribil si prav gotovo ni ogledal razstave dovolj natančno, saj bi sicer ugotovil, da se program zelo podrobno ukvarja s problemom industrije. Napak meni, če sodi, da mora Novemu mestu dati industrijo urbanistični program. Že 17 let gradijo to industrijo delavci po tovarnah, k njim naj gre, pa mu bodo povedali, kako raste, kako je vsak dan večja, kljub težavam in znoju, ki teče z dlani in obrazov! Jaka Pribil se je sramoval izdati svoje pravo ime, zato se je skrival pod vzdevkom. On in ostali njemu podobni naj bi se raje ukvarjali s tem, v kolikšnem času bodo dozoreli za resno razpravo. Morda se jim bo uresničila želja, da se bodo čez 712 let zanamci res smejali, ko bodo prelistovali knjigo vtisov prvega urbanističnega programa. Toda smejali se bodo opazkam Jake Pribila in njemu podobnih, ker bodo z enim samim pogledom skoz okno lahko objeli urejeno mesto, ki bo do takrat zraslo v precejšnji meri prav po zaslugi prvega urbanističnega programa. Ta bo pretrgal s preteklostjo, z brezciljnimi gradnjami in segel na marsikateri vrt.

UPORABNI PREDLOGI

»Na skupnem ogledu urbanistične razstave Novega mesta smo predvsem člani Društva gradbenih inženirjev in tehnikov mnenja, da je razstava pripravljena skrbno in nazorno prikazuje zazidalne rešitve . . . Potrebno je temeljito preštudirati industrijsko središče v Bršlinu, zlasti ekonomsko in tehnično možnost komunikacij, ki bi povezovale skupine industrijskih objektov. Možnosti za rešitev cestnega omrežja na področju bolnišnice v Kandiji je treba dosledno preštudirati. Nehote se vsiljuje misel, da je navidezno težka rešitev ob Krki najcenejša, dobro rešuje vprašanje komunikacij in ima prometne in turistične prednosti . . . Kulturni center je

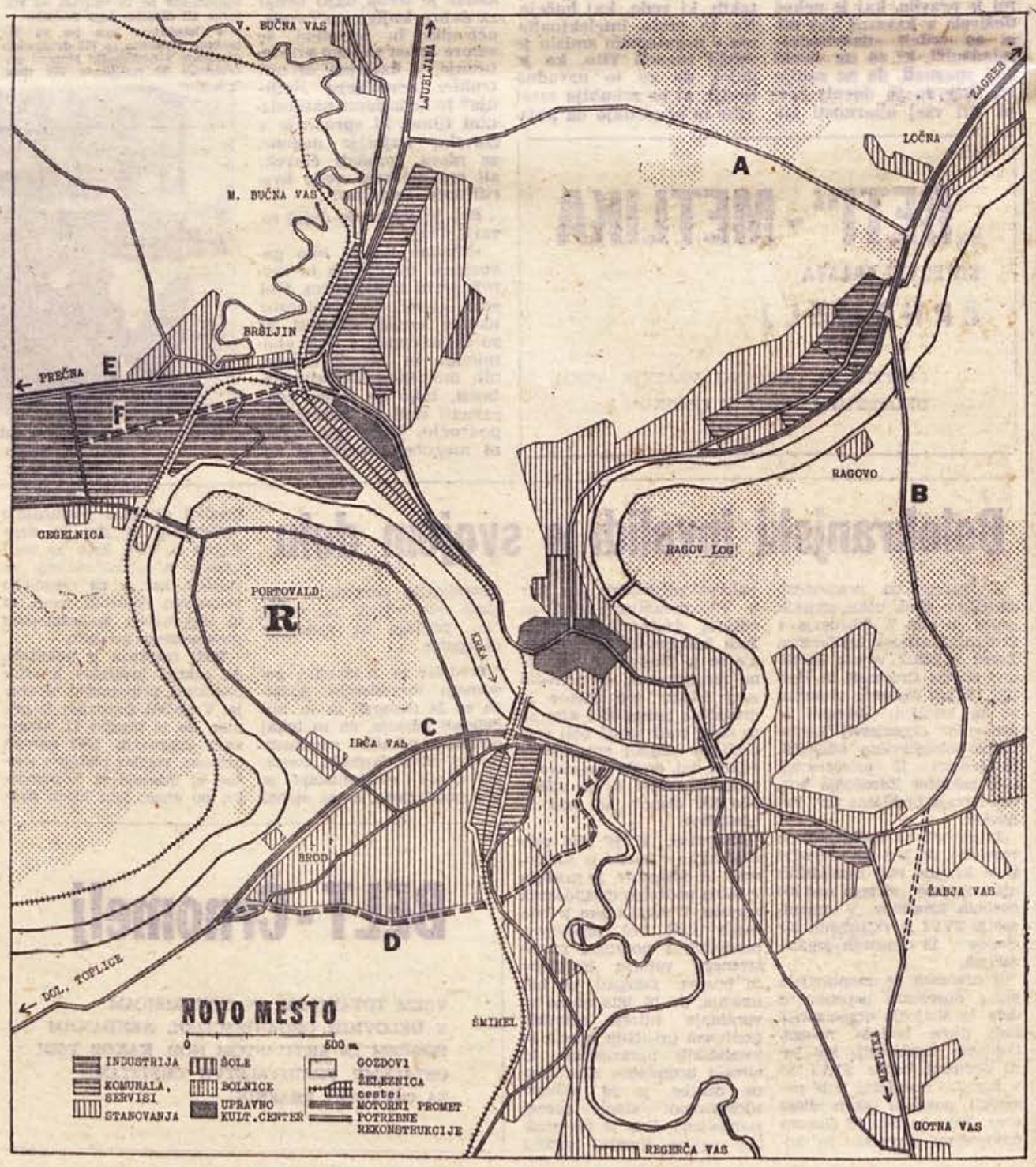

Kako bo s prometom v Novem mestu?

Sestavni del urbanističnega programa Novega mesta je tudi predlog za rešitev prometnih poti v mestu in okoli njega. Tudi o tem je tekla beseda pretekli teden na sestankih, kjer je razlagal osnove urbanističnega programa njegov avtor inž. Danilo Lapajne. Danes objavljamo njegovo skico s predlogi za izpeljavo prometnih žil v mestu:

A — Predvidena cesta, ki bi povezovala Bršlin in Ločno; olajšala bi promet industrijskega predela proti Zagrebu. Namenjena bi bila tudi vpreženemu lokalnemu prometu, njena izgradnja pa je predvidena šele v drugi fazi uresničevanja urbanističnega programa.

B — Povezava Ločna—Žabja vas. Obvozna cesta za tranzitni promet iz ljubljanske in zagrebške smeri proti Metliki in Dolenjskim Toplicam. Zaradi nujnih potreb bo treba to cesto zgraditi že v bližnji bodočnosti; novi most čez Krko je predviden med vasjo Ragovo in Grabnom.

C — Predlog za izpeljavo ceste mimo bolniškega kompleksa proti Dolenjskim Toplicam (ob mostu čez Težki potok, severno ob »moški« bolnišnici in severno ob robu naselij za kandijsko postajo).

D — Varianta za isti odsek ceste po predlogu »C«. Izpeljana naj bi bila ob južni strani.

E — Predlog za rekonstrukcijo ceste od glavnega kolodvora v Bršlinu proti Prečni, ki naj bi hkrati prevzela že promet industrijske cone.

F — Predlog za posebno »industrijsko« cesto.

R — Rezerviran prostor za gradnjo potem, ko bodo vse predvidene stanovanjske površine pozidane.

pravilno izbran . . .« (Društvo inženirjev in tehnikov, Novo mesto)

»Če nam narava sama ne dovoli reda, zakaj ji ga ne bi vsilili mi? Poglejmo, kako je inž. Grein izpeljal izgradnjo naselja Majde Šilc ob Ragovi cesti! Težko bi našli človeka, ki bi ga ne impresionirala smiselna, prijetna razporeditev tega naselja . . . Kanalizacije nima tri četrtine mesta. Izdelajmo dobre kanale ter si izbijmo iz glave, da bo Krka še kdaj tako čista in zelena kot v Kettejevih pesmih. Stvarnost zahteva svoje. Industrija je edina osnova za zdrav in nagel razvoj mesta, zato je ne skušajmo izriniti dalj od mesta. Gradnje industrijskih naselij ne bo mogoče zadržati. Podprimo vse iniciative, kadar se ponudi možnost ekonomskega investiranja v nove industrijske objekte . . . Ne smemo prezreti konkretne pripombe in predloga predsednika IS tovariša Avblja, ki je poudaril predvsem sistematično ureditev starega mestnega jedra.« (Za sindikat kovinarjev XY).

»Program naj bi nakazal tudi izgradnjo po časovnih obdobjih: kaj prej in kaj pozneje. Mi, ki tu živimo, si želimo hitrega gospodarskega družbenega napredka, eden od pogojev, da bomo ta napredek res dosegli, pa je tudi enotno in pogumno izvajanje urbanističnega programa,« pravi nekdo v knjigi pripomb in se zavzema za to, da bi upravni organi komune skupaj z občani večkrat razpravljali tudi o investicijah v te gradnje.

Na straneh knjige vtisov bomo našli mnoge pripombe, ki jih ne bi smeli kar tako prezreti. Ko piše o gradnji štiri ali večstanovanjskih blokov, pravi inž. P. N.: **»Zaradi slabe politike projektiranja povzroča sedanji način gradnje stanovanjskih blokov zlasti starejšim stanovalcem precejšnje težave. Bloki so brez dvigal, brez centralne kurjave . . . Lepo zamišljene stanovanjske soseske s preskrbovalnimi centri bi veliko pridobile z gradnjo skupnih kotlovnic, s centralno kurjavo, z javnim kopališčem itd. Tudi energetska preskrba industrije centra v Bršlinu bi morala biti bolje obdelana.«**

»Nihče ne more bolj ceniti razstave kot geodetski strokovnjaki, ki smo že pri izdelavi geodetskih osnov opazili mnoge težave, s katerimi se bo treba spoprijeti pri reševanju novomeškega urbanizma. Menimo, da bi bilo potrebno tranzitni promet preusmeriti na ragovski most, zlasti zato, ker bo gorjanska cesta po rekonstrukciji mnogo bolj prometna, **»menijo člani Društva geodetskih inženirjev in geometrov v Novem mestu.**

— Pričujoča razstava urbanističnega programa Novega mesta je plod dolgotrajnega dela, razmišljanj in razprav; z njo je dobilo Novo mesto prvič v zgodovini idejni osnutek o razvoju v prihodnjih letih. Zahvaljujem se inž. Danilu Lapajnetu, njegovim sodelavcem in vsem, ki so kakorkoli prispevali k realizaciji ideje. Iz razstavljenega gradiva je razvidno, da so nekatere rešitve podane v več variantah. Vabim vse občane in ostale obiskovalce, da s konstruktivno kritiko in predlogi prispevajo k dopolnitvi programa tako, da bi bili ob njegovi realizaciji ponosni mi vsi in generacija za nami. —

SERGIJ THORŽEVSKI,
predsednik ObLO
Novo mesto

KRITIKA: iz prakse naj izginejo (vse) izjeme!

»Urbanistični program Novega mesta — potreba časa in hitrega razvoja dolenjskega središča — vabi k razmišljanju in ukrepom,« je nekdo zapisal na prvih straneh knjige pripomb. **»ObLO naj bi zagotovil disciplinirano uresničevanje vseh podrobnosti, zlasti v prvem obdobju, ko morda ne bo dovolj sredstev, da bi uresničili vse bogate zamisli programa. Že zdaj, žal, posamezne (tudi novejše!) gradnje zelo kazijo mestno podobo in harmonično ubranost naselij, ki nastajajo. ObLO naj dosledno upošteva načela, ki jih postavlja študija o urbanistični ureditvi. Iz prakse pa naj izginejo «izjeme», ki rušijo enotnost načrtne izgradnje mesta!«**

»Prenehati moramo z dosedanjo prakso, ko se je vse reševalo na hitro,« se zavzema drug obiskovalec. »Zato bi bilo napačno, če bi osnutek programa že zdaj dobil zakonsko moč. S programom v široko razpravo!« pravi na koncu svojega razmišljanja.

Nedvomno so bili mnogi predlogi, ki smo jih omenili, zelo umestni, to pa pomeni, da razprave o urbanistični ureditvi Novega mesta še ne more biti konec. Po predlogih in pripombah bo treba še enkrat sesti za projektantsko mizo in preštudirati posameznosti.

Te dni ob Krki v Novem mestu (Foto: Polde Grahek)

KAJ JE RAZPRAVA?

Samo majhen del tega, kar so napisali obiskovalci, smo zbrali v našem sestavku. Naj dodamo še to, da je zelo majhen del obiskovalcev svoje vtise vpisal. O urbanizaciji Novega mesta in o urbanističnih načrtih je bilo v Novem mestu doslej že veliko govora. Razprave resda niso bile javne, ker pač ni bilo pogojev zanje. Zdaj imamo pred seboj razgrnjene načrte, ki so plod dolgotrajnega in napornega dela. Dani so nam v razpravo. **Predvsem pogrešamo mnenj o tako zvanih variantnih predlogih. Urbanistični program namreč nudi za nekatere probleme po več rešitev hkrati. Nam, prebivalcem mesta je dano, da pametno presodimo, kateri predlog je boljši.**

Vsakomur izmed nas bi se zdelo za malo, če bi se kdo norčeval iz hišice, ki jo gradimo. Tudi naše mesto je hišica, Novomeščani pa smo njeni lastniki in stanovalci. Pravkar smo se prepričali, kako se posamezniki skušajo norčevati iz tega, kar smo zgradili z muko in pritrgovanjem skozi stoletja in desetletja, zlasti pa v povojnem času, in iz tega, kar nameravamo graditi v bodoče.

V večstanovanjski stavbi si ne more nihče lastiti pravic do skupnega stopnišča, dvorišča in ostalih skupnih naprav ter prepovedovati ostalim stanovalcem uporabo teh. Celotne mestne površine so skupna last nas vseh, Novomeščanov. Majhne so, marsikaj smo pozidali že doslej narobe, zato je čas, da s tem prenehamo. Zato se ne moremo ustavljati ob vrtičkih, ob poteh na vrtove, ob razgledu in podobnem in moramo, ko razpravljamo o programu, upoštevati potrebe, iz katerih je zrasel, ter namene, ki jih zastavlja. Gledati in ocenjevati širše — to naj bo naše geslo.

Mnogi Novomeščani so izrazili svoje pomisleke k programu na dostojen, resen način. Za takšne opombe smo jim lahko hvaležni. Popolnoma drugačna čustva pa prevevajo človeka, ko zasledi v posameznih opazkah očiten posmeh ali pa težnje po uveljavljanju zelo ozkih, popolnoma osebnih interesov. Javna razprava naj bo sito, skozi katerega bomo presejali osnutek programa in ga izpopolnili. Takšnemu načinu obravnave bomo vsi lahkih src pritrdili, saj bo zaslužil naziv razprava! **Presejal bo skupne želje in potrebe sedmih tisočev Novomeščanov in se ne bo ustavljal ob ozkih interesih posameznikov, ne ob zlobnih opazkah redkih ozkosrčnežev!**

Razprave o urbanističnem načrtu Novega mesta se je v petek zvečer udeležilo v dvorani družbenih organizacij v Kandiji kakih 120 prebivalcev. Pazljivo so poslušali predavanje, v katerem je avtor urbanističnega programa — domačin inž. arh. Danilo Lapajne — najprej razložil pomen urbanizacije v sodobnem življenju, nato pa je razgrnil prednje osnove programa, ki ga je tolmačil tudi s pomočjo skic, risb in grafikonov. Ljudje so avtorju programa postavili tudi več vprašanj in tako spoznali, kako naj bi se mesto razvijalo v prihodnjih desetletjih

Slabše so se odrezali z obiskom prebivalci terena Center, saj jih je prišlo na zanimivo in koristno predavanje o urbanističnem programu v petek zvečer komaj kakih 40. Za čuda malo je bilo ljudi iz Kolonije, čeprav je zanje program še posebno zanimiv! Bo pa raje spet doma več ugibanja in stikanja glav, kajne?

ŠE ENKRAT VABIMO: SODELUJTE!

Ne bo škodilo, če spet ponovimo to, kar smo o urbanističnem programu Novega mesta že nekajkrat povedali. Ne pozabljajmo, da je plod dolgotrajnega in napornega dela strokovnjakov! Program določa smernice za rast in razvoj našega mesta kot enovite celote v bodočih desetletjih. Rešuje problem prometa v mestu, ki je zlasti v zadnjih letih postal pereč zaradi ožine mestnih ulic in cest; zastavlja razvoj industrije v posebej določenem območju, ker lahko sicer industrija ovira razvoj posameznih mestnih predelov; določa območja, na katerih se bo razvijala sodobna stanovanjska gradnja, ter hkrati rešuje problem javnih ustanov in javnih komunalnih naprav (kanalizacija, vodovod, trgovina, obrt, varstvene ustanove, upravne zgradbe, kulturne ustanove, šole itd.). Strokovnjaki, ki so program sestavljali, niso pozabili na starodavno podobo našega mesta in na posebnosti, ki jih velja ohraniti, ter so skušali ohraniti neokrnjene tudi naravne lepote z zaščitenim pasom ob Krki.

Kolikor je znano, se je Socialistična zveza v posameznih mestnih predelih že odločila prevzeti pobudo za nadaljnjo razpravo o programu v svoje roke. V neposrednem stiku s strokovnjaki, ki so sodelovali pri izdelavi programa, bodo Novomeščani lahko na ta način zvedeli — ali pa so že — vse tisto, kar jim morda pri ogledu razstave ob samih skicah in skopih napisih ni bilo jasno. Oglejte si načrte in pripravite vprašanja za razpravo v vaši organizaciji Socialistične zveze! Bodimo temeljiti, kajti v naših rokah je razvoj našega mesta v prihodnjih desetletjih, vsak izgovor o tem, »da nismo vedeli«, pa bo odveč in zaman, če bomo priložnost, ki se nam nudi, zamudili!

IVAN ZORAN
MILOŠ JAKOPEC

DOLGA IN OSTRA ZIMA JE PREBUDILA LAČNE IN PREZEBLE MEDVEDE

Strupena zima je napravila na področju Suhe krajine občutno škodo na divjačini. Močno je bila prizadeta divjad, posebno pa zajci, ki so zaradi visokega snega postali plen roparic in brezvestnih ljudi. Mraz ni prizanesel divjim prašičem. V vasi Smuka so našli krdelo zmrznjenih divjih prašičev. Lovske družine so pričele s pokladanjem hrane, da bi tako ohranile jelene in srnjad. Pa tudi dobri ljudje pokladajo hrano, da bi tako ohranili čimveč divjačine.

Blizu Sadinje vasi pri Dvoru se je 7. februarja prebudila medvedja družina in se napotila po cesti proti Ajdovcu. Nasproti jo je primahal lovec Štefan. O jej! pa brez puške. Dejal je, da mu je precej strahu zlezlo v kosti. Hitro jo je ubral proti domu . . .

V okolici Gradenca se je pojavila večja tropa lačnih jelenov, ki po samotnih kozolcih pobirajo hrano.

Kakšno škodo bo napravila letošnja zima divjačini, se bo videlo šele spomladi, ko bo skopnel sneg.

Dolenjska galerija

Novomeški kulturni center – Program razvoja Dolenjskega muzeja do leta 1965

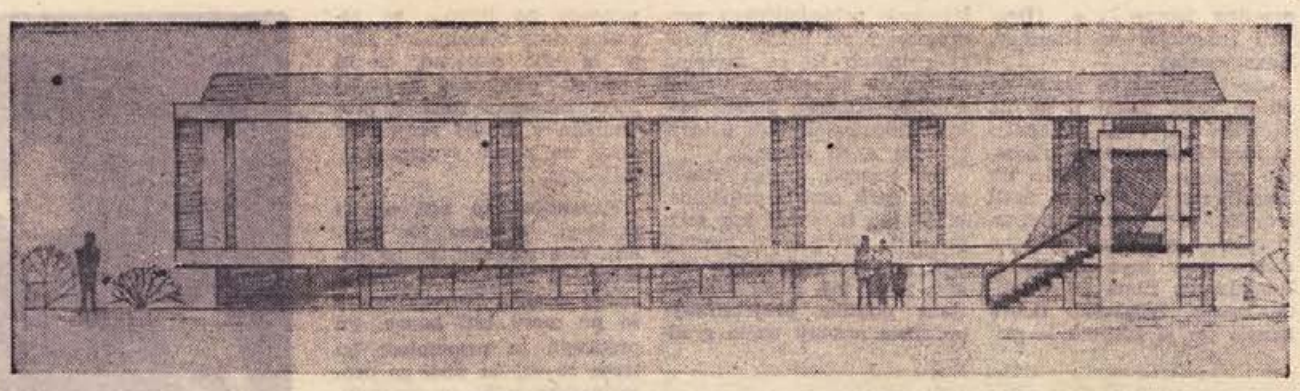

Inž. Franc Filipčič: Zahodna fasada Dolenjske galerije z vhodom

Kakor je otvoritev Dolenjskega muzeja leta 1953 kot osrednje dolenjske muzejske ustanove pomenila velik dogodek ne samo za Novo mesto, temveč tudi v slovenskm merilu, tako tudi začetek gradnje Dolenjske galerije v Novem mestu pomeni mejnik v kulturnih naporih Dolenjske. Že kmalu po otvoritvi muzeja je bilo jasno, da so sedanji muzejski prostori pretesni, da bi v njih razstavili vse zbrane umetnine, arheološke izkopanine, dokumente in gradivo iz obdobja NOB, etnografske premete in izdelke umetne obrti. Res je novomeški muzej kompleksnega tipa, ki zbira gradivo iz vseh naštetih področij, vendar ga je novopridobljeni material po otvoritvi kaj kmalu zatrpal. Stvar postaja zaradi pomanjkanja ustreznih razstavnih in depojskih prostorov vse bolj pereča in lahko v skrajnem primeru pripelje do tega, da muzej ne bo več hiša s poučnimi razstavnimi prostori, temveč navadno skladišče muzealij! Poleg tega pa bodo že zbrani predmeti zaradi neustreznega shranjevanja dokončno propadli! Zato se je pred skoraj desetimi leti rodila želja po umetnostni galeriji v Novem mestu, ki naj bi v lastni zgradbi hranila in razstavljala umetnine predvsem s področja Dolenjske. Iz leta v leto je postajal prostor v muzeju vse bolj tesen, želja po galeriji vse večja in glasnejša.

Da bi ohranili stik z živo upodabljajočo umetnostjo in njenimi ustvarjalci, je Dolenjski muzej v zadnjih desetih letih, včasih za ceno precejšnjih žrtev, priredil v svojih prostorih vrsto umetnostnih razstav. V tem času se je v muzeju zvrstilo 19 likovnih in zgodovinskih razstav, v študijski knjižnici pa 5 umetnostnih razstav. Večkrat smo prav s čudežno improvizacijo uredili razstavo z željo, da Novomeščanom in Dolenjcem predstavimo novega likovnega ustvarjalca. Veliko število obiskovalcev, posebno odlično so bile obiskane vsakokratne otvoritve razstav (mimogrede naj omenim, da ljubljanske otvoritve razstav po navadi nimajo tolikšnega obiska), nam je bilo dokaz, da si dolenjska publika želi takih kulturnih manifestacij. Marsikaterega likovnega ustvarjalca, ki je ponudil svojo razstavo, pa je včasih morala uprava muzeja s težkim srcem odkloniti, ker razstava zaradi hudega pomanjkanja prostora ni bila izvedljiva. Pokazalo se je, da likovniki iz Slovenije in iz drugih republik želijo razstavljati prav v Novem mestu, česar pa jim nismo mogli vselej izpolniti. Zaradi takih in podobnih težav je vse bolj in bolj zorel načrt o *samostojni Dolenjski galeriji*.

Že ob koncu leta 1960 je uprava Dolenjskega muzeja pripravila idejni program bodoče galerije, ki je lahko služil projektantu kot osnova za njegovo načrtovanje. Kljub izdelanemu programu in idejnim skicam pa še vedno ni bilo jasno, kdo bo gradnjo galerije financiral. No, tudi tu se je našla rešitev. Sklad LRS za pospeševanje kulturne dejavnosti vsako leto razpiše natečaj za financiranje različnih kulturnih akcij trajne vrednosti, s pogojem, da so pri financiranju takšne akcije soudeležena tudi sredstva bodisi okrajnega ali občinskega ljudskega odbora ali kakih drugih krajevnih podjetij itd. ali več teh skupaj z določenim procentom. Tako se je preteklo leto Dolenjski muzej kot investitor udeležil omenjenega natečaja z načrtom gradnje Dolenjske galerije in — uspel. Seveda mu je pri teh naporih bil v pomoč finančni prispevek ObLO in OLO Novo mesto, posebej še prizadevnost članov bivšega oddelka za družbene službe pri OLO Novo mesto s tedanjo podpredsednico Vilmo Pirkovičevo na čelu. Moralna podpora merodajnih novomeških forumov pa je bila enodušna. Republiški sklad je po vsestranskem pretresu odobril sredstva za gradnjo galerije v Novem mestu s pripombo, da je to zelo hvalevredna pobuda, ki bo priklicala v življenje trajen kulturni spomenik na Dolenjskem.

Potem ko je načrt šel skozi vse predpisane instance in odobritve, so lani decembra »Pionirjevi« delavci zasadili prve lopate pri gradnji poslopja galerije, ki mora biti dograjeno po pogodbi do letošnjega poletja. Za boljše razumevanje naj navedem nekaj tehničnih podatkov o galerijski zgradbi. Načrte zanjo je izdelal mladi inženir arhitekture Franc Filipčič, član projektivnega biroja »Gradbenik« v Brežicah. Stavba je visokopritlična in je v okviru norm, ki veljajo za razstavne prostore, projektirana v najsodobnejši izvedbi. V zgornji etaži je predviden velik razstavni prostor, ki meri okrog 200 kvadratnih metrov in se po potrebi s premičnimi panoji lahko razdeli tudi na več manjših zaključenih prostorov. Naravno svetlobo bo prostor dobival z vrha, kajti streha galerije bo prozorna, izdelana iz posebne umetne snovi. Potrebna umetna svetloba pa bo skrbela za primerno osvetljavo ob večerih in mračnih dneh. V tej veliki dvorani bo urejena stalna zbirka dolenjskih umetnin v časovnem zaporedju, od gotskih spomenikov do sodobnih umetniških stvaritev. Poleg razstavnega prostora je v zgornji etaži predvidena še vhodna veža z garderobo, blagajno in bralnim kotičkom ter pisarna. V spodnji etaži, v katero bodo speljane stopnice iz avle, pa bo manjši razstavni prostor za občasne umetnostne razstave. Na ta način bo Novo mesto enkrat za vselej dobilo primeren prostor za bodoče likovne razstavljavce, ki so doslej gostovali v prostorih muzeja in v študijski knjižnici, čeprav nobeden od teh prostorov ni najbolj primeren za takšne razstave. Razen prostora za občasne razstave so v spodnji etaži predvideni še depoji in sanitarije. Poslopje bo centralno ogrevano in bo imelo tudi ustrezne klimatske naprave. Že iz teh skopih podatkov se vidi, da bo Dolenjska galerija zgrajena res po najmodernejših principih, ki se danes uporabljajo za zgradbe, grajene v razstavne svrhe.

Dolenjska galerija v Novem mestu bo nujna dopolnitev že obstoječih kulturnih ustanov in naj v svojih zbirkah ohranja ter prikazuje rast in razvoj likovnega umetnostnega ustvarjanja na Dolenjskem. Njene naloge so zbirati, hraniti in razstavljati dela dolenjskih umetnikov ali tistih, ki so sicer doma drugod, pa so na Dolenjskem živeli in delali ali vsaj izvrševali naročila z Dolenjske. Težišče galerijske zbirke je na prikazu razvoja novejše in sodobne umetnosti, ki nastaja na Dolenjskem. Galerijska zbirka se bo delila na tri glavne oddelke: a) od srednjega veka do 19. stoletja, b) od 19. stoletja do nastopa moderne c) moderna in sodobna umetniška ustvarjanja.

Iz navedenega je jasno, da bo imela galerija dvojno funkcijo: 1. v zgornji, veliki dvorani bo stalna zbirka umetnin, ki jo bo vodstvo galerije samo izpopolnjevalo in bogatilo, po vzorcu velikih galerij; 2. v spodnji, mali dvorani pa se bodo v teku leta zvrstile številne občasne razstave slovenskih, jugoslovanskih in po možnosti tudi inozemskih umetnikov. Na ta način bo Novo mesto lahko spoznalo dela cele vrste likovnih umetnikov in videlo kopico umetnostnih smeri takorekoč »iz prve roke«. Tako naj bi galerija s fondom svojih umetnin, z ustrezno strokovno literaturo in občasnimi razstavami postala tudi stalen učni pripomoček novomeških šol pri likovnem pouku in v estetski vzgoji mladega človeka v svojem najboljšem pomenu. Če bo to uspelo, bo galerija opravila pomembno vzgojno poslanstvo. Poleg teh čisto pedagoških momentov naj galerija s svojimi umetninami vzbuja pri mladini smisel za likovno ustvarjanje in morda bo prav galerija dala pobudo, da se bo ta ali oni odločil za pot umetniškega ustvarjanja.

Še nekaj besed o tem odkod galeriji njeni razstavni predmeti. Za to so novomeški oblastveni forumi pravočasno skrbeli. Že več let nazaj sta okrajni in občinski ljudski odbor kupovala umetniške slike izrecno za bodočo Dolenjsko galerijo, do njene zgraditve pa te umetnine visijo po sobah obeh upravnih poslopij. Daljnovidna kulturna politika, ki se danes bogato obrestuje! Drugi važen fond je že obstoječa zbirka umetnin v novomeškem muzeju, ki bo prešla v galerijo. V bodoče pa se bo galerijska zbirka množila z nakupi, darili in volili. V izjemnih primerih bodo razstavljene tudi izposojene umetnine. Po dograditvi in otvoritvi bo Dolenjska galerija v Novem mestu postala poleg Moderne galerije v Ljubljani ter Umetnostne galerije v Mariboru (in Gorjupove galerije v Kostanjevici) četrta galerija z lastno zgradbo in stalnimi zbirkami v Sloveniji! (Galerija v Piranu prireja samo občasne razstave). Slovesna otvoritev Dolenjske galerije naj bi se izvršila ob letošnjem občinskem prazniku. Ta otvoritev bo prav gotovo kulturni dogodek prve vrste, saj je to prva galerijska zgradba v Sloveniji, ki je bila zgrajena po osvoboditvi!

Poslopje galerije bo stalo na vzhodni strani že obstoječe muzejske zgradbe ob skrajnem robu muzejskega vrta, z vhodom od notranje, vrtne strani. Vse doslej je veliki muzejski vrt bil zanemarjen, ker je pač vedno manjkalo sredstev za kakršnokoli ureditev in olepšavo. Odslej se bo tudi na vrtu marsikaj spremenilo. Prvi korak k temu je gradnja galerijskega paviljona, ki bo vrtu dal čisto drugo lice in načel vrsto problemov, ki jih bo treba ob gradnji reševati. V daljšem perspektivnem načrtu je predvideno, da bo obsežni muzejski vrt primerno ograjen in zazidan. Tako naj bi na njegovi zahodni strani bil zgrajen *novi paviljon NOB in ljudske revolucije z grobnico dolenjskih narodnih herojev*, ostali del vrtnih površin pa naj bi služil kot razstavni prostor pod vedrim nebom, obenem pa naj bi nudil počitek utrujenemu muzejskemu obiskovalcu. Tako naj bi z leti zraslo ob sedanji muzejski zgradbi več novih objektov, ki naj bi v svojih zbirkah dostojno in na sodoben način predstavljali bogato in pestro zgodovino Dolenjske in njenega človeka od davnih stoletij prazgodovinskih Ilirov pa do včerajšnjega dne, ko je osvobojena Dolenjska stopila na pot lepšega jutrišnjega dne. Če se bod vsi ti načrti uresničili, bo Novo mesto dobilo pod Kapitljem svoj kulturno-znanstveni center v okviru Dolenjskega muzeja, ki bo lahko v ponos ne samo Dolenjski, temveč vsej Sloveniji. Naloga muzejskih delavcev v takih pogojih pa bo, da temeljito proučijo še nerazvozlane uganke preteklosti in da na podlagi zgodovinskih izkušenj hodijo po pravi poti še neizhojene prihodnosti. Želimo, da bi začetek del na zgradbi Dolenjske galerije pomenil tudi začetek uresničevanja velike zamisli o kulturno-umetnostnem centru ob Muzejski ulici, ki ga je predvidel že arhitekt v urbanističnem načrtu Novega mesta.

TONE KNEZ

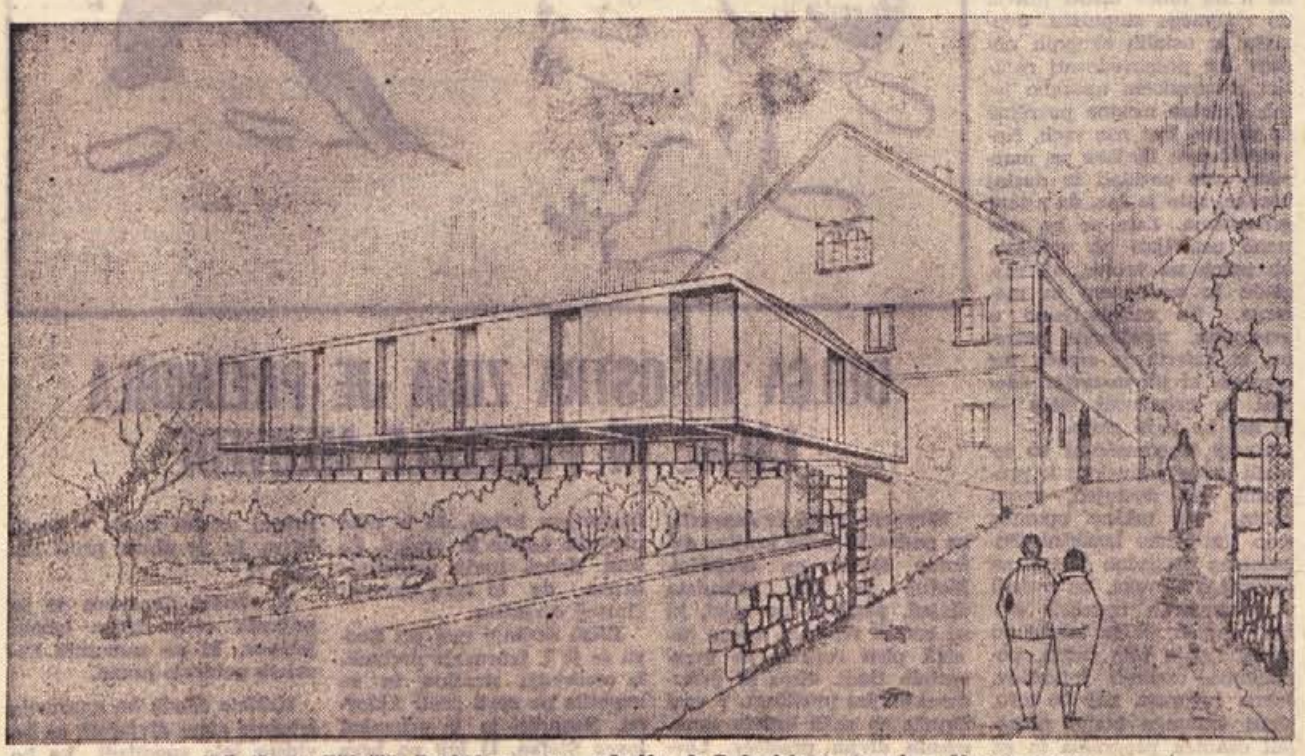

Inž. Franc Filipčič: Pogled na novo galerijo ob Dolenjskem muzeju v Novem mestu

Novi načrti „Borca“

Prizadevnost zavoda »BOREC«, da bi iztrgal pozabi polpretekle zgodovinske dogodke, se stopnjuje iz leta v leto. Te dni smo zvedeli, da bo zavod »BOREC« letos izdal naslednje nove knjige:

KNJIŽNA ZBIRKA »VIHARNI ČASI«:

Gitica Jakopin: DEVET FANTOV IN ENO DEKLE
Rudi Pušenjak: SPOMINI PROLETARCA
Anton Milič: 22.000 km OD KRAGUJEVCA DO KRAGUJEVCA
Stane Šušteršič: KOVAČI LEPŠIH DNI
A. Vojinović: BELI BREGOVI POHORJA
Alojz Ravbar: IZ VIHARNIH DNI
Katja Špur: SLEPA V PREGNANSTVO

KNJIŽNA ZBIRKA »DOKAZI«:

Stanko Petelin: KRONIKA VOJKOVE BRIGADE
Mile Pavlin: V OGNJU IN SNEGU
Črtomir Šinkovec: OBLAKI NAD SONČNO DEŽELO
Emil Sovdat: TAM, KJER TEČE BISTRA ZILJA
Jože Peskar: PREKO DOLOMITOV NA ŠTAJERSKO
Milko Štolfa: MED BRIŠKIMI GRIČI JE POSIJALO SONCE

KNJIGE IZVEN ZBIRK:

France Filipič: POHORSKI BATALJON
Matevž Hace: LJUDJE NA PRELOMNICI
Vladimir Laković: TABORIŠČE SMRTI (umetniška mapa)

POSEBNA IZDAJA:

Winston Churchill: DRUGA SVETOVNA VOJNA

Bogat program bo znova posredoval bralcem revolucionarno literaturo, ki se je zadnja leta močno prikupila vsem, ki so prišli v stik s knjigami agilnega zavoda »BOREC«. Naročite se na posamezne zbirke oziroma izdaje, pišite po prospekt zavodu »BOREC«, Ljubljana, Titova cesta 17!

12 mesecev s Titovimi partizani

Odlomek iz knjige: William Jones, DVANAJST MESECEV S TITOVIMI PARTIZANI — Izdal zavod »BOREC« l. 1962 v Ljubljani — Opremil: Miligoj Dominko, prevedla: Katja Špur — Naslov izvirnika: TWELVE MONTHS WITH TITO'S PARTISANS.

Osvobojena ozemlja v Sloveniji so bila videti na zemljevidu kot majhni otoki. V tem delu Slovenije, južno od reke Save, so bili gospodarji Italijani, medtem ko so severno od Save gospodarili Nemci. Osvobojena ozemlja so bila osamljena, v njih se je zrcalil napor ljudi, da bi se sami osvobodili. Posamezna osvobojena ozemlja pa so težila za tem, da bi se združila z drugimi, kar se jim je sčasoma tudi posrečilo.

Posamezna osvobojena ozemlja so lahko vzdrževala stike med seboj samo ponoči, po utrjenih kurirskih poteh in zvezah. Sicer pa je bilo moč priti iz kraja v kraj samo v spremstvu oboroženih čet. Čeprav so bili takšni premiki vedno tvegani, jih je sovražnik le poredko nadlegoval.

Sovražnik je bil tudi v Sloveniji vsepovsod v defenzivi prav tako kot na Hrvaškem. Skušal je zadržati v svojih rokah vsaj nekaj železniških prog in cest, ki so mu bile nujno potrebne. Da bi to dosegel, jih je moral zavarovati s številnimi bunkerji. Zares izvrsten sistem in nenavadna obramba! Tako so partizani vezali na ta kraj več italijanskih divizij.

Kljub temu pa so partizani po mili volji razbijali vlake, blokirali ceste in [illegible]legovali sovražnika pri [illegible]vih premikih. Bili so slej ko prej v ofenzivi in so s svojo nenehno dejavnostjo prizadevali sovražniku znatne izgube v ljudeh in opremi, poleg tega pa so tudi močno zbili moralo italijanskih vojakov. V Jugoslaviji se italijanski vojaki iz strahu pred partizani nikoli niso upali ponoči iz svojih trdnjav in postojank. Zapuščali so jih samo podnevi in še takrat oboroženi s tanki in oklopnimi vozili.

...

Slovenci imajo svoje posebne pesmi. Morali bi jih slišati, kako so ob večerih zvenele skozi gozdove, da bi spoznali vso njihovo globino in melodičnost. Iz slovenske pesmi se razodeva duh junaškega naroda. Za Slovence velja, da se izživljajo in izpovedujejo svoja doživetja v pesmi prav tako kakor nekoč stari Grki in Rimljani. Njihova prirojena ljubezen do svobode in prostosti se razodeva iz njihove pesmi. Slovenca slišiš povsod peti, bodisi da je v družbi ali sam pri svojem delu.

Še preden smo se srečali s Slovenci, smo slišali, da so spretni vinogradniki in da radi uživajo sadove svojega dela. Vinska trta uspeva v mnogih krajih Slovenije. Grozdje je odlične kakovosti. Ker pa grozdje ne stoji dolgo, ga navadno predelajo v mošt, ki ga radi ponujajo med sosedi.

Ugotovili smo, da je v Sloveniji vinogradništvo pomembna panoga gospodarstva in ima tudi velik vpliv na značaj ljudi v teh krajih, posebno še v Beli krajini in na Štajerskem. Ocenili bomo nenavaden dogodek, ki bo morda bolje pojasnil, kaj hočemo povedati.

Ko smo se mudili v nekem večjem osvobojenem kraju, sta nas gospodar in njegova žena, pri katerih smo bili nastanjeni, povabila v svoj vinograd. Pot do tja je bila dolga štiri ali pet kilometrov. Bil je lep in miren dan. Na vinogradništvo se nismo prav nič razumeli, zato smo radi šli z njima.

Bilo je sredi zime, v soboto popoldne. Na tleh je bilo skoraj meter snega. Kmet je oblekel nedeljsko obleko, v nahrbtniku je nosil litrske steklenice, v eni roki petlitrski »flaškon«, v drugi jelševo palico. Tudi njegova žena je bila v nedeljski obleki. Nosila je nahrbtnik steklenic.

Tako smo šli drug za drugim po slabo shojeni gazi skozi sneg dokler nismo prišli do gozda na vrhu hriba, ki se je dvigal nad široko ravnino. Potrkali smo na okno kmečke hiše. Okno se je takoj odprlo, pozdravili smo se in naš hišni gospodar je dobil tri velike železne ključe.

Spustili smo se kakih sto jardov navzdol in prišli do vrat majhne iz kamna in malte zgrajene pritlične koče s kletjo.

Gospodar je z enim izmed treh ključev odklenil vrata in znašli smo se v hiši z dvema izbama. V prvem prostoru je bila velika lesena stiskalnica in velik sod mošta, ki je že vrel. V nasprotni steni je bila peč.

V drugi izbi je stala široka lesena postelja, lepo postlana, z belo rjuho in odejo; tu je bila tudi miza iz češnjevega lesa, okoli nje stoli in v kotu izbe peč. Nad mizo je viselo razpelo in Kristusova slika v lesenem okviru. Stene je krasil še koledar iz Čobalta v Ontariu ter pokrajinska slika koloradskega rudnika. Ura je bila pet.

Gospodinja je zakurila. Gospodar je vzel dva ključa in litrsko steklenico ter odšel iz sobe. Iz kleti je bilo slišati grgrajoč zvok, nato pa se je vrnil; prinesel je steklenico vina jantarjeve barve. Iz miznice so priromale tri klobase, takšne, kot jih dobiš samo v Sloveniji. Položili so jih pred nas. Jedli smo in se zalivali z vinom.

V naslednjih dveh urah so prišli v goste štirje ljudje: priletna ženska, šestdesetletni oče in dva fanta, ki sta nosila rdeče zvezde na čepicah. Vsi so bili zanimivi, družabni in ljubeznivi ljudje. Ostali so poldrugo uro in pojedli nekaj koščkov klobase in popili steklenico vina. Naš gospodar ni poznal fantov, ostala dva pa sta bila njegova stara prijatelja. Ženska je jokala. Italijani so ji pobili vse svojce. Šestdesetletni oče je imel dva sina pri partizanih. Sam je skupaj z ženo in hčerko skrbel za posestvo. Partizana sta popila kozarec vina, si prižgala ostanek cigarete, poklepetala in odšla. Hiša je bila odprta vsakomur, kdor je prišel mimo.

Po njihovi navadi si moral izprazniti kozarec, če si prišel mimo. Izpil si požirek ali dva, spet napolnil kozarec in ga ponudil sosedu. Ko je bila steklenica prazna, so odšli po drugo. Tako je v treh urah nas sedem ali osem ljudi izpraznilo dve steklenici lahkega vina. Zato pa so nam tri ure minile v tistem prisrčnem tovarištvu, ki je kraljevalo v srcih in mislih nas vseh.

Nameravali smo se pred nočjo vrniti v naše stanovanje, ko pa smo se hoteli okoli šeste ure posloviti, je bil gospodar mnenja, da bi ostali kar tu in se zjutraj z njim vrnili domov, ko bo prišel od maše. Povabilo smo sprejeli.

Ko smo pojedli juho in zelje, je bila ura osem; napočil je čas, da gremo spat. Prostor, v katerem smo bili, je razsvetljevala karbidna svetilka, a tudi s to lučjo so morali varčevati.

Gospodinja nam je preprosto in povsem naravno ponudila, naj ležemo na široko posteljo, kjer bosta spala tudi ona in njen mož. Tudi gospodar je bil za to. Nič ne vem, kako smo se mogli otresti naše prirojene sramežljivosti in smo sprejeli to preprosto povabilo.

Kmet in njegova žena sta vstala ob petih zjutraj in sta šla v dva kilometra oddaljeno cerkev. Ob deseti uri sta bila že nazaj.

Do dveh popoldne nas je obiskalo še pet gostov. Ob dveh smo se s polnimi steklenicami vina odpravili domov. Ključe je gospodar spet izročil v varstvo sosedu, ko smo prišli mimo njegove hiše.

Vso sončno reber je pokrival gozd kolov, med koljem pa so slikovito stale hišice, podobne tej, iz katere smo pravkar prihajali. Kmetje, ki živijo v manj sončnih krajih, vsak teden enkrat obiščejo svoj vinograd in cerkev

Nemara so se Slovenci res naučili ceniti sadove svojega dela.

Marjan Pogačnik: JUNAKA IZ NARODNE PRIPOVEDKE (1957)

Hvala ti, Stane!

Pretekli mesec je nenadoma preminil naš pilot tovariš Stane Razmnožnik, ki je posvetil vse svoje življenje letenju in jadranju. Njegovo življenje je bilo povezano s tehniko letenja in tehničnimi dosežki, saj je bil med prvimi letalci in učitelji te športne panoge pri nas. Njegov edini življenjski cilj je bilo letenje in učenje mladih, katerih želje so bile tako podobne njegovim. Dal je vse od sebe, da bi lahko stopil v korak z vsemi sodobnimi dosežki in veščinami letenja. Z njegovo smrtjo je Aeroklub v Novem mestu izgubil sposobnega učitelja letalstva.

Prerana smrt ga je iztrgala od nas v trenutku, ko smo od njega še veliko pričakovali. Iztrgala ga je iz našega kolektiva, od nas mladih, ki smo se z navdušenjem zbirali okoli njega in pazljivo poslušali njegove nasvete. Žalostna vest nas je zelo pretresla, morda še toliko bolj, ker je bil do zadnjega na svojem delovnem mestu, obkrožen z veselimi in navdušenimi obrazi fantov in deklet.

Posmrtne ostanke našega prijatelja in učitelja smo pokopali na Žalah v Ljubljani, kjer so se še poslednjič poslovili od njega njegovi sorodniki in člani aeroklubov iz Ljubljane, Murske Sobote in Novega mesta. V imenu Novomeščanov se je poslovila od njega Vida Novak. Težko je bilo slovo. Sklonjene glave so brez besed govorile o ljubezni članov društva do Staneta. Solze so drsele druga za drugo in se izgubljale v mrzlem januarskem jutru. Staneta ni več. Ostal pa je spomin na njegov duh in zagon, s katerim je premagal toliko težkih ovir.

Hvala ti, Stane, hvala za vse, kar si nam dal.

S. B.

■ **Tovarna NIKO v Železnikih,** ki je pred leti izdelovala predvsem gospodinjske in pisarniške stroje, je v zadnjem času začela izdelovati elektromotorčke, zlasti odkar se je združila z ISKRO. V kratkem bodo prenesli v Železnike vso proizvodnjo malih elektromotorjev tudi iz dosedanjih obratov ISKRE v Kranju.

Lev s srcem otroka

Zavod »BOREC« v Ljubljani je pred kratkim izdal knjigo Aleksandra Dunajevskega »ALEKSA DUNDIĆ« (prevedel Dušan Željeznov) — življenjepis srbskega prostovoljca Aleksa Dundića, pomočnika poveljnika polka v znani Budjonnijevi konjeniški armadi — Življenje in smrt heroja Rdeče armade so pred kratkim v Sovjetski zvezi slovesno proslavili, knjiga pa nam v živahnih oblikah prikazuje pogumno pot našega rojaka v letih revolucije v SZ.

Kavkaška konjeniška divizija, v kateri je služil starejši podoficir Semjon Budjonnij, je oblegala Kermanšah.

»Tri mesece smo tam stali,« je nadaljeval Budjonnij, »kaj pa je počenjal nasprotnik, tega nismo jasno vedeli. Nekega večera je zbra. stražmojster vse četne podoficirje in nam rekel: ‚Poveljnik polka je ukazal, naj vsak eskadron za kakršnokoli ceno zname živega vojaka'. In stražmojster je takrat predlagal: ‚Povlecite, fantje, žreb, kdo bo moral iti k Turkom'. Žreb je padel name. Stražmojster mi je velel: ‚Vzemi štiri vojake in k Turkom.'

Postrojili sem eskadron in vprašal: ‚Ali so med vami prostovoljci, ki bi šli po živega vojaka'? Prijavilo se je deset mož, jaz pa sem vzel štiri. Šli smo. Spredaj – žične zapreke. Preplazili smo se čez eno črto okopov, niti ene same turške duše, drugo – prav tako je bilo vse pusto; priplazili smo se do tretje – tam pa je bila nepregledna množica ljudi. Sedeli so, pili čaj in o nečem kramljali med seboj.«

»Granato bi poslal mednje,« je segel v besedo Dundić.

»Nikar se ne prenagli, sinko! Nikar ne sili pred duhovnikom v pekel. Vidim, da jih nas pet ne bo moglo ugnati. Dal sem šepetaje povelje, da se splazimo nazaj. Plazimo se in prisluškujemo. Nenadoma zaslišim človeško govorjenje. Fantom sem pokazal z roko, čes naj krenejo v smer, odkoder je bilo slišati turško govorico. Na trebuhih smo se priplazili skoraj do tistega mesta, kjer so bile puške postavljene v piramide. Slišal sem, da sta se pogovarjala dva: stražar in njegov pomočnik. Ostali so spali. Brez strela smo zajeli oba in pobrali orožje. Potem sem v čisti turščini zakričal: ‚Eller jukari!'

(Roke kviškuj!) Ko so Turki zaslišali povelje, so dvignili roke in nam sledili. Potrebovali smo enega ‚živega', ujeli pa smo jih kar sedem. Med njimi je bil tudi moj kolega, starejši podoficir sultanove armade.«

Po vsem tem, kar je bil Budjonnij povedal, je postalo jasno, zakaj noče ukazovati, temveč svetuje, naj si vsak nabere sam prostovoljce. Dundiću so se javljali borci iz različnih oddelkov. Dundić je vsakega preizkusil.

Gledal je, kako fant sedi na konju, kako seka, kako strelja, potem pa je vprašal:

»Ali se bojiš smrti?«

»Krogle se Spitalnega bojijo,« mu je odvrnil mlad kozak, ki si je bil popravljal čepico, ki mu je zdrsnila na stran.

»Ali se kroglam ne umika?«

»Krogle me ne zadenejo: ali letijo čez glavo ali pa sploh ne priletijo.«

Dundić je ene izbral, druge pa je odslovil. Odslovil je tiste, ki niso bili prepričani vase, tiste, ki bi se v težkih trenutkih utegnili zbati. Izbral je že ranjene vojake, vojake s trdno voljo, takšne kot Spitalni, Sorokovoj. Skupaj z njimi je hodil v izvidnico, zajemal žive vojake in prinašal dragocena poročila o položaju sovražnikove vojske in njegovi ognjeni moči. Nekoč se je Dundić ponudil, da bo pripeljal top. Sele včeraj se mu je posrečilo zaslediti v globeli sovražnikovo baterijo, ki so jo bili pred kratkim premestili tja.

»Topniškemu moštvu bodo moji fantje takoj kos,« je Dundić pregovarjal Strepuhova.

»Na četo za kritje pa ne računaš?«

»Mi jih bomo že z mitraljezom nadrobili. Dovoli, da pripeljemo top, Peter Jakovljević, jaz moram vzeti s seboj še deset mož.«

Dundić pa je zamolčal še eno silo, ki jo je bil nameraval uspešno uporabiti – veliko čredo krav, ki se je pasla nedaleč od baterije. To je naredil zavestno zato, ker ni hotel presenetiti samo sovražnika, temveč tudi tovariše.

Zgodaj zjutraj, ko je nad stepo visela gosta megla, je Dundić odjezdil k pastirjem in jim ukazal, naj brez odlašanja poženo krave proti globeli.

Ko so beli kozaki zaslišali topot stotine kopit, so jmeli čredo za kolono pehote in so takoj začeli streljati s topovi.

Ponorela živina se je s tuljenjem zagnala vzdolž globeli in sejala preplah v sovražnikovem taborišču. Hkrati pa so konjeniki z druge strani začeli streljati s strojnicami na baterijo. Prestrašeno moštvo baterije se je razbežalo, zapustilo topove, prednje preme, municijske vozove in konje.

Ni minilo niti nekaj minut, ko so konji že vlekli nov tripalčni top. Drugega so pustili tam, toda onesposobili so ga, ko so sneli z njega merilne naprave in zapirač.

Zvečer je zaplenjeni top že nabijal po belogardistih. Rdečearmejci so mu nadeli ime »Dundićev tripalčnik«.

Kasneje, ko je prišlo v roke rdečih konjenikov skupaj z drugimi dokumenti tudi poročilo poveljnika razbite baterije, so borci z začudenjem prebrali:

»Naša baterija je bila zato, ker sta jo napadli sovražna konjenica in pehota, prisiljena pod pritiskom premočnih sovražnikovih sil oditi na nove položaje. Izgubili smo tripalčni top.«

»Premočne sovražnikove sile,« so ponavljali rdeči konjeniki in se od smeha prijemali za trebuhe. »No, ti kadeti (kratica, ki pomeni konstitucionalne demokrate) pa so res pogumneži! Krav so se prestrašili . . .«

Leto tehnične kulture mladih v občini Novo mesto

Pisali smo že, da se je z 29. novembrom začela nova akcija Jugoslovanskih pionirskih iger — Leto tehnične kulture mladih, ki bo trajala do 25. maja 1964. Pri ObO SZDL je bil ustanovljen poseben občinski odbor JPI, ki ga vodi tovariš Milan Bratož. Odbor je imenoval tudi šest komisij, programska komisija pa je sestavila načrt za delo, ki so ga izdali v prvi številki »Biltena«. Program za novomeško občino vsebuje pomen in cilje akcije, naloge odraslih, organizacij, občinskega odbora in osnovnih enot.

Občinski odbor bo s pomočjo svojih komisij vodil vso akcijo, med drugim pa bo organizaral tudi tečaje in razstave o pomenu tehnične kulture. Vso akcijo so razdelili v štiri obdobja, za katera so že izdelali podroben program. V prvem obdobju, ki že poteka, bodo ustanavljali v občini komisije in krožke, ki bodo skrbeli za razvoj tehnične kulture. S pomočjo strokovnjakov bodo organizirali predavanja in ekskurzije, na dan mladosti pa bodo priredili tekmovanja in razstave. Drugo obdobje bo potekalo v znamenju taborenj s poudarkom na tehnični kulturi. Tretje obdobje bo nadaljevanje prvega in bo namenjeno bolj domačemu kraju. V zadnjem obdobju bodo dokončavali svoje naloge in urejevali podatke. Takrat nameravajo organizirati tehnične dejavnosti za vse obdobje 1962—1964.

Občinski odbor je razpisal nagradno tekmovanje s pismenimi nalogami o tehniki, ki bo končano do 25. maja. Teme za nalogo so tako široke, da si bo lahko vsak izbral področje, ki ga zanima. Ob koncu tekmovanja bodo nagradili najboljših 15 nalog s tehničnim materialom, orodjem in denarjem (od 1000 do 4000 dinarjev). Naloge je treba oddati ocenjevalni komisiji vsaj do 10. maja 1963.

Mladina, pionirji in vsi, ki sodelujete v letošnji akciji, začnite s tekmovanji in pošljite svoje programe in pismene naloge! Naj bo prvo obdobje akcije res začetek preobrata na tehnično izobraževalnem področju Dolenjske.

-mtr-

Ljudska pesnica Ana Salmič pripoveduje

Ko se je 60-letna kmečka ženica Ana Salmič lani na proslavi 150-letnice osnovne šole v Leskovcu pojavila na odru in recitirala svoje pesmi, je vzbudila med ljudmi veliko pozornost. Čeravno živi v Leskovcu in jo vsi poznajo kot skromno ženico, je malokdo vedel, da piše pesmi. Toda Salmičeva je objavila že leta 1925 v dekliškem listu »Vigred« svojo prvo pesem. Tudi »Kmečka žena«, »Jadranska straža« in Koledar Mohorjeve družbe so kasneje objavili več njenih pesmi. Leta 1940 je izdala svojo prvo zbirko pesmi v samozaložbi pod naslovom »Cvetje z neobdelanih gredic«. Kasneje je napisala še mnogo v verzih in prozi, kar še ni objavljeno. V razgovoru nam je povedala, da bi pred smrtjo rada izdala še eno zbirko pesmi, če bi se našel založnik. »Ne vem, če bo kdaj uresničena ta moja želja,« nam je še potožila. Njene pesmi so raznolike, prav takšne, kakor je bilo njeno življenje. Sicer pa je najbolje, da prisluhnemo njenemu pripovedovanju:

»Že v zgodnji mladosti sem spoznala bolečo resnico, da so mi zaprta vrata do šolanja. Zavedala sem se, da bom za vedno ostala samo kmetica. Ni mi žal tega, da sem garala in si služila kruh s trdim delom pri raznih kmetovalcih, boli pa me, da ni bil nikoli uresničen moj sen. In kaj naj povem o svoji mladosti?

Oj, malo si cvetja mi dala,
ti moja odbegla mladost,
in še na tem cvetju čutila
sem vedno le trnja ostrost.

Leta 1925 sem nameravala odpotovati v Kanado za fantom. Vse je že bilo urejeno, toda zadnji trenutek sem dobila sporočilo, da ga je ubilo v rudniku. Lahko je to danes po tolikih letih mirno povedati, toda takrat sem čutila v sebi žgočo bolečino. Mrtvemu fantu v spomin sem v pesmi »Ne poženi, nagelj rdeči« med drugim napisala:

Dolgo, dolgo je že tega
in od tistih dni,
ko v spomin sem cvet mu dala
rdeč kot srčna kri.
Ne poženi nagelj rdeči
več iz korenin!
Saj spomin nanj bi zdramil
tisoč bolečin!

Namesto čez morje sem odšla v Zagreb k neki družini za gospodinjsko pomočnico. Ko me je nekajkrat gospodinja zalotila pri sestavljanju pesmi, me je vedno zavračala: »To ni za deklo!« Leta 1929 sem rodila nezakonskega sina. Takrat je postalo moje življenje še bolj zagrenjeno. Na vsakem koraku sem opazila, da se mi ljudje posmehujejo. Izogibala sem se vsem in le v gozdu pa zvečer v sobi sem čutila, da sem vendar tudi jaz človek. Pri vsakem takem spoznanju sem vzela v roke svinčnik in se tolažila s tem, da sem svojo bolečino lahko zaupala vsaj papirju. Pestovala sem sinčka in napisala pesem »Nezakonska mati«:

Pa ob tebi pozabila
vse, kar mogla sem prestati,
saj sem srečna, srečna bila,
da sem smela biti mati!

In potem je duša zrla
ti v oči, moj raj zgubljeni,
solz premnogo sem utrla,
vendar sreča bil si meni!

Otrok je doraščal. Želel je vedeti, kdaj bo prišel očka. V pesmi »Težak odgovor« sem med drugim napisala:

Kdaj bo prišel dragi očka,
mamica, daj no, povej!
Kdaj prinesel mi konjička,
kot si rekla večkrat prej?

Silna stisne bolečina
bedni materi srce.
Žalostno pogleda sina,
v dušo padajo solze.

Kaj naj malemu sodniku,
bedna mati reče zdaj?
V njo strmi in čaka v joku:
mati, zdaj odgovor daj!

In prišlo je leto 1941. Podivjani okupator je kmalu pokazal svojo kulturo. Ljudje so se mu uprli. Že julija je v Krškem padlo prvih deset življenj tega upora. Nas je okupator izselil v taborišča v Nemčijo. Temačna so bila tista leta za naš narod. Med prevozom v taborišče sem napisala: »Divjaj, divjaj, trinog!«

Divjaj, divjaj, trinog ti kruti, blazni!
Napij nedolžne se krvi do sita!
Le vlači v sužnost nas in kuj v okove,
kar ruši in požigaj nam domove!

O, znaj trinog, ki zdaj pijan si od zmage,
da lažen, puhel bliščje take slave.
Kdor iz krvi si lovor venec plete,
v propast ga vodijo poti preklete!

Septembra 1945 smo se vrnili v svobodno domovino. To so bili trenutki moje sreče. Na železniški postaji na Jesenicah se nas je precej izseljencev zbralo in ob pogledu na Triglav smo zapeli pesem »Hrepenenje po domovini«, ki sem jo napisala in uglasbila v taborišču.

Nič posebnega ni moje življenje; morda sem tudi jaz med tistimi, ki so občutili vso njegovo trdost. Devet otrok nas je bilo v družini in vsakdo izmed nas si je utrl svojo pot v življenje. Želim napisati še nekaj pesmi pa tudi končati z dvema začetima povestma: «Kostanjev cvet» in «Beli in rdeči tulipani». To pa je vse.«

Preden smo zapustili njen dom, se je od nas poslovila prav tako prijazno in prisrčno, kakor nas je sprejela. Spoštljivo smo ji segli v roko in ji zaželeli veliko zdravja in uspehov.

Drago Kastelic

»Rada bi doživela izdajo še ene zbirke svojih pesmi...« nam je dejala prijazna pesnica Ana Salmič v Leskovcu

Ana Salmič:

FANTU V TUJINO

Fant, ali ti res ni v srcu nikdar kot ptiču,
ko čuti, da rodni mu gaj je ozelenel?
Ne veš, da je rožni grm pod oknom dekleta
škrlatno zardel?
Na žametnih cvetih v jutrih se rosa iskri,
v sončnih se žarkih svetlika ko sami rubini.
Kaj ne povasujejo nikdar pri tebi
ti mehki, domači spomini?
V večerih poletnih, v čaru opojnih noči,
za hišo na travniku trava za košnjo zori,
pod streho nekje pa ti žalostno kosa rjavi.
Prisluhniš kdaj vetru, ki mimo iz dalje vesla,
res nisi še nikdar ga vprašal:
Kako je doma?
Prisluhni in slišal boš klic ves ljubeč in skrbeč,
ko kličeta oče in mati vse dolge noči
in zemlja, da bi jo orale spet mlade moči.
A deklica zvesta še nagelj in rožmarin
zate goji.

Natrpani avtobusi

Dobre prometne zveze so omogočile hitrejšo povezavo podeželja z Novim mestom. To dokazujejo tudi številni avtobusi, ki vozijo proti Straži, Dol. Toplicam, Žužemberku in v druge kraje Suhe krajine. Ljudje so se že tako navezali na avtobus, da bi jih stežka pripravili potovati s kakšnim drugim prevoznim sredstvom. To pa ima tudi slabo stran, ker so manjši avtobusi često tako natrpani, da je vožnja ogrožena, predvsem v zimskem času. Spričo tega bi kazalo na teh avtobusnih progah uvesti večje avtobuse. Na ta način bi se izognili neprestanemu prerivanju pred vstopom na avtobus, strahu pred vožnjo in še marsičemu.

Spoznavaj domovino — in še bolj jo boš vzljubil! Tudi to geslo je med vzgojnimi načeli priljubljene taborniške organizacije, ki je zima ne stisne na zapeček. Na sliki: kratek oddih na vrhu kote 566 nad Ajdovcem. Vsi so zadovoljni, da je strmina in naporna pot po globokem snegu za njimi — navzdol bo šlo veliko laže...

Kaj to maslo in ta krava pomenita, mi še danes ni jasno.

Meta se je ponosno ozrla proti hlapčetu ter siknila: »Švedra!«

Ta pa se je še vedno krohotal ter gonil svojo pesem o maslu in kravi.

»Torej kam?« sem vprašal.

»Pojdiva do Karlovščice,« mi je odgovorila, »Jera še živi.«

V vasi na Kalarjevem dvorišču je stal osemletni Kalarjev Lovrica. Nalito polne hlačice ga je bilo in meso je kar viselo od njega. Pravi navihanec je bil med vaškimi otročaji. Komaj je ugledal Meto, se je glasno zasmejal in še bolj glasno zakričal:

»Lisica! Hoha! Lisica!«

Sedaj pa sem nekaj doživel. Dekle se je pretreslo in sapa je kar zapiskala iz nje. Bliskoma je bila z roko pri zemlji ter dvignila kamen, kakor ji je ravno prišel pod prste.

Lovrica jo je poskušal hitro odkuriti, ali bilo je že prepozno. Meta je z veliko spretnostjo zavihtela svoj kamen ter zadela Lovrico zadaj v tarčico, da je lomil roke ter z največjim tuljenjem zbežal k materi v vežo.

Položaj mi je bil jasen. V vsem našem pogorju ga ni bilo človeka, da bi se mu ne bilo pridelo kako smešilno ime. Zaradi lepih svetlih las je bila Presečnikova Meta »lisica«. In te »lisice« se ni mogla otresti, ker je javnost opažala, da jo spravlja v največjo jezo.

Hotel sem ji dati nekaj očetovskega pouka:

»Kaj pa vendar počenjaš? Ali je kaj takega spodobno za žensko?«

Šlo ji je na jok:

»Morem kaj, če imam te grde lase?«

Še vedno sem ji hotel biti oče:

»Povej mi, Meta, kedaj je naš Blegaš najlepši? Ali ne tedaj, kadar ga objema jutranja zarja? In kedaj ti je Stari vrh najbolj všeč? Ali ne tedaj, če okrog in okrog njega žari večerna zora? Ti pa se huduješ, da si prinesla s seboj na svet zarjo, ki ti noč in dan obseva obraz! Ali sedaj vidiš, kako si nespametna?«

Takrat sva se spustila s pota nizdol na senožeti, ki se po bregovih spuščajo do Karlovške doline. Po teh senožetih sva hodila že pred petimi leti in že tedaj sta se jih oklenili najini srci.

Takoj pod Jelovim brdom izvira Karlovščica v precej mogočnem tolmunu. V nji se zrcalijo jeseni in nekaj drobnih macesnov, ker je čista kakor kristal. Nato pa šumi po bregu, napravlja majhne šumeče slapove, ki se zopet nabero v tolmune, dokler ni med šumom in penami dosežen globoki dol. Po vseh tolmunih za živi množica črno-zelenih postrvi, da voda kar zatemni kadar pred tabo švignejo pod skalnati rob.

Dolgo je molčala; končno pa je le ponižno spregovorila:

»Ne bom se več jezila!«

Prišla sva do največjega tolmuna, ki je tičal nekako v sredi bregovja. Obdajalo ga je gosto jelšje in to grmovje je ustvarjalo nekako lopo. V to lopo sva se odpravila ter sedla na mehko travo. Sedela sva v senci, a tolmun sam so obsevali sončni žarki. Na suhi veji nad vodo je čepel debeloglavec, sivi kačji pastir. Gorkota je prebudila iz spanja belega večernega metuljčka — mi gorjanci bi rekli »motovilčka« — ki je tičal pod zelenim listom. Hotel je poskusiti svoje zaspane moči in vzdignil se je v topli zrak. Ali debeloglavec je prežal in takoj ga je pograbil, da so se bele peruti v koscih usule od drobnega mučenika. Nato je ropar z oskubenim trupelcem suhotno odfrčal, da si je drugod v miru napravil obed.

»Jê ga!« je vzkliknila Meta. Bele peruti so padale v vodo, kjer se je takoj začulo posebno pljuskanje. »Jera se oglaša.«

Pristopila je k vodi ter lahno dvignila roko. Jaz pa sem moral ostati na svojem mestu. Od tam sem videl, kako je izpod skale, okrog katere so se nabirale pene, priplavala velika postrv, ki je hlastnila po belih koscih na vodi.

Bila je »Jera«, ki sva jo že pred petimi leti spoznala!

Prišel je ukaz: »Kobilice lôvi!«

Človekoljubno je še dostavila: »Pa steri glavice, da ne trpe preveč!«

In ljubljanski kavalir se je plazil po bregu ter pokorno lovil brzoskoke kobilice. Trl sem jim glavice, tako da sem imel v hipu rumene prste na roki. Častite dame, z otrokom sem postal otrok, naravi sem slonel v naročju, z njo sem dihal in živel! In prav nič se ne sramujem povedati vam, da se mi še danes sanja v dolgi noči, kako lovim kobilice po travah ob slapih šumeče Karlovščice!

Prinašal sem jih dekletu, ki je vsako posebej spustilo v vodo. Ondi se je Jera gostila. Postavila se je bila ob strani tik curka; kadar je prineslo kobilico mimo, je že izginila v nenasitnem želodcu.

Šestnajst po vrsti jih je Jera pozobala tisto jutro; šele za sedemnajsto se ni več zmenila, tako da jo je curek odnesel. Nato je hotela prebavljati. Splavala je h koncu tolmuna, kjer je obstala. Držala se je prav pri vršini, da ji je gledala plavut iz vode in da so se jasno razločevale črne in rdeče pike. Pri tem je Jera bila mirna kakor kos lesa, ki je obstal v mirni vodi, samo včasih je z repkom pomahala in bistri očesci sta se ji svetili kot iskri.

Ko sem pristopil, ni takoj zbežala. Polagoma se je potapljala, zmeraj niže, zmeraj niže, dokler je ni dno vzelo mojemu očesu.

»Tebe se je zbala! Sedaj jih pa nekaj ujamem, če jih hočeš jesti.«

Peljala me je k nižjemu tolmunu, ki je bil bolj plitek in ki so ga obdajale votle skaline, pod katerimi se rade skrivajo ribe. Ko sva pristopila, se je potegnil temen oblak: toliko se jih je skrilo pod skalo.

Miha Maleš razstavlja v Novem mestu

V petek, 8. februarja zvečer, je bila v prostorih Dolenjskega muzeja svečanost v počastitev Prešernovega dneva. Za ta praznik je muzej pripravil razstavo Maleševih ilustracij Sonetnega venca, študijska knjižnica pa je razstavila vse slovenske izdaje Prešernovih pesmi in njihove prevode. Lepa in izredno poučna razstava, ki posrečeno združuje slikarstvo in poezijo, bo lahko obiskovalcem, predvsem šolski mladini, v dragoceno pomoč. Lepo število Novomeščanov se je udeležilo otvoritvene svečanosti, katere slovestnost so še povzdignili novomeški pevci, ki so zapeli Prešernovo Pod oknom, in recitacija Sonetnega venca (dijak Andrej Bartol) ter otvoritvena beseda prof. Janka Jarca, ki je orisal življenjsko in umetniško pot slikarja Mihe Maleša in poudaril pomen Sonetnega venca v njegovem ustvarjanju z naslednjimi besedami:

Dolenjski muzej in Študijska knjižnica sta vas povabila, da skupno počastimo dan slovenske kulture in se obenem poklonimo spominu največjega genija našega naroda — spominu Franceta Prešerna. Dolenjski muzej se najtopleje zahvaljuje umetniku Mihi Malešu, da je s svojo razstavo gravur k Sonetnemu vencu in z izborom gravur k Sonetnemu vencu in z izborom grafik k Prešernovim pesmim omogočil to intimno proslavo Prešernovega dne. Zahvaljujem se študijski knjižnici, da je iz svoje bogate zakladnice izbrala vse knjižne izdaje Prešernovih poezij obenem s prevodi in da jih v teh prostorih stavlja našemu občinstvu in šolski mladini na ogled. Zahvaljujem se recitatorju Andreju Bartolu in našim pevcem, ki bodo z govorjeno in peto Prešernovo pesmijo dali tej svečanosti še poseben poudarek.

Umetnik Miha Maleš, ki mu je zibel stekla pod Kamniškimi planinami blizu Kamnika, kjer se je rodil tudi naš Ivan Vavpotič, je danes med najvidnejšimi slovenskimi likovnimi oblikovalci, predvsem pa je velik v svojih risbah, grafikah in gravurah. Po prvi svetovni vojni je najprej študiral v Zagrebu, potem pa nadaljeval študij na umetniški šoli na Dunaju, od leta 1924 do 1927 pa slikarstvo na akademiji v Pragi, kjer mu je bil za grafiko učitelj znani Broemse, ki je bil tudi učitelj našega Božidarja Jakca. Odtlej živi v Ljubljani in se je uveljavil predvsem kot naš najpomembnejši grafik in ilustrator. V svojem štiridesetletnem umetniškem ustvarjanju je Maleš razstavljal že v vseh velikih umetniških središčih vseh petero kontinentov in njegova dela hranijo mnoge umetnostne galerije doma in v svetu. Svoj izrazito lirični, mehko linearno melodični način je oplodil z doživetjem francoskega slikarja Matissa, sprejemljiv pa je prav tako za vtise ljudske naivnosti in surrealizma ter si je ustvaril izrazit lasten slog, ki mu omogoča posebno v risbi in grafiki pogosto presenetljive uspehe.

V Maleševem delu zavzema Sonetni venec, s katerim se umetnik danes Novemu mestu predstavlja, posebno pomembno mesto. Ves v njem živi in Venec ga je osebno tako prevzel, da ga je likovno prepesnil tako, da v polni meri zasluži ime, ki mu ga je svoj čas dal Ivan Vavpotič, ko je našega umetnika imenoval slikajoči pesnik.

Ob prvi izdaji Sonetnega venca leta 1937 je R. Ložar tako označil razpoloženje, iz katerega je Venec nastal:

»Poet ga je pisal v času velike duševne vznemirjenosti, ki mu jo je prizadejala iznenadna ljubezen do Julije. Venec je živa podoba njegovega tedanjega razpoloženja, ali bolje, vseh neštevilnih razpoloženj, ki jih je ta usodni dogodek sprožil v pesnikovi duši. Glavna barva v njem pa je vendarle zelo mračna in izvira iz velike potrtosti poetovega duha in srca, ki se je tembolj stopnjevala, čim bolj je pri njem prevladovalo prepričanje, da je ta ljubezen zanj popolnoma brez upa. Ob tej eni, srčni rani so se na poetovem duhovnem telesu polagoma začele odpirati druge, brez števila drugih, ki so bile dotlej mirovale in jih je šele poetova razdvojena zavest razgalila v vsej ostrini. Usoda, ki jo je deležna slovenska poezija pri Slovencih samih, njena zgodovina in zgodovina naroda, ki ne obsega nič drugega kot verigo razprtij, vojska in strasti, žalostnost vse naše pesmi, ki se vanjo zdaj zvršča še njegova tegobe polna poezija in ki ne najde sama poti do drugih, niti je drugi ne najdejo do nje — vse to je tedaj v neizrečeni jasnosti stopilo poetu pred oči in vrglo temnih senc čez njegov obraz. Zato pravi v Sonetnem vencu globoko upravičen: ran mojih bo spomin... Nad vso pesnitvijo leži težko elegično vzdušje, ki ga pesnik v svojih primerih označuje in izpoveduje, in ki je iz njega izšla zlasti pečudovita podoba: srce mi je postalo vrt in njiva, kjer seje zdaj ljubezen elegije. Če je bila Prešernu v kontinuiteti njegovega življenja ciklična oblika Sonetnega venca dobrodošla kot izraz skoro popolnega romanja skozi bolečino od vsega njenega početka, romanja, ki je med njim bolečino tudi premagal in se končno od nje sprostil, se nemara ne motimo v mišljenju, da je grafika Miho Maleša pritegnil Venec nase med drugim prav zaradi svojih mračnih barv.«

Značilno za Maleša kot ilustratorja Venca je, da mu ni toliko do gostobesednega upodabljanja motivov, ki mu jih nudi pesnitev, kakor predvsem za likovno soglasje s tisto melodijo, ki na višji stopnji umetniškega izraza povezuje celoto v pretresljivo umetniško delo. Nič mu ni zameglilo glavne vsebine, ki se nanaša na pesnikovo usodo, kar je omogočilo, da je postala njegova ilustracija resnična likovna spremljava pesniškega dela.

Dovolite mi še nekaj besed o Prešernovi Lavri, Primčevi Juliji. Zadnja leta svojega življenja je preživela pri nas, v Novem mestu, ob možu Scheuchenstuelu, po svoji gospodovalnosti in skoraj brutalnosti znanem predsedniku novomeškega okrožnega sodišča, in ob svojih štirih hčerah in sinu. Za petnajst let je preživela Franceta Prešerna in je v 48. letu svojega življenja po daljšem trpljenju umrla 2. februarja 1864 leta. Njene smrti se je takrat med Slovenci edini spomnil takratni novomeški dopisnik Laibacher Zeitung, ki je skoraj tri tedne po njeni smrti v svojem dopisu iz Novega mesta zapisal:

»V prvih dneh meseca februarja je stopal genij poezije tesno mimo nas, ali njegov obraz je bil zastrt, zakaj žalosten je sklanjal svojo baklo kot zadnjo luč nad plemenitim, njemu sorodnim bitjem, ki je nekoč našemu pesniku Prešernu snovalo zlate sanje, ki je bilo pogost impulz njegovega resničnega pesniškega zanosa in ki v vsej lepoti odseva iz njegovih sonetov, v katerih ga je pesnik tako lepo opeval. Prešernove Lavre ni več, vendar bo vsevdilj živela kot pesnik, ki jo je v svojih pesmih napravil nesmrtno. Kdor ima srce in smisel za umetnost in še posebej za Prešernove mojstrske poezije, mu bo grob njegove Lavre svet in ta zavest in ta spomin je najlepši venec rož, ki ga z ginljivo prizadetostjo polagamo na njen grob.«

Preden pa se bo oglasila Prešernova pesem, mi dovoli, dragi prijatelj Miha, da ti iskreno čestitam k tvoji prvi, pa upam, ne zadnji razstavi v naši dolenjski metropoli.

Pogled na skupino gostov pri otvoritvi razstave Maleševih del v Dolenjskem muzeju — Obiščite muzej in si oglejte umetnine našega znanega mojstra risb, grafik in gravur, kot tudi vse slovenske izdaje Prešernovih pesmi in njihove prevode!

Otvoritev razstave: akademski slikar Miha Maleš in ravnatelj Dolenjskega muzeja prof. Janko Jarc, ki predstavlja umetnika in njegovo delo

Deset let Prešernove družbe

V nedeljo, 10. februarja, je bila v Ljubljani v klubu poslancev slavnostna seja glavnega odbora Prešernove družbe. Udeležila sta se je tudi podpredsednik glavnega odbora SZDL Slovenije Franc Kimovec-Žiga in sekretar sveta za kulturo in prosveto LRS Miloš Poljanšek.

Predsednik glavnega odbora Prešernove družbe tov. Boris Ziherl je imel govor ob desetletnici ustanovitve te družbe in o njenem delu na področju založništva pri širjenju napredne knjige.

V preteklih desetih letih je pri Prešernovi družbi izšlo 5 milijonov 125.600 knjig. V vsakoletni zbirki Prešernove družbe je izšlo 69 knjig, med njimi 10 koledarjev, 19 izvirnih del domačih avtorjev, 15 prevodov in 25 poljudnoznanstvenih del in priročnikov. Prešernova družba je izdala tudi 43 žepnih romanov v zbirki Ljudska knjiga. Mesečnik »Obzornik«, ki ga izdaja, ima okoli 9.000 naklade. Razen tega se Prešernova družba pri nas edina ukvarja s sistematičnim izdajanjem reprodukcij slovenskih slikarjev. Vse to nam potrjuje, da si je utrla pot med široke ljudske množice.

Prešernova družba, ki ima 1462 poverjenikov, ima še mnogo možnosti za pridobitev novih naročnikov. Število naročnikov bodo skušali še povečati, predvsem prek delovnih kolektivov.

Prihodnje leto namerava Prešernova družba v svoji zbirki izdati koledar z brezplačno barvno reprodukcijo, Tavčarjevo povest »V Zali«, Nekrasova »V domačem mestu«, priročnik »Naš zdravnik« in poljudnoznanstveno delo »Slovenija in njeni kraji«, kateremu bo priložen zemljevid.

Cigansko glasilo v Prekmurju

Nogometni klub v ciganskem naselju Pušča pri Murski Soboti je izdal prvo številko svojega lista »Nekoč in danes«, ki jo je uredil Vlado Šarkezi. Vsebina je dokaj kakovostna in oprema okusna. List bo verjetno postal redno mesečno glasilo vseh prekmurskih Ciganov. Tiskala ga bo Pomurska tiskarna.

Obiščite Maleševo razstavo v Dolenjskem muzeju!

Razstava originalnih barvnih gravur k Prešernovim sonetom akademskega slikarja Mihe Maleša bo odprta v I. nadstropju Dolenjskega muzeja do 8. marca; odprta je vsak dan od 9. do 13. ure.

VSEM PLANINCEM IN LJUBITELJEM NARAVE

VOŠČI ZA PRAZNIK 19. FEBRUAR

PLANINSKO DRUŠTVO

ČRNOMELJ

Gorjupova ostalina v restavriranju

Gorjupova ostalina, ki jo je preteklo poletje prevzela v varstvo umetnostna zbirka v Kostanjevici, je bila te dni odposlana v restavriranje. Prizadeta so zlasti platna in plastike. Skoraj vse oljene podobe bo treba napeti na nova platna in jim dati nove podokvirje. Umetnik je namreč slikal na platna najslabših kvalitet, ker ni imel sredstev. Doslej se je posrečilo zbrati okoli osemnajst del tega avtorja. Računajo, da bo za restavriranje potrebnih okoli pol milijona dinarjev. V juliju bo namreč v Kostanjevici odprta retrospektivna razstava Jožeta Gorjupa in do takrat morajo eksponati biti pripravljeni. Ob tej priložnosti prosimo vse tiste, ki hranijo kako delo tega avtorja, da to sporoče, ker bo le tako moči pripraviti temeljito razstavo in dela uvrstiti v katalog, ki bo izšel ob otvoritvi razstave.

Gradnik v angleščini

Univ. prof. Janko Lavrin, ki živi na Angleškem, je te dni dokončno pripravil zbirko Gradnikovih pesmi v angleščini. Dodal jim je spremno besedo, v kateri predstavlja našega znamenitega lirika. Kakor kaže, bo zbirka že letos izšla. S tem se bo Prešernu pridružil tudi Gradnik v angleščini.

Priprave na simpozij 1963

V januarju 1963 so bila razposlana vabila kiparjem raznih držav, ki naj bi se udeležili III. mednarodnega simpozija kiparjev v Kostanjevici in Portorožu. Kakor lani bo tudi letos povabljenih polovico kiparjev, ki delajo figurativno, in polovico takih, ki delajo abstraktno. Med slednjimi je umetniški svet Forme vive izbral petindvajset mednarodno priznanih imen. S tem bo ta mednarodna kulturna prireditev še pridobila na pomenu.

Prihodnji mesec bo izšel katalog II. mednarodnega simpozija, v katerem bosta po dve reprodukciji del vsakega udeleženca, ki je lani pri nas ustvarjal. Katalog izide v francoščini in ga sekretariat pošlje najvidnejšem galerijam in knjižnicam doma in po svetu.

»KAR HOČETE« na prostem

Letošnje poletne prireditve v Kostanjevici, ki bodo v času III. mednarodnega simpozija kiparjev, se bodo predvidoma pričele 4. julija. Za uvodno prireditev pripravlja Slovensko ljudsko gledališče iz Celja v režiji Branka Gombača slovito Shakespearovo komedijo »Kar hočete«. Predstava bo na arkadnem dvorišču kostanjeviškega kloštra. Režiser bo svojo režijsko koncepcijo prilagodil arhitekturi in celotnemu okolju. Za predstavo je že zdaj veliko zanimanja.

Dvorjani na odru

Igralska skupina KUD »Stane Rozman« na Dvoru je v nedeljo, 10. februarja, zaigrala veseloigro »Skapinove zvijače«. Predstava v kateri so nastopili predvsem mladinci, je dobro uspela in številnim gledalcem oskrbela nemalo smeha. Takih predstav si na Dvoru še želimo!

M. S.

Študentske Prešernove nagrade

Ob slovenskem kulturnem prazniku so v Ljubljani podelili Prešernove nagrade študentom kot priznanje za samostojno raziskovalno prizadevanje. Nagrajenih je 44 del, od teh je 35 diplomskih, 9 del pa je izdelanih za natečaj Prešernovih nagrad. Nagrade so prejeli trije slušatelji akademije za igralsko umetnost in en slušatelj likovne akademije.

Svečane akademije v dvorani Slovenske filharmonije so se udeležili tudi sekretar CK ZKS tovariš Miha Marinko, predsednica ljudske skupščine LRS tov. Vida Tomšič, predsednik izvršnega sveta LRS tov. Viktor Avbelj, predsednik SAZU tov. Josip Vidmar in drugi znani politični in kulturni delavci.

Uspel »REZIJANSKI VEČER« v Novem mestu

»Rezijanski večer«, ki ga je 5. t. m. s pomočjo ljubljanskih etnografov organizirala novomeška podružnica Slavističnega društva, je bil v resnici ena najbolj svojevrstnih prireditev, kar smo jih v središču Dolenjske videli zadnja leta. Tako sodi okoli 50 poslušalcev, ki so se tega večera kljub mrzli zimi udeležili. Program je obsegal vsebinsko bogato in oblikovno dovršeno predavanje dr. V. Voduška in dr. M. Matičetova in skoraj pol ure trajajoči zelo lepi barvni film o Reziji in njenih običajih, ki ga je posnel in tudi razlagal prof. Uroš Krek.

Tako smo v besedi, sliki in magnetofonskih posnetkih spoznali svojevrstno, folklorno izredno zanimivo slovensko pokrajino, ki je zadnje mesece zbudila zlasti med znanstveniki veliko pozornost zaradi nenavadno bogatih odkritij slovenske etnografske ekipe, ki se je v njej mudila v lanskem maju oziroma decembru.

Zaradi podaljšanih poletnih počitnic smo med poslušalci, žal, pogrešali dijaško mladino, saj je bila tako prikrajšana za zanimiva in poučna izvajanja, ki vrh tega zadevajo našo zemljo in ljudi onkraj meje.

Lahko rečemo, da je Slavistično društvo tudi v novi sezoni lepo zastavilo svoje delo. — Večer je z denarno podporo omogočil svet za prosveto in kulturo pri ObLO Novo mesto.

K. B.

Lepo darilo za šolarje je mladinska povest

T. SELIŠKARJA

● **JADRA NA ROBU SVETA**

790 din

Izdala

DOLENJSKA ZALOŽBA

Milan Filipčič: REICHSTAG V PLAMENIH

6

22. januarja so nacisti pripravili ob spremstvu oborožene policije veliko parado oddelkov SA po Büllowplatzu. Govoril je Hitler. »Ta dan predstavlja ponosno in junaško zmago SA in stranke,« je zapisal v svoj dnevnik Goebbels.

Šefi nemških strank so odklonili, da bi se pridružili Schleicherju: Nacionaliste je odbil kanclerjev plan o kolonizaciji pokrajin in pretnje nasprotnikov v Reichstagu, naj preiščejo velike škandale v zvezi »Osthilfe« — tako so imenovali subvencije, ki so jih vse vlade dajale posestnikom v vzhodnih pokrajinah. Ta denar so junkerji na veliko zapravljali s pijačo, vigralnicah... Vodja nacionalistov Hugenberg se je 22. januarja že dogovoril za sodelovanje z nacionalsocialisti.

Istega dne zvečer so se sestali Hitler, Göring in Frick s Papenom, Meisnerjem in Oskarjem von Hindenburgom — sinom starega predsednika republike. To noč je Hitler pridobil na svojo stran Oskarja von Hindenburga, s katerim se je privatno pogovarjal celo uro.

Možno je, da ga je Hitler izsiljeval in mu pretil. Oskar je namreč sodeloval v škandalih okrog »Osthilfe«. Poleg tega je bilo njihovo družinsko veleposestvo v Neudecku oproščeno vseh davkov. (Opomba, ki se nanaša na poznejši čas, morda ne bo odveč: V avgustu 1933 je Hitler priključil Hindenburgovemu posestvu še pet juter zemlje, oproščene vseh davščin, in še isto leto je Oskar napredoval v čin generalnega majorja.)

Pregovori nacistov z nacionalisti so trajali še ves teden. Schleicher je obiskal 28. januarja starega Hindenburga in zahteval pooblastilo, da razpusti Reichstag. Usoda se je z njim krepko poigrala. Znašel se je v istem položaju kot von Papen v decembru. Tedaj je on izigral Papena. Sedaj je bila vrsta na Papenu, da mu vrne milo za drago. Papen je ponudil Hindenburgu, da sestavi novo vlado. Schleicher izrednih pooblastil ni dobil in tako je podal ostavko. Opoldne 28. januarja je Hindenburg uradno poveril mandat za sestavo nove vlade Papenu.

Schleicher je hotel preprečiti, da bi postal Papen kancler. Še 29. januarja je poslal svojega odposlanca (načelnika generalštaba armade generala Hammerschelda) k Hitlerju. Ta mu ni dal nobenega določenega odgovora. Obstajala je nevarnost, da bi Schleicher dvignil armado. Tega ni storil. Armada je stala za starim maršalom Hindenburgom, ki je predstavljal v Nemčiji utelešenje vojaške tradicije. Stari maršal je poklical v Berlin generala Blomberga, ki je pristal, da prevzame v novi vladi mesto obrambnega ministra.

Papen in Hindenburg sta se nato hitro odločila in izgladila vsa še preostala nesoglasja z nacisti. Bala sta se morebitne Schleicherjeve akcije. Noč od 29. na 30. januar je prebil Hitler brez spanja z Göringom in Goebbelsom, da bi bil za vsak primer pripravljen.

30. januar 1933. Molčeča množica napolnjuje vse predpoldne prostor med »Kaiserhofom« in kanclersko palačo. S hotelskega okna »Kaiserhofa« šef SA oddelkov —Röhm — budno opazuje vrata, skozi katera bi moral priti Hitler. Kmalu po 12. uri se je množica zganila: prihajal je führer. Mudilo se mu je. Stekel je po stopnicah, sedel v avtomobil, v nekaj minutah je že bil v »Kaiserhofu«. V sobi so ga sprejeli sodelavci. Zgodilo se je nekaj neverjetnega: Adolf Hitler, sin neznatnega avstrijskega uradnika, propalica iz dunajskih pensionov, kurir in kaplar v Litztovem polku, avanturist in fantast, je postal kancler nemškega Reicha.

Nacistična propaganda je kasneje ustvarila bleščečo legendo o prihodu Hitlerja na oblast. Resnica je bila mnogo bolj revna. Hitler ni oblasti osvojil; vanjo se je prikradel skozi zadnja vrata. Ko je bila njegova zvezda najbliže zatonu, ga je rešil Papen. Nemška desnica ga je sprejela v svojo vlado, njegovi resni nasprotniki (komunisti in socialdemokrati) pa niso bili složni in so se le počasi odločevali za akcijo.

USODNI FEBRUAR 1933

Papen in desnica sta si od zadovoljstva mela roke. Mislila sta, da sta Hitlerja vpregla v svoj voz. »Hitler je moj zapornik,« prepričuje Papen svoje prijatelje. Papen — podkancler — je užival vse zaupanje Hindenburga. Nacistom so v novi vladi dali od enajstih mest — tri. Dve sta bili nepomembni: Frick je dobil ministrstvo za notranje zadeve, ki pa ni kontroliralo državne policije; Göring je postal minister brez listnice in bil postavljen za ministra notranjih zadev Pruske, kjer je bil papen predsednik vlade. Hitler je imel pomembnejše mesto — bil je kancler. Uspelo mu je, da je dosegel razpust Reichstaga, »ker je ustvaritev delovne večine nemogoča«. Hindenburg je ta dekret podpisal mimo strank in objavil volitve za 5. marec. Stranka centra je protestirala, toda bilo je že prepozno. Papen in Hindenburg sta padla v zasedo. Nastopilo je obdobje zadnjih volitev v tretjem Reichu.

Kdo jih ne bi izkoristil, zlatih počitniških dni in zime, ki jih je letos še podaljšala in nas že tretji mesec pokriva s svojo belo odejo... Na sliki: sankaške tekme novomeških tabornikov, ki so tudi v tem športu (zdi se nam, da je vse premalo razširjen!) pokazali precej spretnosti. Več o tem berite na 23. strani današnje številke!

„Ledena odiseja" atomske podmornice

Sovjetski listi pod velikimi naslovi poročajo o uspešnem potovanju atomske podmornice »Leninski komsomol«. Pohod sovjetske podmornice proti severnemu tečaju je bil pravzaprav svojevrstna vojaška vaja. To je razvidno iz naloge, ki jo je prejela podmornica. Nalogo je kapitan podmornice orisal novinarjem z naslednjimi besedami:

»Pred našo podmornico je stala težka, odgovorna in častna naloga. Morala je prepluti pod arktičnim ledom severnega tečaja in tam zavzeti bojni položaj, s čimer naj bi onemogočila ‚nasprotnikovim' podmornicam, da bi s svojimi raketami izkoristile led severnega tečaja za izstreljevanje raket.«

Kapitan podmornice je še dodal, da je bila naloga podmornice, da »odkrije« in »uniči« nasprotnikovo podmornico, ki bi se skušala približati sovjetskim obalam s severa.

Po pisanju sovjetskega tiska je podmornica v celoti izpolnila nalogo. Nemoteno je potovala v globini 4000 m pod morsko gladino in izplula na površino tam, kjer so bile večje »luknje« v ledu.

Srečanja z »nasprotnikovo« podmornico seveda ni bilo, vendar je bila ta vaja prirejena z namenom, da bi dokazali, da obstoji tudi na Severnem ledenem oceanu ravnotežje med Sovjetsko zvezo in ZDA.

»Ledena odiseja« atomske podmornice »Leninski Komsomol« je bila zamišljena kot demonstracija sposobnosti Sovjetske zveze, da prepreči vsakršno presenečenje, ki bi se utegnilo pojaviti »iz ledu«.

SKORAJ BI BIL RES POGREB

»Generalka« lastnega pogreba, ki si jo je zamislila neka 70-letna upokojenka, bi skoraj imela resničnega mrliča. Ime stare »režiserke« ni znano. Vaščani majhne vasice v Sleziji pa so dobro vedeli, kako je natančna za vse, kar je zadevalo njeno življenje.

Pred dnevi je prišla do prepričanja, da je živela dovolj dolgo. Sklenila je, da bo priredila svoj lastni pogreb. Izbrala si je primerno mesto na pokopališču in naročila krsto, ki je bila od tedaj dalje glavni pohištveni predmet njenega stanovanja. Vsak dan je stara gospa čistila svojo krsto ter ji posvečala vsaj toliko vneme kot čiščenju parketa.

Nekega dne pa se je odločila za generalko. Krsto je postavila v sredino sobe, prižgala dve sveči, na strop pa obesila ogledalo, da bi se lahko ogledovala. S svetim pismom in rožnim vencem v rokah je legla na mrtvaški oder.

Komedija se je začela odvijati, ko je v sobo vstopil nič hudega sluteči pismonoša z obvestilom o izplačilu pokojnine. Res je bil presenečen, ko je našel »mrtvo« žensko. Toda skoraj bi ga zadela kap, ko se je »pokojnica« v krsti pričela vzdigovati in mu s sladkim smehljajem dejala, naj »pohiti, ker je malo časa«. Mož se je seveda obrnil, izginil iz sobe in se pognal na prosto, kar so ga nesle noge. Žena je hitela za njim. Nedolgo zatem se je poštar živčno strt zgrudil.

Ko je spet okreval, je zaprosil poštno oblast, naj ga premesti v drugo četrt.

»Car-zvon«, največji med zvonovi, ki so jih ulili v carski Rusiji. Zvon je zdaj znamenita turistična posebnost Moskve

Do smrti poteptali 27 ljudi

27 ljudi je izgubilo življenje, več kot 100 pa jih je bilo ranjenih v preplahu, ki je nastal na ulicah mesta Granadilla nedaleč od Santa Cruza. Ljudi so poteptali do smrti, ko so začeli pokati zidovi mestne hiše in je množica na ulici začela brezglavo bežati v strahu, da se bo poslopje podrlo. Hiša pa se sploh ni podrla.

Ljudje v dvorani so jokali...

Mati obsojena na smrt · Svojega 5-letnega nezakonskega sina je pahnila v Donavo

■ Okrožno sodišče v Novem Sadu je obsodilo na smrt 30-letno Zorko Kovačević, ker je novembra lani pahnila v vodo svojega nezakonskega petletnega sina Petra. Ko so našli otrokovo truplo, organi TNZ sprva niso mogli ugotoviti njegove identitete, ker mati ni prijavila, da pogreša otroka. Sele neka soseda iz Sremske Kamenice, kjer je Kovačevićeva živela, se je spomnila, da je videla takšnega dečka.

■ Pred sodiščem so sedaj razjasnili enega najbolj gnusnih zločinov v tem kraju. Zvečer pred 29. novembrom je mati vzela otroka za roko in ga povabila:

■ »Sinko, pojdiva malo na sprehod.«

Otrok ni ničesar slutil, z veseljem je odšel z materjo. Peljala ga je skozi puste in temne ulice Sremske Kamenice do obale Donave. Ustavila se je na ploščadi, kjer je bila včasih restavracija. Tam je mati sezula otroku opanke, v katerih ga je ded pred dvaj petimi dnevi pripeljal iz Bosne in z vso močjo pahnila otroka v reko.

Takole je ta mlada in nepoštena ženska na najbolj ... način znebila svojega nezakonskega otroka. Po njenem mnenju je bil to edini način, da skrije svojo preteklost (drugi nezakonski otrok je že prej v skrivnostnih okoliščinah umrl) in obdrži naklonjenost svojega ljubimca — poročenega moža in očeta dveh otrok.

Dečkovo življenje je bilo kratko in težko. Rodil se je v vasi Hraščani pri Banja Luki. Ker ga oče ni maral priznati za svojega, mati pa ga je zapustila, še preden je shodil, je edini človek, ki ga je imel rad, bil materin oče. Napol ... pa se je tudi ded naveličal skrbeti zanj. Pripeljal ga je materi v Sremsko Kamenico.

»Ti si ga rodila, ti tudi skrbi zanj!«

Mati ga je skušala prepričati, naj odpelje otroka spet s seboj, vendar se ni dal pregovoriti. Ko se je ded vrnil v Bosno, je mati dala otroka v rejo neki družini brez otrok. Deček se ni mogel privaditi na ... nomer je silil k materi. ... ga je tepla in brcala ... hotela tako prisiliti, da bi ostal pri rejnici, a deček se je vedno znova vračal k njej. Grozila mu je, da ga bo vrgla v Donavo, pa tudi to ni pomagalo. Potem se je odločila, da se otroka zares znebi.

Ma... ko je javni tožilec Mirko ...kelj govoril o tragičnem življenju in smrti petletnega otroka, so ljudje v sodni dvorani jokali. Na materinem obrazu se ni nič zganilo.

»Zakaj ste to storili?« jo je vprašal predsednik senata Bora Nikšić.

»Nisem ga hotela ubiti. Nameravala sem ga samo prestrašiti in ga tako prisiliti, da bi se vrnil k rejnici.«

Mati morilka se je ves čas opravičevala, da se je branila sprejeti otroka, ker ga ni mogla vzdrževati. To trditev pa je pred sodiščem ovrgel njen ljubček, ki je povedal, da mu je kupila srajco, čevlje, rokavice in da je prinašala darila njegovim otrokom.

Sodišče ni sprejelo morilkine prošnje, »naj ji oprostijo«, ampak jo je za izvršeni zverinski zločin obsodilo na smrt.

Frata 1963: med Brezovo rebrijo in partizansko kočo na Frati leži lep bukov gozd. Dolga kolona prve izmene udeležencev tečaja za taborniške vodnike se obložena s težko prtljago počasi pomika do cilja. Mar vas ne spominja podoba na pohode naših partizanov? Mladi vidijo v njih svoje velike vzornike in taborniki prav gotovo niso med zadnjimi, ki aktivno ... partizanske tradicije...

100 otrok mrtvih pod ruševinami cerkve

Več kot 100 otrok in 4 učitelji so ostali mrtvi pod ruševinami, ko se je sesula streha cerkve v Biblianu v centralnem Ekvadorju.

Ob nesreči je bilo v cerkvi več kot 400 otrok. Vlada je takoj poslala zdravila za ponesrečene, med katerimi so mnogi v smrtni nevarnosti. V Ekvadorju so proglasili nacionalno žalost.

Ljubezenska tragedija brazilske nune Sabine

Adir Bittencourt, uradnik kmetijske direkcije brazilskega mesta Parana, je spoznal nuno Sabino, ko se je zdravil v zavodu za umobolne »Nossa Senhora da Luz« v Curitibi. Usmiljena sestra mu je stregla, in ko je Adir končno ozdravljen zapustil zavod, sta se njeno sočutje in njegova hvaležnost sprevrgla v vročo ljubezen.

33-letna nuna se je odločila, da skupaj z Adirjem pobegne iz samostana. Naselila sta se v majhnem mestu, ki ima zelo poetično ime Santa Felicitade (Sveta blaženost). Poročila sta se in uredila majhno trgovino. Dva otroka sta osrečila njuno ljubezen. Potem pa se je nenadoma pojavil zapeljivec v osebi lastnika tovornjaka, simpatični Angelo Olivio Esmanhoito. Od družinskega prijatelja je najprej napredoval do botra drugorojenega otroka in slednjič do ljubimca gospe Sabine.

Prevarani soprog je ljubimca nekega večera presenetil. Sabina se je zgrudila pod točo revolverskih krogel. V mestecu Sveta blaženost je našla svoj zadnji dom...

Posiljen ognjemet

Delavec Rodolfo Mazzi iz Sirakuz na Siciliji je v šali brcnil svojega prijatelja Roberta Calamediccija v zadnjo plat. Ta udarec pa je imel katastrofalne posledice in kmalu so oba prepeljali v bolnišnico.

Zakaj? Roberto je imel namreč v zadnjem hlačnem žepu material za ognjemet. Lahko gorljiva kemijska snov pa se je ob udarcu vžgala.

Vsak četrtek: v vsako hišo našega okraja DOLENJSKI LIST!

MILENE DEMONGEOT

»BREZUPNO ZALJUBLJENA V FANTA« — Milene Demongeot igra to vlogo v novem filmu z Jacquesom Charierrom. In kljub temu, da se postavlja na plaži s takšnim bikinijem, ji to ne pomaga, da bi svojega fanta tudi osvojila. Seveda, samo v filmu!

Veter je pihal proti Madžarski

Dva Avstrijca sta se pred dnevi nehote pridrsala na madžarsko ozemlje.

Winzenz Heider in Josef Weinhandel, stara 14 in 15 let, sta se v četrtek drsala po zaledenelm jezeru Neusiedlersee, ki leži na meji med Avstrijo in Madžarsko. Pri drsanju sta oba skrbno pazila, da ne bi prešla meje, ki deli obe deželi. Toda nenadoma ju je močan sunek vetra, ki je pihal s hitrostjo 120 kilometrov na uro, začel gnati proti obmejni coni. Zaman sta se na vse kriplje upirala vetru, v nekaj minutah sta se pojavila pred madžarskimi obmejnimi vojaki.

Na avstrijski strani so ju potem, ko se nista vrnila domov, vso noč iskali z reflektorji in helikopterji v bojazni, da sta padla v kakšno razpoko v ledu. Zjutraj, ko je ugasnilo vsako upanje, da sta še živa, pa je madžarski radio objavil vest, da so oba mlada Avstrijca pridržali na meji, ker sta brez dovoljenja prestopila na madžarsko ozemlje, in da ju bodo v najkrajšem času poslali domov.

„SPUTNIK" KIRURGIJE

REVOLUCIJA NA PODROČJU KIRURGIJE — STROJ ZA ŠIVANJE ČLOVEŠKEGA TKIVA

Na shodu italijanskih in sovjetskih kirurgov, ki je te dni v Rimu, je sovjetski kirurg prof. Saveljev z moskovske univerze pokazal svojim presenečenim italijanskim kolegom pripravo, s katero je v najkrajšem času mogoče zašiti še tako nežne dele človeškega telesa. »Sputnik sovjetske kirurgije« — tako je to pripravo označil znani italijanski znanstvenik prof. Dogliotti.

Saveljev je novo napravo praktično prikazal kirurgom na rimski kirurški kliniki: gre za mehanski šivalni stroj, pripraven za najrazličnejše kirurške posege, ki lahko v delčku sekunde zašije dolge robove ran in povsem nadomesti kirurgovo ročno šivanje žil in živcev. Nekatere teh priprav so posebej prirejene za šivanje želodca, dvanajstnika, mehurja, za šivanje bronhijev in pljuč ali pa so izdelane tako, da hkrati spajajo zlomljene kosti, zašijejo raztrgane dele mehkih tkiv in robove žil.

Ni potrebno biti zdravnik, da razumemo velikanski pomen nove tehnike. Kako čimbolj skrajšati čas trajanja operacije — to je bil za kirurga vselej eden največjih problemov. Novi »sputniki« pa omogočajo, da se čas operacije v določenih primerih skrajša kar za dve tretjini. Kirurgova roka, pa naj bo še tako izvežbana, je vedno le človeška roka in ne more opraviti sočasno več šivov ali pa hkrati šivati živce in žile. Nova priprava zmore vse to, z njo je mogoče izvesti hitro in zanesljivo tudi težje operacije.

Še v nečem je prednost nove tehnike: v trajnosti šivov. Kirurške sponke, s katerimi šiva stroj, so iz posebne kovine — tantalija, ki v organizmu ne izzove vnetij, pa tudi nevarnost tromboze je tako znatno zmanjšana.

Posebnega pomena je nova tehnika za pljučne operacije. Doslej je kirurg po odstranitvi enega dela pljuč porabil najmanj eno uro časa za šivanje tako nastale rane, z novo pripravo pa bo to delo lahko opravil v dveh do petih minutah.

Prof. Saveljev je na milanski kliniki prikazal tudi barvne filme o operacijah, ki so jih s pomočjo teh priprav izvedli sovjetski kirurgi in ki so jasno prikazali vse prednosti nove tehnike.

ZAPORNO POVELJE ZA MUSSOLINIJEVEGA OSVOBODITELJA

Pištola s strupom

Izum Otta Skorzenyja iz leta 1943: strupene pištole za ubijanje taboriščnih jetnikov — Katoliška Španija: »To so bili ‚politični' zločini, zato ga ne bomo izročili...«

Ime Otta Skorzenyja, človeka, ki je leta 1943 na lastno roko osvobodil Mussolinija iz ujetništva v Gran Sassu, je znova v središču dunajske kronike. Te dni je avstrijsko državno pravdništvo izdalo proti njemu zaporno povelje zaradi sodelovanja pri množičnem zastrupljevanju taboriščnih jetnikov.

Sele sedaj se je izvedelo, da je Skorzeny leta 1943 preizkušal svojo iznajdbo, tako imenovano »Gift Pistole«, revolver, napolnjen s posebno strupeno snovjo. Pri uporabi se je kmalu izkazalo, da deluje to orožje hitro in zanesljivo. Pritisnili so ga ob kožo obsojenca in ob sprožitvi je skozi kožo prodrla v telo potrebna količina strupa, ki je v kratkem času povzročila smrt. Pištola je delovala avtomatično in je v enem samem dnevu lahko opravila delo desetih plinskih celic, njena prednost pa je bila tudi v manjši porabi materiala in v nižjih stroških.

Preizkus — tako je navadeno v obtožbi — je bil izveden v taborišču pri Sachsenhausnu in so ga označili za uspešnega. Čudno in naravnost neverjetno je, da ni doslej še nihče omenil te podrobnosti iz življenja »legendarnega« nacista, ki živi danes kot trgovski predstavnik nekje v Madridu, seveda pod izmišljenim imenom.

Njegovo izročitev je pred časom zahtevala že češkoslovaška vlada, in to zaradi številnih zločinov, ki naj bi jih zagrešil med okupacijo na Češkem; tudi v Avstriji so pred kratkim zahtevali uvedbo sodnega procesa proti Skorzenyju, in to zaradi sodelovanja pri požigu petih sinagog v sloviti »kristalni noči«.

Skorzeny je vse doslej vsako leto mirno prihajal v Avstrijo, kjer je obiskoval svoje sorodnike in se shajal z bivšimi nacisti, ki nikoli niso izgubili upanja v oživitev »četrtega rajha«.

Španske oblasti so na avstrijsko zaporno povelje odgovorile, da imajo zločini, za katere obsojajo Skorzenyja, »političen« značaj ter da ga zaradi tega ne nameravajo izročiti avstrijskim oblastem.

— Marija, kolikokrat sem ti že dejal, da ne nosi mojega puloverja!

— Naredi že enkrat otroku veselje in se ureži, da bo mir!

JACK LONDON:
KRIŠTOF DIMAČ
PRIREDIL: Stanko Šimenc
RIŠE: Janez Gruden

127. Pred kočo so prišli prvi radovedneži. Vitel je škripal in se vrtel, vlekel pa ni ničesar. Kriš ga je počasi obračal. Nato je vzel kositrno vedro in škrtal z njim ob kamenje, ki sta ga bila navozila podnevi. Po mestu se je raznesel glas, da sta končno našla glavni vir klondiškega zlata.

128. Iz Dawsona so drli h koči: med množico je bilo tudi šest policajev. »Tovariši!« je Kriš, ko je bilo ljudstvo pred kočo. »Razprodajati bomo zemljo za stavbišče.« »Mi smo prišli po tisto, kar je v globini!« nekdo zaklical. »Ne vem, kaj je v globini,« je odgovoril Kriš.

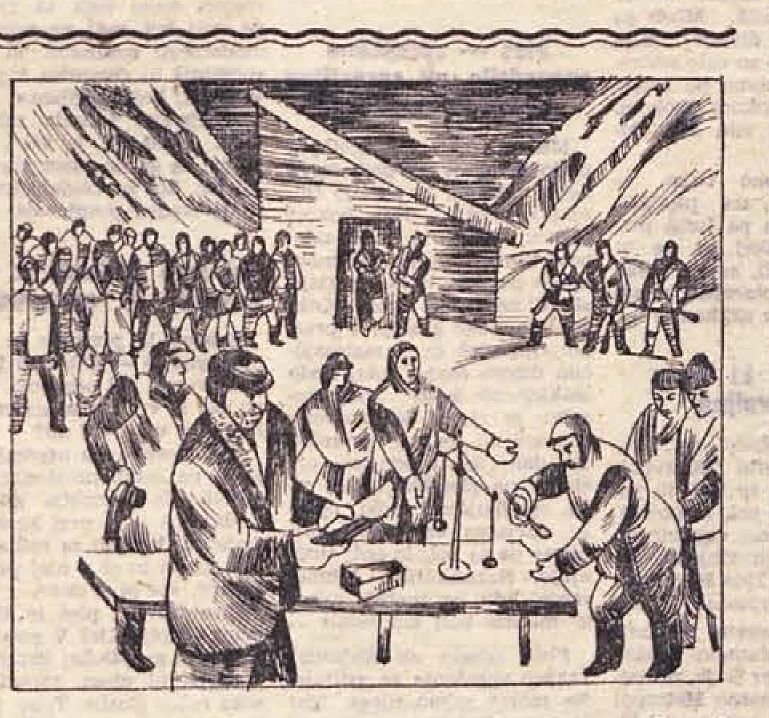

129. Razprodajati sta začela 5000 delnic. Izvolili so odbor, iz mesta so prinesli tehtnice, da so tehtali zlati prah. Vsakemu, ki je plačal 10 dolarjev, so dali potrdilo. O mraku je bilo delo končano. Kriš in Čok sta zadovoljno ogledovala vrečke, ki so vsebovale za 48.740 dolarjev zlatega prahu.

ČRNO-BELI POGOVOR
o sobotnem večeru (in twistu)

Pred nami je načrt: obiti vse gostinske lokale v Novem mestu. Ura je osem zvečer. Sobota, 2. februarja 1963. Po kratkem posvetu je padla odločitev: najprej v kavarno na Glavnem trgu, nato v manjša gostišča, ob desetih zvečer, ko bo že »štimunga«, pa v lokale s plesišči.

Trije se podajamo v akcijo. Dva novinarja in Marjanca. Njo smo vzeli s seboj samo zato, da bi kot družbica vzbujali manj pozornosti. Zabava je navsezadnje popolnoma zasebna stvar vsakogar. Če vtikaš nos vanjo, jo lahko skupiš... Čeprav naš namen ni bil takšen, smo bili malce v strahu. Bridko smo se zavedali tega, da ljudje ne vedo, kaj želimo. V nedeljo zjutraj ob enih, ko je bilo vse za nami, smo si oddahnili. Vsi trije.

Zanimalo nas je, kako se zabavajo Novomeščani. Zlasti to, kako ob sobotah. Vpraševali smo, česa najbolj pogrešajo. Tudi opazovali smo, naš bliskovnik pa je nekajkrat pobliskal.

Lojze Damiš, plačilni in višji natakar iz kavarne hotela METROPOL: »Godbo imamo zaradi tradicije, vendar — če bo šlo tako naprej, jo bomo morali tudi mi opustiti. Delamo, vendar le s tolikšnim dobičkom, da ravno izhajamo... Za twist smo, vendar se mu izogibamo, ker so nam vinjeni gostje z njim že nekajkrat pokvarili razpoloženje. Za muziko pravijo gostje, da igra premalo živahno in da ji manjka novih komadov...«

Prvi »spodrsljaj« že v prvem lokalu

Vzdušje v kavarni na Glavnem trgu je takšno kot sicer. Komaj da se pozna, da so prvi dnevi v mesecu. Zvočnik v televizorju bi lahko igral tiše. Družbice v pogovorih, stari in mladi, pol na pol. Tu in tam mečejo karte, nekaj dvojic je zatopljenih v šah.

Oddahnemo si, ker nismo vzbudili pozornosti. Čez čas je bliskovnik pripravljen, še kratka prošnja in v objektiv smo ujeli družbico, ki kvarta. Čez čas se pojavi njihov zastopnik z željo, naj posnetka ne objavimo, ker so iz vojske. Začudeni smo nad zahtevo, ker so bili tovariši popolnoma dostojni. Ugodimo jim, za protiuslugo pa želimo odgovor na dve vprašanji:

»Kaj sodite o zabavnem življenju v Novem mestu in česa v njem najbolj pogrešate?«

Tu se je skoraj zataknilo. Eden izmed njih se je malce razburil zaradi prejšnjega posnetka in nas skušal odpraviti: »Kaj se boste motali! Nimamo časa za razgovor, pridite jutri opoldne, pa se bomo pogovorili!« Dostojno smo pojasnili kako in kaj, ostali so ga pomirili in po kratkem premišljevanju so povedali:

»Predvsem pogrešamo plesno dvorano, v kateri bi človek brez gneče našel prostor in se naplesal po mili volji. Vsi lokali so pretesni, vzdušje je moreče in le stežka se sprostiš. Glasba pa je povsod pod kritiko! Zabavno življenje je v Novem mestu na psu!«

Lep obet: 17 milijonov, a malo upanja...

Upravnica kavarne na Glavnem trgu tovarišica Anica Blatnik :

»Ples smo opustili, ker je lokal premajhen. V načrtu imamo preureditev kletnih prostorov v barski lokal. Načrti so že pripravljeni. Okoli 133 kvadratnih metrov bi meril bar s sedeži za 80 gostov. Plesišče bi bilo le za nekaj centimetrov manjše, kot je v baru Slon v Ljubljani. 17 milijonov potrebujemo, okoli 7 bi jih zmogli sami, vendar vse kaže, da ne bomo dobili posojila... Že v naprej pa bi rada povedala tole: če uspemo z nameravano preureditvijo, v novih prostorih divjanja ne bomo dopustili! Samo dostojen ples in nič več!«

»Zaključene« družbe in predrago muzika

V gostiščih »Trdinov hram«, »Ribja restavracija« na Glavnem trgu, Per, Košak in »Dobra kapljica« je vladalo slovesno vzdušje. Vsaktero izmed njih ima krog stalnih gostov. To so večinoma resni, starejši ljudje. Plesa nimajo nikjer, ker je predrag (stroškov za glasbo režija ne prenese). Sobotni iztržek je povsod domala enak vsakodnevnemu. Povsod, razen pri Peru, pa je vedno več zaključenih družb, ki se zbirajo za razne priložnosti.

Toliko smo zvedeli od gostincev. Kaj pa menijo gostje? Prisluhnite Bogomilu Liliji, ki smo ga našli v »Trdinovem hramu«:

»Sem zahajam iz navade, ker je gostilna stara, družba dostojna, ker tu ni hrupa in ker sem dobro postrežen«.

Pri Faniki Košakovi pa je neki gost priznal, da zahaja v lokal zaradi »birtne«... Bil je že malce v rožcah.

»Sem za demokracijo in za twist«

Tako je pribila znana Novomeščanka Darinka v kavarni Metropol, ko je naš objektiv lovil pare, ki so pravkar zaplesali twist. O twistu nismo nameravali razpravljati, toda hočeš nočeš: ta problem se nam je na našem obhodu dobesedno vsilil. Mladi ga plešejo (tudi divjajo), zanimivo pa je, da so celo »stari« zanj. Tako sodimo po razgovoru s tov. Vinkom Skokom, ki je povedal isto kot Darinka.

»Ko zaigramo twist, se ljudje zgrnejo na plesišče. Vodstvo lokala pa twist prepoveduje. Zakaj ga ne bi igrali in plesali, saj je zdrav za razgibanje starejših, mladi pa ga plešejo z užitkom?«

Še dva, ki nista zadovoljna

Da ne pozabimo na naše vtise v kavarni Metropol: Stari in mladi so tudi tu pomešani pol na pol, razpoloženje je živahno, cigaretnega dima preveč in vinjenih gostov je nekaj. Tine Humerjev je, ko smo ga vprašali, menil:

»V Novem mestu je zlasti ob sobotah premalo zabave in še ta, kolikor je je, ni najboljša. V kavarno Metropol zahajam zato, ker se mi lokal zdi najbolje urejen. Rad se namreč dostojno zabavam. Mladini skoroda ne nudimo tega, kar si želi: zdrave in dostojne, pa morda tudi malce poskočne zabave.«

In še »priznani huligan« (tako vsaj se je sam predstavil): »Zabava v Novem mestu je pod kritiko, povsod igrajo prepočasi!«

Še pohod v »Texas«

Mladi rod pravi »Texas« hotelu Kandija. Nekaj so krivi konji, ki jih kmečki gospodarji privezujejo na dvorišču, marsikaj pa je v tem lokalu res texaškega: zlasti ples. Gneča je takšna kot nikjer, predvsem ob glasbenem avtomatu, ob vhodu v veliki salon in ob točilni mizi.

»Tu je pusto! Kam? Na Otočec!« se je skupinica odločila. Fičko jih bo odpeljal v hotel Grad Otočec, vendar — priznajmo, da si vsak tega še ne more privoščiti...

Velika posebnost je twist. Tudi tu ga ne plešejo kar naprej. Navadno na devet plesov en twist, če gostje zahtevajo, morda tudi kaj več. Zdaj pa se lotimo twista, takšnega, kot ga plešejo nekateri v hotelu Kandija. (Priznane »twistarice«, ki, kot pripovedujejo, pleše kar po štirih, tega večera, »žal«, ni bilo.) Kljub temu smo videli marsikaj.

Ples — sproščeno razvedrilo ali sprostitev divjaških nagonov?

Med tridesetorico dostojno plešočih parov je pomešanih nekaj takšnih, ki plešejo (divjajo) twist... Igra bokov, kolkov, kolen in vseh sklepov. Zardeli obrazi, »zamaknjeni« pogledi, telesa izvajajo skoraj nemogoče figure. Krila frfotajo, roke grabijo v prazno. Opazuješ in z zastajajočim dihom čakaš, kdaj bodo zašklepetale kosti... Tej plesalki je zlezlo krilo visoko čez koleno, oni je prikukal na dan del spodnjice, pri vhodu na plesišče kopica zijal, spodbujajoči kriki, opazke, divjaška vznesenost plesalcev pa se bolj in bolj stopnjuje. Nerazumljivo tekmovanje, kdo bo mahal, migal in mencal bolj kot ostali...

Ples, zabava ali divjanje? Takšno vprašanja se vsiljuje. Ne moreš mimo njega. Mar smo res divjaki in se gremo, kdo se bo pri plesu bolj fizično napenjal in nemogoče zvijal? Tudi ples je kultura, lagodna sprostitev telesa in občutkov, ko se dvojica preda taktom glasbe. Pri twistu pa, kakor da bi posamezni plesalci pozabljali, da so ljudje...

Miloš (pripadnik »rahlo« starejše generacije): »Sem za vsak ples, če ga plešejo dostojno. Proti twistu, kakršnega sem spoznal tokrat, pa bom vedno in povsod! Ples smatram za dostojno in sproščeno razvedrilo, ki ne sme imeti zveze z divjanjem, in pika!«

Janez (pripadnik mlajšega rodu): – Sem za vse plese, če jih plešejo pravilno in dostojno, torej tudi za twist. Še bolj kot zanj pa sem za modernejši madisson, ki me spominja na četvorko, čeprav je precej bolj razgiban.«

Marjanca: (docela mlajši rod): Twist mi je všeč, žal mi je, da ga ne znam plesati. Takšen, kot ga plešejo tukaj, pa je vreden posmeha!«

Kaj smo prebrali iz odgovorov in opazovanj?

Zabave je premalo in neprimerna je — približno tako so izzveneli vsi odgovori, zlasti oni iz vrst mladega rodu. Kaj smo ugotovili mi?

Vse plesišča so premajhna glede na ostali prostor v gostiščih. To povzroča gnečo, slednja pa je že prvi korak k divjanju. Vsakdo se rad skrije v gneči in si v njej privošči več, kot bi si sicer.

Prostorov za ples je kljub temu dovolj. Kje? V gostišču Košak in pri »Dobri kapljici«. Tam pa ni plesa, zaradi visoke režije glasbe. Tega problema še nismo načeli, vendar bo treba o tem razmišljati, ker si novih gradenj, kot vse kaže, ne bomo mogli kmalu privoščiti.

Potrebe po raznovrstnejšem zabavnem življenju so vedno večje. Dokaz: ustvarjajo se zaključene družbe, v plesnih lokalih je gneča, divjanje pa postaja družbeni problem.

Najbolj smo pogrešali dostojnost

Morda tudi visoke cene spodbujajo k divjanju? Kdo ve? Predvsem mlad človek si želi zabave, vendar si jo lahko privošči le enkrat na mesec. Takrat se zdivja za naprej in za nazaj. Gostinci pravijo, da so visoke cene posledica glasbe in dajatev. Zabava v gostišču ni neobhodna življenjska potreba. Kaj torej storiti? Razvijajmo in podpirajmo mladinske plesne prireditve!

Dostojnost gostov je pomemben sestavni del zabavnega življenja. Mladi ljudje divjajo v gostiščih, mladinski ples v telovadnici pa je zelo dostojna prireditev. Vse kaže, da je alkohol partner, ki preveč razvname. Nato pa se prične divjanje. Naj povemo, da so se gostje pri dostojnem plesu povsod izmikali našemu objektivu, ko so plesali »divjaški« twist, pa so se pred objektivom bolj zvijali celo kot sicer...

Dostojnost smo pogrešali, pri mladih plesalcih — najbolj! En sam nedostojen gost lahko pokvari razpoloženje v lokalu. Ne pozabljajmo tega!

Vsem gostincem, ki smo jih obiskali, ob koncu naša zahvala za prisrčen sprejem, za razumevanje in pomoč v akciji.

Besedilo: Janez Koroščec
in Miloš Jakopec
Posnetki: Miloš Jakopec

»Hvala lepa! Fantje, domov, ura je devet!« je vzkliknil oče Per, ko smo stopili v lokal. Gostje so jo hitro ubrali skozi vrata (dva ali trije so se komajda držali na nogah...). »K meni prihajajo tisti, ki si zažele dobrega vina!« je še dodal oče Per, najstarejši gostilničar v Novem mestu. »Kozarec dobrega vina je kakor zdravilo,« vam rad pove oče Per, če ste njegov znanec ali stalni gost

Mu je slabo? O ne, to je zgolj ena izmed twistovih figur (da je ne zmore vsakdo, pa le priznajmo!)

»Skorenjček, Škorenjček, ti nam povej...«

V dvorani mladosti, veselja in ritma

Pozor! Fantje ansambla že držijo v rokah svoje inštrumente. Oči plesalcev so uprte v plesalke, s katerimi se bodo vsak čas zavrteli po plesišču. Na vrsti je foxtrot. Prvi pari zaplešejo. Telesa se gibljejo, telovadnica novomeške osn. šole je utonila v veselem ritmu.

Tako je vsako nedeljo popoldne, ko se na mladinskem plesu zavrti 150 mladih, ki si želijo veselja, zabave in zdravega razvedrila. Kaj skorajda iznenadi, ko nanagloma vstopiš sem, med mladino, ki se sproščeno zabava? Ni gneče, kakršne smo vajeni v gostinskih lokalih! Obrazi so vedri in sproščeni. Mlada telesa se zato, ker je dovolj prostora, po taktih glasbe res vživijo v ritem plesa. In še nekaj: zrak je čist, zaman bi iskali oblačke cigaretnega dima in vonj po alkoholu.

Mar so mladi s takšno zabavo zadovoljni? Si morda želijo še kaj več? Prisluhnite! Posredujemo odgovore mladih plesalcev.

»ŠE VEČ DRUŽABNOSTI BI RADI«

Milan in Anka sta plesala »tržačana«. Roke so se nagonsko lovile. Zmotili smo ju in vprašali Anko Črnič: »Kaj misliš o mladinskem plesu?«

— Lepo je da imamo tako zabavo. Škoda pa je, da pridejo na ples nekateri, ki so že starejši od nas. Morda se mi zdi glasba nekoliko enolična, dobro pa bi bilo, če bi na plesu naredili kakšen program ali pa kar plesna tekmovanja.

Na klopi smo zagledali Slavka Dravinca.

— Zakaj ne plešeš?

— Ne vem. Treba se je tudi malo odpočiti.

— Kaj misliš o razliki med mladinskim plesom v Bršlinu in tu?

— Ples pri Pionirju je bil le začasna rešitev. Mladina je sedaj zelo zadovoljna, zato je tudi vzdušje vedno boljše. Disciplina je v redu. Tu ni točilnice, zato je tudi veliko kulturnejše, ker pridejo na ples le tisti, ki želijo plesati, in ne piti.

PLESNI UČITELJ BI VELIKO ZALEGEL

Marto Klemenčič in Rajka Kejžarja smo dobili med odmorom na klopi. Oba sta znana kot dobra in navdušena plesalca. Mnenja sta bila, da bi bilo dobro, če bi od časa do časa povabili plesnega učitelja, da bi pokazal korake in figure za nekatere plese, predvsem moderne.

— Kritika Dolenjskega lista na račun plesa v Bršlinu je obrodila sadove. Všeč mi je, ker ni dima in okajenih ljudi. Želel pa bi, da bi med odmori plesni učitelj, če bi ga dobili, povedal nekaj besed o pravilih lepega vedenja. Marsikdo se ne zaveda, da je to, kar počenja na plesu, precej nekulturno — je še omenil Rajko, Marta pa je pripomnila, da bi bilo lahko več sedežev, ker morajo nekateri med odmori stati.

V ritmu twista ...

ZA OBOJE SMO: ZA STARE IN SODOBNE PLESE

Jana Kolar je iz Trbovelj, sedaj pa je na počitnicah v Novem mestu. »Zdi se mi, da pri vas preveč plešejo moderne plese. Po mojem mnenju bi lahko posvetili večjo pozornost klasičnim, vendar to razumem, ker nimate plesnega učitelja, da bi mladini pokazal lepoto starejših plesov. Dvorana je morda nekoliko mrzla, drugače sem pa zelo zadovoljna.«

Ples se je zopet začel. Tokrat je na vrsti twist. Nekateri pari so se že razgreli. Ostali plešejo mirno in se umikajo najbolj vročekrvnim plesalcem. Vendar — tokrat zopet za spremembo — je twist veliko bolj estetski kot v soboto zvečer.

LAHKO BI BILO CENEJE

Ob vratih je slonel Jože Grom in zapletli smo se tudi z njim v pogovor. »Zelo mi je všeč in pridem skoraj vsako nedeljo, čeprav imam precej daleč od doma. Žal mi je, ker slabo plešem in grem le po plesalke, ki jih vsaj malo poznam. Vstopnina se mi zdi precej visoka. Kot vajenec imam 3000 din nagrade na mesec in si težko odtrgam nad 300 din za ples. Lahko bi bilo ceneje,« je skoro potožil.

Za nadzor na plesu skrbi eden izmed članov plesnega odbora. Tokrat je bil dežurni Ivan Springer, ki je povedal, da so z osnovno šolo v zelo dobrih odnosih. »Na vsakem plesu je več mladine. Začetne težave z organizacijo smo že prebrodili in so se že vsi odvadili kaditi v dvorani, le prostorov za sedenje je premalo. Nekaj težav je tudi z dekleti, ki dajejo ‚košarice' nekaterim plesalcem. Dekleta ne bi smela pozabljati, da so na mladinskem plesu in da so skorajda dolžna plesati z vsakomer, ki jih dostojno poprosi za ples«

ZABAVA MLADINE — ZOPET ODPRTO VPRAŠANJE

Velik problem je bil s plesom v osnovni šoli rešen. Ob kritičnih izgredih v Bršlinu so vse organizacije priskočile mladini na pomoč in ji zagotovile prostor, v katerem so v kratkem času ustvarili pravo in kulturno vzdušje. Mladi so zadovoljni, vendar bi, kot smo slišali, radi svojo zabavo popestrili z družabnimi igrami in programom.

Nekatere slabo situirane dijake in vajence pa ovira vstopnina. — Občinski komite LMS, ki je organizator plesa, mora kriti skoraj polovico stroškov, polovico pa jih krijejo z vstopnino. Zato je mladina v svoj proračun vnesla tudi del stroškov za kritje izgube z mladinskim plesom. Ko so o tem razpravljali na ObO SZDL, pa so bili nekateri tovariši mnenja, da bi morali povečati vstopnino in tako kriti vse stroške.

»EKONOMSKI« PLES IN NJEGOVE POSLEDICE

K izboljšanju vzdušja v dvorani bi prav gotovo pripomoglo nekaj klopi, boljše urejena garderoba in majhne udobnosti, ki jih zdaj ni na pretek, n. pr. pepelniki. Organizator plesa se čuti dolžnega za vse to prispevati sredstva.

Kot smo zvedeli, je občinsko vodstvo SZDL odklonilo mladini pomoč za prirejanje plesa. Kaj sedaj?

Vsaka zamisel o programu in družabnih igrah je odveč O plesnem učitelju zaradi prevelikih stroškov sploh ni misliti. Torej če ne bo druge rešitve, bo treba že sedaj povečati vstopnino na 150 din, kar pa že presega vstopnino na mladinskih plesih v ljubljanskih plesnih dvoranah s prvovrstnimi ansambli. Na ta način lahko storimo veliko napako, ker bomo zopet delili mlade ljudi na tiste, ki lahko žrtvujejo 600 dinarjev, in na tiste, ki tega ne bodo zmogli. V takem primeru drugih gotovo ne bo več blizu.

Morda bodo prišli, ker je to edina prava mladinska zabava v Novem mestu, denar pa si bodo odtrgali pri hrani. O tem, da si mladi hranijo denar s tem, da jedo le enkrat na dan, smo veliko slišali na občinski konferenci mladine. Ali naj to sedaj podpiramo?

Morda se premalo zavedamo, da se v telovadnici osnovne šole vsak teden zabava 150 mladih ljudi, ki so našli razvedrilo, kakršnega si želijo.

Ne pozabljajmo: mladino, ki ne bo več prišla na mladinski ples, bomo srečavali drugje. V to se tokrat ne nameravamo spuščati podrobneje, ker smo se namenili pisati le o javnih prireditvah za zabavo in oddih v Novem mestu.

Kljub temu pa v premislek: ali 300 tisočakov na leto ali vsakodnevni družbeni problem?

Kaj je torej boljše?

Čakamo na ples, pogovor pa se počasi razpleta

Twist plešejo tudi na podeželju zanemarjeno

V Straži zatrjujejo, da je že redek ples, na katerem ne bi videli tudi twista. Predvsem ga radi plešejo mladinci iz Straže in Vavte vasi. Seveda so starejši ljudje proti takemu »pozibavanju v bokih« in kaj hitro izpraznijo dvorano, v kateri se pleše twist.

Premalo sposobnosti in naporov

Mladina vedno pogosteje zahteva večjo vlogo pri reševanju problemov v proizvodnji. Sklepi občinske konference in konference posameznih aktivov po podjetjih o tem precej govore, vendar so doslej to le malokje uresničili. Na vsak način lahko poudarimo, da vodstva mladinskih aktivov v mnogih novomeških podjetjih niso storila tega, kar bi morala. Mladino so premalo zainteresirali za naloge, s katerimi bi se morala ukvarjati, in jo zaradi lastne malomarnosti odbijali od osnovnega namena in dela mladinskih aktivov. Na občinski konferenci je precej delegatov razpravljalo o ustanavljanju klubov mladih proizvajalcev. Obiskali smo nekaj aktivov in jih povprašali, kako je s tem.

IMV in PTT – velika vloga mladine

Klub mladih proizvajalcev je do sedaj zaživel edino v **Industriji motornih vozil.** Predsednik aktiva **Feliks Zupančič** nam je o tem povedal: »Pripravljamo proizvodne konference, da bi tako mladino seznanili s proizvodnim procesom. Za naprej jih bomo sklicevali po ekonomskih enotah, ker le v manjšem krogu lahko rešujemo specifične probleme posameznih enot. Na teh konferencah želimo razpravljati tudi o novih statutih in tako pravočasno seznaniti mladino z njimi. Svojih problemov ne nameravamo reševati le ozko, temveč jih želimo potem posredovati tudi širši javnosti. V aktiv je vključenih še vedno premalo mladincev, ker se jih precej vozi na delo in jih je težko pritegniti. Za začetek želimo izdajati tovarniško glasilo, ki naj bi seznanjalo vse delavce in uslužbence s problemi in z novicami v podjetju. Pripravili smo tudi krvodajalsko akcijo, ki se je je udeležilo 40 naših mladincev.«

V podjetju PTT so ustanovili klub mladih upravljalcev, ki je že pripravil nekaj predavanj o organizaciji in poslovanju podjetja ter o planu za leto 1963.

»Na sestankih spremljamo delo delavskega sveta in upravnega odbora, v katerih tudi aktivno z uspehom sodelujemo. Lastni klubski prostor nam je v veliko oporo pri delu, saj se pogosto brez težav zbiramo in razpravljamo o stvareh, ki nas zanimajo. Med najbolj delavnimi sekcijami je klub OZN, katerega člani se sestajajo redno vsakih 14 dni in razpravljajo o pripravljenih temah. — Glavni problem so samska stanovanja za naše člane, ker večina stanuje v težkih pogojih izven Novega mesta. Upamo pa, da bomo v kratkem tudi ta problem rešili,« je zaključil razgovor tovariš **Robert Lumpret.**

Pri »Pionirju« so po dolgem premoru nadvse resno začeli. Predsednik aktiva **Alojz Jožef** nam je povedal, da bodo ustanovili klub mladih proizvajalcev že te dni, skušali pa si bodo priboriti večjo vlogo v delavskem svetu in upravnem odboru, kjer sedaj sodelujejo le kot opazovalci. Za nepismene delavce, ki so prišli v glavnem kot sezonska delovna sila, bodo organizirali tečaj. Njihovo delo je precej raztreseno, saj imajo ekonomske enote tudi v Krškem in v Ljubljani. Najvažnejše, kar bodo organizirali, bo šola za življenje, ki bo prav sedaj začela delati.

Ali res pada mladinska zavest?

V »Krki«, »Novolesu« in »Novoteksu« se borijo s težavami, ki so si precej podobne. Povsod premišljujejo, kako bi pritegnili mladino k delu. V »Krki« in »Novolesu« je mladina včasih imela veliko vlogo, v zadnjem času pa so naredili zelo malo. Predsednica mladine v »Krki« **Erika Levičar** nam je dejala:

»Vključili smo se v tekmovanje, ki ga je razpisal občinski komite LMS. Ob koncu tekmovanja nameravamo ustanoviti klub mladih proizvajalcev, da bi tako popestrili delo. Pri nas delujeta dramska skupina in ansambel, pevski zbor pa smo morali zaradi nezanimanja razpustiti.«

Ekonomske možnosti so tu, vendar kaže, da vodstvo ni znalo pritegniti mladih ljudi. Včasih je bil to mladinski aktiv, ki je bil med najboljšimi v občini. Izobraževalni center, ki ga imajo v tovarni, mladina zelo malo uporablja. Vodstvo ni naredilo ničesar in je vse prepustilo sindikatu. Morda bo res šele bodoči klub lahko dvignil njihovo zavest, seveda, če bodo imeli sposoben vodstveni kader.

V »Novolesu« je delo mladine povsem zamrlo. Aktiv, ki je zadnja leta dobro delal, so razpustili. Tako so zgubili precej mladih in pozabili na probleme, ko da jih sploh ne bi imeli. Vsekakor bi morale organizacije v podjetju videti mladino in ji pomagati, vsaj člani ZK in sindikata.

V »Novoteksu« so sicer ustanovili klub, vendar so naleteli na velike težave. Predsednik **Ivan Springer** je povedal, da bodo ustanovili športno društvo, za kar je prišla pobuda predvsem iz vrst mladih. Sklepi, ki so jih sprejeli na konferenci aktiva, so bili zelo lepi, vendar jim ni uspelo uresničiti niti enega. Slabo delo in težave so posledica nedelavnega starega mladinskega vodstva, ki je delo zanemarjalo in ni poskrbelo za kadrovsko politiko. Novo vodstvo zaradi neizkušenosti ni moglo takoj prijeti za delo in dvigniti zanemarjeno področje tako, kakor bi bilo potrebno.

Vodstva skušajo popraviti

Po dolgem času je zopet zaživelo delo mladine v **»Labodu«,** ker so se izboljšali tudi pogoji. Več pažnje bi morali posvetiti izobraževanju, ki je v podjetju precej zanemarjeno. Na tak način bi si lahko ustvarili tudi boljše kadre in zagotovili plodnejše delo.

Ob nastopu težav pri produkciji v **»Industriji obutve«** je mladina zahtevala izboljšanje procesa in tehnološkega postopka. Želijo se spoznati z ostalimi sorodnimi podjetji v Sloveniji, da bi si tako nabrali več izkušenj. Na sestanku so zahtevali tudi bolj izobražen strokovni kader v podjetju.

Ob koncu razgovorov smo povprašali za mnenje o delu aktivov po podjetjih tudi predsednico ObK LMS Novo mesto Lojzko Potrč, ki nam je povedala: »Na splošno smo z delom mladine lahko še kar zadovoljni, saj se povsod borijo za organizirano proizvodnjo. S tekmovanjem, ki smo ga razpisali v počastitev okrajne konference, želimo še bolj organizirati programsko delo. Še večje napore bi morali vložiti v izobraževanje, čeprav je ravno mladina zahtevala spremembe na tem področju. Težave z vodstvi imamo predvsem zaradi slabe kadrovske politike, ki smo jo v nekaterih aktivih zelo zanemarili. Mladini pa bi morali nuditi več pomoči za razvedritev in zabave, saj ne moremo od nje samo zahtevati, ne nudimo pa ji ničesar!«

Janez Korošec

Tudi klasični plesi so priljubljeni, da, celo med mladino! Sicer pa: saj si človek pri tangu lepo spočije, če je prej plesal twist

Podkupovanje, zlorabe, goljufivi odnosi in nepoštenost

— glavne značilnosti Iljaževega dolgoletnega »uspešnega« poslovanja na področju zunanje trgovine

Kakor smo že poročali, se bo v ponedeljek, 18. februarja, začel pred novomeškim okrožnim sodiščem proces proti STANKU ILJAŽU, MILENU PETROVIĆU in LJUBU BELOGRLIĆU. Imenovani so se hudo pregrešili proti poštenosti in socialistični morali; obtožnica jim očita dajanje oz. sprejemanje podkupnin, napeljevanja drugih h kaznivemu izdajanju uradne tajnosti, očita jim hude zlorabe pooblastil v gospodarstvu, poneverbe in ponarejanje uradnih listin. Zagovarjali se bodo zaradi izdajanja uradnih tajnosti in vrste zlorab, o čemer danes naše bralce podrobneje obveščamo. Tudi danes lahko spričo omejenega obsega časnika navedemo samo nekatere izmed kaznivih dejanj, s katerimi bremeni obtožnica imenovane obdolžence. Spisek kaznivih dejanj je predolg, da bi ga lahko izčrpno obravnavali v današnjem članku, vrnili pa se bomo k njim, ko bomo poročali z razprave.

Podjetje VINO v Brežicah se je začelo ukvarjati z zunanjetrgovinskimi posli že leta 1955, skoraj leto dni prej, ko je bilo registrirano za izvoz in uvoz. Z odkrivanjem kaznivih dejanj v tem podjetju se je začelo že leta 1956 in 1957, vendar so takratne informacije Državnega sekretariata za notranje zadeve LR Slovenije ostale brez uspeha; njihovo obvestilo je prišlo v roke podkupljeni osebi. Tudi pozneje je bil uveden kazenski postopek, ki pa je bil zaradi pomanjkanja dokazov ustavljen. Nepoštenosti, ki so prišle zdaj na dan, seveda niso bile nikjer zabeležene in Stanko Iljaž je zato lahko slovel kot »sposoben direktor«. Toda lonec hodi tako dolgo na studenec, dokler se ne razbije... To se je pokazalo tudi v tem primeru.

Lani v začetku leta je Devizna inšpekcija FLRJ zvedela za sumljivo deklariranje vina, ki ga je podjetje VINO Brežice kupilo od KZ Buje v Istrj in izvažalo firmi Orlando v Trst. Čeprav je bilo v celotni pošiljki istovrstno blago (mošt malvazije) kupljeno in plačano po enaki ceni pri istem proizvajalcu, je bilo na izvoznih listinah hitro »prekrščeno«: izvozili so ga namreč **deloma kot naravno vino po 85 italijanskih lir**, deloma pa kot **industrijsko vino po 73 lir**. Ko je preverjala ta slučaj, je inšpekcija prišla do listin, ki dokazujejo, da je prevoznik (podjetje Intertrans) celotno pošiljko blaga **prefakturiral po nalogu podjetja VINO** na račun podjetja »Imex« iz Kopra, kakor da je izvoznik to podjetje, ne pa Vino iz Brežic. Na »Imexovih« fakturah je bila celotna pošiljka vpisana kot **»belo namizno vino« po 85 lir**, nikjer pa ni bilo sledu o kakem »industrijskem vinu«. Listine so torej izkazovale, da firma Orlando iz Trsta plača »Imexu« po njegovih računih vse vino po 85 lir za liter, računi pri VINU v Brežicah pa so povedali, da prodaja to VINO Brežice delno le po 73 lir za liter. 84.407 litrov mošta je bilo zaračunano torej po 73 lir; nastalo je vprašanje: **kdo se hoče okoristiti z razliko 1,012.844 lir.** Zadeva je prerasla v devizni prekršek, niti pri VINU v Brežicah, niti pri »Imexu« v Kopru pa niso mogli pojasniti, čemu in kako.

Hišna preiskava pri Stanku Iljažu je pokazala listine, ki so potrdile in utemeljile sum, da gre za kazniva dejanja. Sledila je uvedba preiskave, klobčič pa se je pričel počasi odvijati.

Pregled zunanjetrgovinskega poslovanja v podjetju VINO — opravil ga je izvedenec te stroke — je pokazal kopico kaznivih dejanj, za katere je odgovoren obdolženi Stanko Iljaž. Revizijsko poročilo je podkrepljeno s številnimi listinami, ki so jih našli pri obdolženem Iljažu na stanovanju, na beležkah, ki jih je imel pri sebi in pravtako na dokumentih, ki so jih našli v pisarni in računovodstvu podjetja. Podatki in listine, ki so jih preiskovalni organi zbrali tudi drugod, pravtako govore o številnih kaznivih dejanjih obdolženega Iljaža.

Podkupovanje v obliki daril in mesečne plače...

Obtožnica bremeni Iljaža, da je dajal uradnim osebam darila in jim nudil koristi, da bi v mejah svojih uradnih pravic opravile uradna dejanja, ki jih ne bi smela opraviti. Ne smemo pozabiti, da je bil Iljaž imenovan za direktorja VINA že februarja 1947 in da je bil vse do leta 1960 uradna oseba, nato pa kot odgovorna oseba gospodarske organizacije v polni meri osebno odgovoren za vse, kar se je v podjetju dogajalo!

Tako je Iljaž izplačeval ali odrejal izplačevanje mesečno po 8.000 din iz sredstev podjetja VINO **Miletu Petroviću, referentu oziroma kasneje načelniku Komiteja za zunanjo trgovino FLRJ v Beogradu**; od začetka junija 1956 do novembra 1957 je Petrović dobival denar na svoje ime, nato pa do vključno oktobra 1959 na izmišljeno ime »Vere Djukić«. V tem času je Iljaž podaril Petroviću tudi najmanj 50 steklenic vina in drugih pijač, dežni plašč iz Trsta, dve garniturі ženskega perila in mu ražen tega izplačal poleti 1956 nekajdnevno letovanje v Šmarjeških Toplicah in v Brežicah. **Skupno je dobil Petrović koristi najmanj za 367.885 din** — vse pa zato, da bi v letih 1956 in 1957 kot referent, kasneje pa kot načelnik oddelka za kompenzacije v Komiteju za zunanjo trgovino FLRJ dajal protipravne in neupravičene privilegije podjetju VINO Brežice pri reševanju upravnih zadev, zlasti pa prednost pri reševanju prošenj za kompenzacije. Posebno se je to poznalo pri odločanju v komisijah za kompenzacije, pri katerih je Petrović kot član soodločal in delal v korist podjetja VINO.

Tudi Ljubo Belogrlić, uslužbenec Zveze zunanjetrgovinskih zbornic FLRJ v Beogradu, je užival po Iljaževi zaslugi posebne koristi in naklonjenost: julija in avgusta 1959 se je mudil na stroške podjetja VINO v Sloveniji na oddihu. Iljaž je naročil, da so Belogrlića in njegovo družino prevažali z avtomobilom in šoferjem podjetja VINO po Sloveniji, plačeval je hrano, pijače in stanovanje za »dragog gosta« — vse pa zato, da bi mu Belogrlić med svojim dopustom v imenu Zveze zunanjetrgovinskih zbornic FLRJ dal u r a d n o soglasje zbornice za uvoz blaga po kompenzacijskem poslu, da v tem aktu ne bi navedel cene uvoženega blaga in da bi navedel še, da izdaja tak akt v soglasju z Državnim sekretariatom za blagovni promet FLRJ, čeprav takega soglasja ni dobil in seveda Belogrlić takega akta sploh ne bi smel izdati. Izdal ga pa je, ker roka roko umije...«, kot pravijo ljudje. Da je šlo pri tem dovoljenju za uvoz industrijskega blaga za 95.000 dolarjev, je bila verjetno za Belogrlića »prava malenkost«, ki jo je lahko podpisal kar na dopustu v Brežicah...

Z zlorabo pooblastil v gospodarstvu – do »dobička« za svoje podjetje...

Obtožnica bremeni nadalje Iljaža, da je pridobil protipravno premoženjsko korist za svojo gospodarsko organizacijo tako, da je dal napisati listine z neresnično vsebino. Razen tega je tudi z drugim lažnivim prikazovanjem ali prikrivanjem dejstev spravljal druge v zmoto zato, da je protipravno pridobival od skupnosti sredstva in s tem, ter tudi drugače posebno hudo kršil svoje uradne pravice in pooblastila glede upravljanja družbenega premoženja.

Kakšnih goljufij se je poslu-ževal pri tem Iljaž? Odrejal je, da so pri odpremah vina, ki ga je VINO izvažalo v tujino, imenoval **naravno vino v računih kot industrijsko vino**, ker je bilo izvozno podjetje deležno pri izvozu takega vina večjih ugodnosti kakor pri izvozu naravnega vina (posebnih razlik pri koeficientih, popustov pri obdavčitvi, in premij). Take lažne listine je predlagal Narodni banki FLRJ v obračun in izplačilo **ter pri tem dosegel, da je podjetje VINO n e o p r a v i č e n o prejelo iz posebnega sklada Narodne banke od leta 1955 do 1960 znesek 11 milijonov in 662.010 dinarjev!** Obtožnica mu očita kar 11 takih kaznivih dejanj in jih podrobno našteva z vsemi imeni in naslovi ter zneski. Zaletelo se mu je šele pri zadnjih 84.407 litrih sladke istrske malvazije, ko je posegla vmes zvezna devizna inšpekcija ter preprečila, da NB ni izplačala že priznane davčne olajšave in premije v znesku 6,053.124 din.

Posebno poglavje, ki hudo bremeni obdolženega Iljaža, **je neupravičeno spreminjanje odobrenih kompenzacijskih poslov s tujino, ki jih je Komite za zunanjo trgovino FLRJ z odločbami odobraval podjetju VINO BREŽICE.** Na kratko povedano gre za tole: Iljaž je vino in drugo blago, ki ga je podjetje v teh poslih izvažalo v tujino, sicer zaračunal in za podjetje VINO obračunal po cenah, ki jih je na njegov predlog določil Komite za zunanjo trgovino FLRJ, mimo tega pa se je s komitenti iz tujine dogovarjal o bistveno d r u g a č n i h c e n a h in obračunih, jim dajal popuste in priznaval reklamacije, ki so bistveno spremenile ceno izvoženemu blagu, ni pa za take »kupčije« imel dovoljenja. Razlike, ki so tako nastajale v cenah in obračunih, je navidezno izravnaval tako, da se je s partnerji iz tujine dogovarjal, da bodo svoje blago, ki so ga kot protivrednost dobavljali VINU Brežice ali drugim podjetjem v Jugoslaviji, prodajali in obračunavali po znatno višjih cenah, kot so bile primerne in realne pri siceršnjih dobavah istega blaga. **S tem je dosegel, da je podjetje VINO Brežice, ki je na jugoslovanskem tržišču lahko prodalo ali obračunalo uvoženo blago po teh povišanih cenah, za izvoženo vino in drugo blago prejelo nekaj več kot bi sicer, medtem pa je bila cena uvoženega industrijskega blaga iz tujine na škodo blagovnih fondov in kupcev v Jugoslaviji najmanj za 120.000 dolarjev višja kot bi bila sicer realna cena tega uvoženega blaga.** Pri tem pa so devizna sredstva ostajala še v tujini.

Obtožnica navaja vrsto konkretnih primerov, kako je Iljaž izigraval kompenzacijske posle na škodo naših potrošnikov in v delno korist podjetja VINO. Na razpravi bodo o tem podrobno razpravljali ter bomo o posameznih primerih še posebej poročali s procesa. V eni takih kupčij je VINO Brežice prejelo od nemške firme Isarhand iz Münchena v dar tudi osebni avtomobil Mercedes, vreden približno 4.000 mark, pri tem pa se je Iljaž izognil plačilu uvoznega faktorja. Oglejmo pa si danes eno izmed takih kompenzacijskih kupčij:

Darilo za zvezno industrijsko zbornico

Jeseni 1956 je Iljaž v prošnji za zunanjetrgovinski kompenzacijski posel zagotavljal, da bo vino izvoženo po cenah, ki so ugodne za izvoz, čeprav je vedel, da takšnih cen ne bo dosegel. S tem je uspel, da je Komite za zunanjo trgovino FLRJ dovolil VINU iz Brežic izvoziti po določenih cenah firmi Cremer v Avstrijo vina za 153.865 dolarjev in v zameno uvoz raznega blaga v enaki obračunski vrednosti. V naslednjih letih pa je Iljaž pri izvajanju tega kompenzacijskega posla sklenil drugačen sporazum: izvoženo vino se je sicer obračunalo po cenah, določenih od Komiteja za zunanjo trgovino, vendar pa je Iljaž pri tem predlagal in dosegel, da je firma Cremer dosegla obračun za neke nedokumentirane terjatve, popuste in reklamacije v skupni vsoti 9.700 dolarjev. Tu je bilo vključeno tudi plačilo avtomobila Cadilac, ki ga je ta avstrijska firma po posebnem sporazumu spomladi 1956 dobavila v Jugoslavijo pod obljubo, da bo **podjetje VINO kot protivrednost dobavilo za enako vrednost vina.** Iljaž je avto pod temi pogoji, tudi prevzel in ga **brez vednosti in evidence podjetja VINO nudil v dar najprej uslužbencem Komiteja za zunanjo trgovino FLRJ, po odklonitvi pa ga je podaril Zvezni industrijski zbornici.**

Seveda je firma Cremer — tudi še iz drugih, nepojasnjenih vzrokov — dvignila ceno svojemu uvoženemu blagu, tako da je bilo za najmanj 28.000 dolarjev višja od realnih cen takega blaga ob uvozu.

Kako smo na račun takih kompenzacij **kot potrošniki veliko predrago plačevali v naših trgovinah uvožena nalivna peresa, porcelan, morsko travo, električne in navadne brivske aparate, britvice, zadrge in gumbe, bomo še poročali.** Kot pribito pa drži: **tujci — predvsem Nemci! — so poceni pili naše dobro vino, mi pa smo po zaslugi Iljaža in takih »kompenzacij« veliko predrago plačevali uvoženo industrijsko blago, ki ga je Iljaž osebno preplačeval in mu sam navijal ceno v tujini!**

Brez osebnega okoriščanja seveda tudi ni šlo

Obtožnica očita Iljažu, da si je tudi protipravno prilastil denar, ki mu je bil zaupan v službi. Konec aprila 1961 si je prilastil 307 nemških mark ,ki jih je dobil od »Goethe instituta« v Ebersbergu pri Münchnu, ker je podjetje preveč plačalo za stroške jezikovnega tečaja(!!). Moral bi ta denar izročiti podjetju, pa ga ni. Okoli 500 mark si je dal izplačati iz skritega fonda podjetja, naloženega v Nemčiji na hranilni knjižici z imenom Rauter Ferda, uslužbenca podjetja VINO Brežice. Oba zneska je Iljaž porabil za nakup avtomobila Record, ki ga je uvozil v Jugoslavijo in registriral na ime svoje prijateljice Slavke Popit v Ljubljani.

Omenili smo že, da je Iljaž dal vpisovati lažnive podatke in lažnive uradne listine ter spise uporabil v službi kot resnične; tudi o tem bomo z razprave obširneje še poročali. Obtožnica omenja med drugim, da je lahko upravičeno sestaviti sklep, **da direktorju Iljažu že od vsega začetka zunanjetrgovinskega poslovanja ni šlo za zakonito in pravilno izvajanje zaupanih poslov s tujino. Šlo mu je za to, da on in podjetje za vsako ceno uspevata, ne glede na posledice, ne glede na metode dela in ne glede na to, koliko bo imela naša družbena skupnost kot celota koristi ali pa škode od takega poslovanja. Podkupovanje, zlorabe, goljufivi odnosi in nepoštenost so se že od začetka zunanjetrgovinskega poslovanja pokazali kot posebne sposobnosti v njegovem dolgoletnem delovanju na položaju direktorja zunanjetrgovinskega podjetja.**

Iljaž je že v preiskavi izjavil, da »brez dobrih, osebnih zvez« sploh ni šlo pri zunanjetrgovinskih poslih. Ko neke kompenzacije Komite, za zunanjo trgovino FLRJ ni odobril oziroma je njegova komisija zavrnila prošnjo, je podjetje VINO (po svojem zaupniku, seveda!) zvedelo za to zavrnitev, hkrati pa je izvedelo tudi, kdo so člani komisije, ki so o tem odločali. Iljaž je skupaj z uslužbenko podjetja VINO Brežice Aleksandro Pečnik obiskal vse člane komisije in jih obdaril s primernimi darili... Pečnikova je ob tej priložnosti obiskala po nalogu obdolženega Iljaža člana te komisije, ki je uslužbenec Narodne banke in mu poklonila usnjeno aktovko s prošnjo, naj govori v korist podjetja. Tako sta obiskala vse člane komisije — in uspeh ni izostal...

Človeku se zagabi, ko bere take stvari, primerjava z nekdanjo »čaršijo« pa kar nehote vstaja pred očmi...

Naj zaključimo današnjo informacijo z ugotovitvijo obtožnice: »Ni mogoče postaviti trditve, da je z dejanji, ki so predmet te obtožbe, zaključen krog kaznivih dejanj, ki so jih izvršili obdolženci«. O tem bomo več poročali še s poteka razprav na procesu.

Kdo naj dokonča dvorano na Cerovcu?

Že pred leti je bivša KZ Črešnjevec skupno s prostovoljnim gasilskim društvom zgradila zadružno enonadstropno stavbo na Cerovcu pri Semiču, vendar ta le delno služi svojemu namenu. V stavbi je bil v času gradnje predviden tudi prostor, bolje rečeno dvorana, ki naj bi služila občanom za prireditve in sestanke, predvsem pa mladini.

Kljub željam in prizadevanjem občanov pa prvotne zamisli nikakor ne morejo uresničiti, kajti zmanjkalo je denarnih sredstev.

V pritličju stavbe imata svoje prostore trgovska poslovalnica KZ Črnomelj in PGD Črešnjevec. Seveda slednje le orodjarno; ker pa društvo še nima gasilskega orodja, je v orodjarni mrliški voz.

Dvorana, o kateri je govor, čaka samo še na položitev poda in izdelavo stopnic. Toda kdo naj to dokončno uredi? Mladina si pomaga po svoje: v dvorani si je postavila zasilen pod, za dohod pa služijo zdaj lestve, drugič pa zidarski škripec z domačo košaro, v kateri se vozijo iz pritličja v I. nadstropje.

Kje je vodstvo krajevne organizacije SZDL? Ali ni morda njegova naloga, da začne z akcijo za rešitev tega vprašanja? Tudi KZ Črnomelj bi morala prispevati svoj delež, saj je stavba njena last in služi tudi njenim članom.

Zapor za pse

V Vavti vasi je pes ugriznil nekega Stražana. Ugriz ni bil nevaren, pač pa so ugotovili, da je imel pes neko kužno bolezen. To je bil vzrok, da je občinska veterinarska inšpekcija odredila strogi zapor za vse pse v Gor. Straži, Vavti vasi, Jurki vasi in Rumanji vasi. Vsak pes mora imeti svoj znak, ki ga je dobil pri lanskem cepljenju. Odlok med drugim določa, da se morajo preventivnim ukrepom podrejati tudi lovski psi, ki jih morajo imeti lastniki vedno na vrvici.

■ Pred dnevi se je na Dunaju mudila jugoslovanska gospodarska delegacija, ki se je z avstrijskimi predstavniki pogajala o ureditvi blagovne izmenjave v letošnjem letu.

■ Kolektiv podjetja RIZ iz Zagreba je v zadnjem času osvojil proizvodnjo 50 vatnih srednjevalovnih relejnih oddajnikov, ki jih je mogoče uporabiti za oddajnike lokalnih radijskih postaj, proizvodnjo 20 kilovatnih kratkovalovnih oddajnikov za telegrafijo in 4 kilovatnih visokofrekvenčnih generatorjev za sušenje drv.

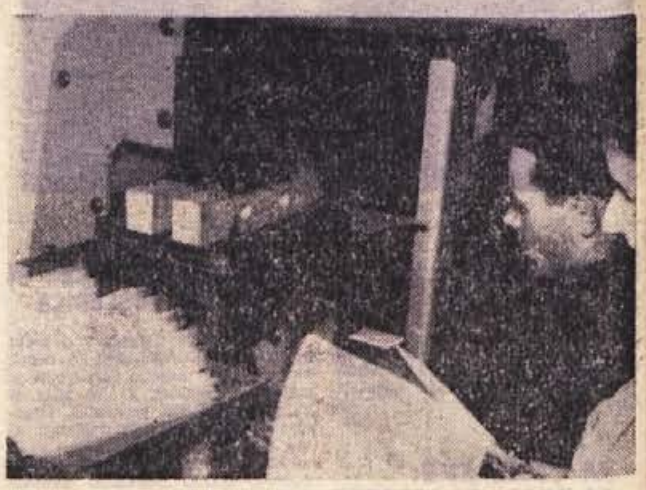

»Kovina« na Bizeljskem se ukvarja tudi z izdelavo plastičnih izdelkov. Pretekli teden je v prostoru, ki ga je izpraznila KZ Bizeljsko, stekel obrat, ki zaposluje 5 ljudi. Za strojno opremo in ureditev prostorov so dali 5 milijonov, obrat pa bo naredil okoli 10 milijonov din vrednosti na leto. Na sliki: pogled na stroj za varjenje plastičnih pisarniških ovitkov

SAMO DA JE...

Komaj je hudi mraz malo popustil, so se pokazale posledice malomarnega pluženja ceste Dobova—Župelevec. Slabo oranje te ceste je pustilo na cestišču debelo plast snega, plug je premetavalo, da je na mnogih mestih zoral le pol ceste, pol oranice pa je bilo že v obcestnih jarkih. Šoferjem podjetja »Prevoz« Brežice je leto, da dobro poznajo cesto, omogočilo, da so vzdrževali avtobusno progo Brežice—Dobova—Kapele—Župelevec—Bizeljsko. Že v petek se je avtobus komaj prebil med ljo pa je bil promet preusmerjen po cesti preko Dobrave. Dobovo in Kapelami, v nedeljo pa je bil promet preusmerjen po cesti preko Dobrave.

Tako bodo vasi Dobova, Kapele in Vrbje ostale do ureditve ceste brez prometne zveze, otroci, ki se vozijo v šolo v Dobovo in Brežice, pa bodo morali ostati doma. Razen tega je zelo pereče tudi vprašanje dostave pošte.

V razgovoru s šoferji »Prevoza« smo zvedeli tole:

Cesto, polno lukenj, je pokril sneg, prav tako tudi jarke ob cesti. Dokler je bil sneg zaradi mraza trd, je še šlo, zdaj pa sploh ne vedo, kako je s cesto. Ob cesti bi bilo treba postaviti količke, da bi vedeli, do kod sega cestišče, četudi bi bila ta znamenja navadne palice, odrezane v obcestnem gozdiču ali grmu.

Še marsikaj bi vam lahko povedali tudi drugi vozniki, mi, ki smo navezani na promet na raznih cestah, ki so že jeseni klicale na pomoč, pa se sprašujemo, zakaj in kako je moglo priti do tega. Kaj pa bo spomladi, ko bodo ceste pokazale suha rebra, polna vode? Tisti, ki so ceste orali in ki se niso čutili odgovorne pred nami, pa si mislijo: »Samo da je danes, jutri bo že kako!«

D. V.

Brod na Mostecu je obrabljen

Brod na Mostecu, ki je potreben za prehod čez Savo domačim prebivalcem, pa tudi onim, ki prihajajo iz NRH, je tako obrabljen, da ni več sposoben za prevoz. Za popravilo bi bilo potrebnih okoli 400 tisoč dinarjev. Brod je v poletnem času pomemben tudi za turizem, ker Zagrebčani, ki prihajajo v Čateške Toplice z vlakom, izstopajo v Dobovi, od koder jih okoliški prebivalci s konjskimi vpregami preko broda na Mostecu prevažajo v toplice. Krajevni odbor v Dobovi je prevzel brod v upravljanje šele lani, z njim pa žal več obveznosti kot sredstev, ker uporabniki zadnja leta niso skrbeli za vzdrževanje broda.

BREŽIŠKE VESTI

Razpis upravnega odbora sklada za zidanje stanovanjskih hiš občine Brežice

UPRAVNI ODBOR
SKLADA ZA ZIDANJE STANOVANJSKI HIŠ OBCINE BREŽICE

razpisuje na podlagi 10., 43., 46. in 57. člena Zakona o financiranju gradnje stanovanj (Ur. list FLRJ št. 47—752/59) in pravil Sklada za zidanje stanovanjskih hiš občine Brežice po sklepu, sprejetem na seji dne 18. januarja 1963

V. NATECAJ

za najetje posojila iz sredstev sklada za zidanje stanovanjskih hiš za gradnjo novih ali za dovršitev, dozidavo oziroma za večja popravila stanovanjskih hiš.

Posojila bodo dobili naslednji interesenti:

1. Za gradnjo stanovanj gospodarskim organizacijam in zavodom tranša 1963 23,000.000 din, tranša 1964 19,000.000 din — **42,000.000 dinarjev.**
2. Za dograditev stanovanjskih hiš — individualnim graditeljem (tranša 1963 12,000.000 din, tranša 1964 4,000.000 din) — **16,000.000 din.**
3. Za večja popravila stanovanjskih hiš — individualnim graditeljem (tranša 1963 3,000.000 din) — **3,000.000 din.**
4. Za poslovne prostore (tranša 1963 3,250.000 din) — **3,250.000 din.**

Pogoji za najetje posojila so naslednji:

1. Vsak ponudnik mora prispevati h gradnji kot svoj delež lastna sredstva v višini najmanj 15 odstotkov investicijske vrednosti objekta oziroma od predračunske vrednosti pri posojilih za popravila stanovanjskih hiš.
2. Če želi prosilec vložiti kot lastna sredstva vrednost do sedaj izvršenih del na stanovanjski hiši, mora biti objekt zgrajen najmanj do tretje gradbene faze.
3. Najnižja obrestna mera znaša 2 odstotka, najdaljši rok vračila 25 let za nove gradnje in dograditve, 10 let za popravila stanovanjskih hiš.
4. Vsak prosilec je ob vložitvi ponudbe dolžan položiti varščino v višini 0,5 odstotka od zaprošenega posojila na depozitni račun sklada 606—12—687—5, in to najkasneje do 15. marca 1963. Odrezek o vplačani varščini je treba priložiti ponudbi. Če prosilec ponudbo umakne, zapade varščina v korist sklada.
5. Posojilo se lahko uporabi za gradnjo stanovanj na območju občine Brežice.
6. Prosilec mora priložiti ponudbi vso predpisano dokumentacijo, ki jo objavi Komunalna banka Brežice. Ponudbe s predpisano dokumentacijo vložijo prosilci pri Komunalni banki Brežice najpozneje do 15. marca 1963 v zapečateni kuverti ali omotu. Na kuverti mora biti označeno »V. natečaj posojil iz stanovanjskega sklada občine Brežice.
7. O izidu natečaja bodo ponudniki obveščeni v roku 14 dni po izidu natečaja z odločbami, če so bile njihove ponudbe sprejete, sicer pa s pismenim obvestilom.
8. Prednost pri natečaju imajo člani ZB ter prosilci, ki imajo najboljše pogoje glede lastne udeležbe, obrestne mere, rokov odplačevanja in rokov dokončanja zgradbe.

Natečaja pod točko 2. in 3. se lahko udeležijo osebe v delovnem razmerju, osebe, ki so po predpisih o socialnem zavarovanju izenačene z osebami v delovnem razmerju, osebni in družinski upokojenci, delovni invalidi, ki uživajo pravice invalidskega zavarovanja, in osebe, ki uživajo pravice po predpisih o vojnih in mirovnih invalidih in po predpisih o udeležencih NOV.

S ponudniki, katerih ponudbe bodo odobrene, bo upravni odbor sklada sklenil posebno posojilno pogodbo.

Lastno 15-odstotno udeležbo, ki jo mora prispevati ponudnik, je treba položiti pred sklenitvijo pogodbe, a najkasneje 30 dni po izidu nat 'aja na bančni račun, ki ga bo ponudnik prejel.

Ponudbo na posebnem obrazcu z vso potrebno dokumentacijo je treba vložiti najpozneje do dne 15. marca 1963 na naslov Komunalne banke Brežice. Po tem datumu vložene ponudbe in ponudbe z nepopolno dokumentacijo se ne bodo upoštevale.

Obrazce in vsa pojasnila glede dokumentacije, ki jo je potrebno ponudbi priložiti, dobe interesenti pri Komunalni banki Brežice, referat za stanovanjske kredite.

Sklad za zidanje stanovanjskih hiš občine Brežice

SREČNO VOŽNJO!

Šoferji in avtomehaniki iz Brežic so na svoji letni skupščini pregledali delo v preteklem obdobju. V ZSAM Brežice je včlanjenih 148 delavcev prometne stroke. Zadnje leto pomeni najplodnejšo dobo društva. Med najpomembnejšimi sklepi, ki so jih morali izvršiti, je bilo razvitje lepega prapora. Na dobro organiziranem tečaju je pridobilo kvalifikacijo 25 voznikov. Še vedno pa niso odpravili težav glede pobiranja članarine. Med drugim so sklenili, da naj ostane 13. julij praznik slovenskih šoferjev in da ostanejo še nadalje samostojna podružnica Združenja za Slovenijo.

Resno so se pogovorili o svojem največjem sovražniku alkoholu. Dosedanje plodno delo organizacije in HTZ organov je rodilo uspehe. Sorazmerno malo prekrškov in disciplinirani odnosi med člani kažejo lepe možnosti za popolno odpravo uživanja alkohola med vožnjo. Redno plačevanje članarine, strokovno izpopolnjevanje, razvijanje tovarištva, varna vožnja na cesti in poglabljanje medsebojnega sodelovanja so med prvimi sklepi, ki jih bo novi enajstčlanski odbor uresničil. Krepitev zavesti do čuvanja družbene lastnine in srečna vožnja bosta vodilo pri nadaljnjem delu brežiških prometnih delavcev.

-ek-

Občan — osrednji lik statuta

Na petkovi skupni seji občinskega ljudskega odbora in občinskega odbora SZDL je bil sprejet osnutek statuta občine Trebnje. Skupno sejo obeh odborov je vodil predsednik ObLO tov. Ciril Bukovec, ki je v uvodu poudaril vlogo in pomen statuta. Dejal je:

»Glede mesta in vloge občine v našem političnem sistemu osnutek ustave, prav tako pa tudi osnutek statuta ne prinašata načelnih sprememb, temveč predvsem utrjujeta vzpostavljene odnose in nadalje razvijata nekatere osnovne in s prakso potrjene elemente tega sistema, seveda samo v okviru splošnih načel za prakso odgovornih družbenih organov. Znotraj takšne skupnosti rešujejo delovni ljudje in njihove delovne organizacije osnovna vprašanja družbene materialne baze in vprašanja socialnega, kulturnega in političnega življenja ter uresničujejo svoje pravice do samoupravljanja v proizvodnji in delitvi pri delu. Občina ni le funkcija občinske skupščine, temveč je zanjo značilen splet notranjih odnosov, samostojnih funkcij in medsebojnih odvisnosti, ki onemogočajo, da bi si politični oziroma administrativni organi občine pridobili položaj nekakšnega monopola v odnosu do delovnih in drugih samoupravnih organov v komuni ali pa da bi postali ovira za svobodno gibanje ljudi ter delovnih in drugih družbenih organizacij oziroma naravnega procesa njihovega združevanja. V tem smislu občina ne sme krniti samostojnosti in samoupravnosti delovnih organizacij, ampak mora imeti kot njihov skupni samoupravni organ hkrati družbeno nadzorstvo in določen vpliv nanje, v primerih, ki jih določa zakon, pa tudi intervencijo. S tem pride do izraza beseda proizvajalcev, družbeni organi pa naj samo nadzorujejo, vplivajo in preprečujejo nepravilnosti pri uporabi materialnih sredstev, ki so jim dana na voljo. Politika in aktivnost komune morata biti pod stalnim nadzorstvom delovnih kolektivov in občanov.

V razpravi so se odborniki precej poglobili v na seji predloženi osnutek statuta. Odbornik **Franjo Bulc** je menil, naj bi statut določil razen drugega tudi ukrepe za odbornike, ki se sej ne udeležujejo, odbornik **Lojze Krhin** pa je dodal, da bi kazalo dajati javno priznanje tistim odbornikom, ki na seje redno hodijo in na njih aktivno sodelujejo. Omenil je pomanjkljivost na sejah ljudskega odbora Trebnje, ki je v tem, da nihče ne poroča o uresničenju na zadnji seji sprejetih sklepov. Na ta račun se prav gotovo zanimanje odbornikov za delo in življenje ljudskega odbora močno zmanjšuje.

Sekretar OBK ZK Trebnje **Slavko Kržan** je v razpravi opozoril na volitve ljudskih odborov, ki bodo še letos in poudaril, da bo treba pri izbiri kandidatov paziti, da bomo predlagali takšne ljudi, ki so dovolj politično in gospodarsko razgledani. Razen krajevne problematike svojega ožjega območja bodo novi odborniki morali bolj kot doslej upoštevati načrte, težnje in problematiko celotne komune. Vse pomembnejša dolžnost odbornika bo tudi to, da bo svoje občane pravočasno seznanjal z vsemi sklepi in s politiko ljudskega odbora in se z njimi pred pomembnejšimi odločitvami posvetoval. Odbornik **Franc Jevnikar** je v razpravah opozoril na to, da ljudski poslanci pozabljajo na volivce, saj jih nekateri sploh ne obiskujejo. Ob koncu se je razprava dotaknila še pojma občana, ker nekaterim odbornikom ni bilo jasno, zakaj osnutek statuta ne deli prebivalcev po njihovih poklicih. Odbornik **Franc Zidar** je pojasnil da je vsak prebivalec v odnosu do občine občan. Menil je, da osnutek statuta ne obdeluje dovolj natačno dela svetov, **Franjo Bulc** pa je poudaril, da bo treba v osnutku natančneje opisati način finansiranja krajevnih skupnosti. Predsednik SZDL **Tone Gole** je v razpravi pojasnil, da statut zato ne določa prostora posameznih družbenih organizacij, ker so vse skupno s Socialistično zvezo dolžne povezovati in usmerjati dejavnost ostalih družbenih in političnih činiteljev v občini, zlasti pri vprašanjih, ki so splošnega pomena.

V Šentlovrencu je gorelo

7. februarja nekaj pred 15. uro je v Šentlovrencu v hiši tov. Jožeta Kovačiča prišlo do požara. Goreti je začelo na podstrešju in plamen je zajel celotno ostrešje. Požrtvovalni gasilci iz Velike Loke, Šentlovrenca in oddaljenega Čateža so požar preprečili. Ogenj je nastal po vsej verjetnosti zaradi slabe električne napeljave.

G.

To in ono z Mirne

Dobro obiskana predavanja šole za življenje so pokazala, da ima mirenska mladina pravilen odnos do življenja v socialistični družbi.

Debenc postaja vse bolj privlačna izletniška točka za domačine, posebno za mlade občane. Kljub visokemu snegu in padavinam so mladinci preteklo nedeljo organizirali uspel »sankaški dan« na Debencu, ki se je razvijal v veselem razpoloženju brez polomljenih udov.

Mirenčani so si zadali človekoljubno nalogo: zgradili bodo nov zdravstveni dom. Zato so že organizirali nabiralno akcijo po okolici. Predstavniki SZDL potujejo po terenu in podpisujejo darilne pogodbe, ljudem pa pojasnjujejo te akcije.

Milan Kozole

Ljubitelji belih poljan na Debencu

Minulo nedeljo so se smučarji iz trebanjske občine na Debencu pomerili v slalomu in smuku za pokal občinskega prvaka v smučanju. Proga je bila dolga 350 m, z višinsko razliko 60 m. Vozači so morali prevoziti precej naporno pot skozi 20 vratic. Kljub temu da je ta športna panoga v zadnjih letih v naši občini nekoliko zazrla, predvsem zaradi slabih snežnih razmer, so tekmovalci pokazali lep uspeh. Rezultati:

Slalom: 1. Marjan Štrozak, Trebnje, 1:06,6; 2. Rudi Grmovšek, Trebnje, 1:14,9; 3. Marjan Pavlin, Trebnje, 1:17,3; 5. Vojko Potrbin, Mirna, 1:20,1.

Tekmovalci so morali prevoziti progo dvakrat.

Smuk: 1. Rudi Grmovšek 16,2, 2. Marjan Pavlin 17,6, 3. Marjan Štrozak (vsi Trebnje) 18,7; 4. Vojko Potrbin, Mirna, 20,2.

V skupnem plasmaju si je priboril prvo mesto Marjan Štrozak iz Trebnjega.

G

Vsem svojim strankam, vsem delovnim ljudem črnomaljske občine in kolektivom čestita za 19. februar — občinski praznik

„KOVINAR"
SPLOŠNO KOVINSKO PODJETJE
ČRNOMELJ

Manj sklepov, toda tiste moramo uresničiti!

10. februarja je bila v Trebnjem izredna konferenca ZMS, kateri je prisostvovalo 46 delegatov in gostov, med njimi predsednik in sekretar okrajnega komiteja ZMS Ljubljana.

Takoj v začetku se je pokazalo, da bo imela konferenca močan poudarek na turizmu in kmetijstvu. Ugotovili so, da ima občina lepe možnosti za razvoj turizma, vendar do sedaj za njegovo poživitev ni bilo nič storjeno.

Kakor je bilo videti, se bo letos začela rekonstrukcija ceste Trebnje—Mokronog. Na konferenci so sklenili, da občinskemu ljudskemu odboru pošljejo resolucijo, v kateri izražajo pripravljenost, da na gradnjo ceste pošljejo samostojno mladinsko delovno brigado.

Socialistični obrati v kmetijstvu so letos pokazali velik napredek, tako da v preteklem letu niso nikjer poslovali z izgubo. Če pa hoče kmetijska zadruga uresničiti svojo zamisel o pridobitvi 400 ha zemlje, je potrebno, da začne že sedaj skrbeti za strokovni kader in se loti načrtnega štipendiranja strokovnjakov.

Delegati in gostje so se na konferenci seznanili z osnutkom občinskega statuta, ki je bil podan zgoščeno, vendar so bile smernice dovolj jasno nakazane, tako da bodo po tem lažje sledili razpravi statuta po krajevnih organizacijah SZDL.

Dotaknili so se tudi klubskih prostorov v Trebnjem, mnenja so bili, da je potrebno zgraditi zimsko kopališče in obrat družbene prehrane, ki sta v Trebnjem zelo potrebna. Na koncu so sklenili, da sprejmejo manj sklepov pa da potem tiste izvedejo do konca.

Ms

TREBANJSKE NOVICE

NA SLIKI: zmagovalna trojka letošnjega občinskega prvenstva v smučanju na Debencu (od leve proti desni: Rudi Grmovšek, Marjan Štrozak in Marjan Pavlin). Predsednik ObLO Trebnje tov. Ciril Bukovec predaja pokal zaslužnemu zmagovalcu Marjanu Štrozaku

Pogovor z občinskim prvakom v alpskih disciplinah za leto 1963

Letošnjega občinskega prvaka v alpskih kombinacijah 19-letnega geometra tov. Štrozaka sem našel na katastrskem uradu v Trebnjem vsega zatopljenega v delo. Rad se je odzval moji prošnji, da mi odgovori na nekaj vprašanj.

Od kdaj se ukvarjate s tem športom?

Smučati sem začel s sednim letom, za to so me navdušili naši smučarji. Po končani nižji gimnaziji sem zaradi študija ta šport opustil, dokler nisem šel pred dvema letoma na tečaj v Kranjsko goro.

Kakšen večji uspeh?

Že kot pionir sem bil občinski prvak v tekih, v okrajnem merilu pa sem zasedel tretje mesto.

Ali veliko trenirate?

Pravega treninga nimam, smučam pa vsakokrat, kadar imam za to čas.

Vaše mnenje o športu v občini?

Da šport v naši občini ni razvit, je vzrok v tem, da nimamo za to niti osnovnih pogojev. Tako v Trebnjem gradijo novo šolo brez telovadnice, kar je popolnoma zgrešeno. Športni rekviziti pa ležijo raztreseni povsod, celo na dežju.

Vaše želje za prihodnost?

Želim, da se smučanje, kakor tudi ostali športi v naši občini razvijejo do tiste ravni, da se bomo lahko merili z ostalimi občinami.

M. Smolič

LANI SO LETNI PLAN PRESEGLI, LETOS SE KOLEKTIV PRIBLIŽUJE PRVI MILIJARDI!

‚LISCA' se širi, vendar preudarno in s tehtnim premislekom

Umetelen, bleščeč se, nežen in lepo izdelan modrček, obrobljen s čipkami, in enak ženski pas za nogavice sta na mizi. Okoli obojega je zbran krožek predstavnic nežnega spola, ki v burni, čebljajoči razpravi ocenjuje, tipa in gladi, vzklika in vprašuje: »Oh, Ah! Prekrasno! Kje si to kupila?« Nekoliko resnih soprogov pa bo nato doma deležnih očitajočih opozoril o novostih v prijateljičini garderobi ... Je že tako, da imajo žene rade na sebi umetelno izdelane, drobne in lahke kose oblačil.

Sicer pa: kar priznajmo! Tudi moški smo nečimrni! K lepi srajci spada lepa samoveznica, če pa je tudi šal enakega vzorca, se radi malce napihnemo ...

Odgovor na vprašanje: »Kje si to kupila? Čigav izdelek je?« bomo našli na drobnem koščku tkanine, prišite ob rob občudovanega izdelka. Tam je napisano: »Lisca«, Sevnica.

Izdelki iz svile, brokata in teritala so gladki, bleščeči, kar polzijo med prsti. Marsikaj je treba premostiti v proizvodnji, preden so takšni.

Delovni kolektiv »Lisce« v Sevnici je z vnovčeno realizacijo lani presegel plan za 20 odst., z ustvarjeno proizvodnjo pa za 21 odst. Vnovčeno realizacijo so povečali za toliko največ zato, ker jim kupci zaradi ugodnega popusta plačujejo v 20 dneh. Letos bodo naredili za okoli 12 odst. več kot lani, s prejšnjimi proizvodnimi zmogljivostmi bodo izdelali za okoli 1 milijardo izdelkov, z obratom v Zagorju, ki se je pripojil k »Lisci« 1. januarja letos, pa 1 milijardo 200 milijonov.

»Izvažali bomo lahko šele po rekonstrukciji matičnega obrata«

S tretjo fazo rekonstrukcije obrata v Sevnici — upajo, da bodo z njo pričeli letos — se bo proizvodnja v primerjavi z letom 1961 povečala za 337 odst. Z 269 milijoni dinarjev naložb bodo kupili najsodobnejšo strojno opremo iz uvoza, v eni izmed novih proizvodnih dvoran pa bi nato delali samo za izvoz. Na zunanjem tržišču bodo prodajali predvsem ženske kopalne obleke.

Investicijska sredstva za rekonstrukcijo obrata še niso zagotovljena. Okoli 140 milijonov za soudeležbo je že zbranih. Večinoma jih je ustvaril kolektiv, nekaj pa sta prispevala občina in okraj. Do tod je vse v redu, pač pa bodo težave pri Jugobanki v zvezi z devizami za nakup strojev na Zahodu. Po rekonstrukciji bodo izvažali 20 odstotkov celotne proizvodnje.

Majhne stvari in oblo preglavic

V proizvodnji uporabljajo predvsem domače surovine, le manjši del jih kupujejo v inozemstvu. Žensko perilo je umetelen izdelek, ki poleg natančne izdelave zahteva tudi primerne surovine. Že zdaj imajo s tem nemalo težav, še več jih bo, ko bodo delali za izvoz. Modrčkov s takšnimi naramnicami, kakršne uporabljajo pri nas, v inozemstvu ne nosijo. V naši proizvodnji pa je težko dobiti celo atlasni trak za takšne naramnice. Obrobni trak za izdelke, kvalitetne čipke, da, celo kovinske sponke za žensko perilo so problem. Sponke na primer izdeluje več tovarn. Štancane so iz hladno varjenih trakov, in na žalost prevlečene z barvo. Po večkratnem pranju pričnо rjaveti in puščajo na perilu madeže. V tujini jih prevlečejo s plastiko in takšnih težav ni več.

Samoveznica in šal sta droban izdelek. V naši industriji ponujajo po tisoč metrov enakega blaga za izdelavo samoveznic in šalov. Moški pa si želi takšno samoveznico, kakršne nima nihče drug. V tujini prodajajo tovarne konfekciji po 20 metrov enega desena? Kdaj bo pri nas tako?

Ne hitimo, ker se proizvodnja počasi uteka

Letos dežujejo »Lisci« ponudbe iz občin, naj tam odpre svoje obrate. Lani so ustvarili nov obrat v Krmelju, letos pa se je k njim pripojil obrat za konfekcijo Tovarne pletenin in konfekcije iz Zagorja. Strojno opremo v njem so dopolnili s 17 novimi stroji, kolektiv se ni zmanjšal, proizvodnjo pa so začeli počasi preusmerjati v svoje izdelke. Priučevanje je v glavnem že končano in v tem mesecu bodo tudi delavke v Zagorju pričele delati na normo. Obrat v Zagorju bo samostojen, z lastnim obračunom. Žensko perilo je umetelen izdelek, proizvodnja se mora uvajati počasi, tega pa v »Lisci« ne pozabljajo.

Potreba, da bi organizacijsko utrdili proizvodnjo, ki se je lani in letos z novimi obrati močno povečala, in dejstvo, da stoji kolektiv pred rekonstrukcijo in pomembno nalogo vključiti se v izvoz, opozarjajo, da odpiranje novih obratov ne bi bilo priporočljivo. Resno razmišljajo le o ponudbi občine Videm—Krško, vendar bodo novi obrat v Krškem odprli le, če bo občinski odbor dobil devizna sredstva za uvoz strojne opreme.

Dva Sevničana pri priljubljenem zimskem opravilu ...

Uspešno in zgledno društvo

Danes nekaj več o sevniškem Avto-moto društvu

Mislimo, da večina občanov soglaša s trditvijo, da spada Avto-moto društvo med zelo uspešna društva v sevniški občini. V preteklem letu je organiziralo društveno delavnico za popravilo vozil. V tej delavnici si lahko vsak član društva pod strokovnim vodstvom popravi svoje vozilo. Društvo pa je razen tega za člane organiziralo 6 predavanj s filmi, več poskusnih prireditev pod naslovom »Voznik sprašuje« in »Kako vzdržujemo svoje vozilo«. Člani so imeli na raznih šolah nad 20 predavanj o prometni vzgoji. Društvo tudi ni pozabilo na učitelje osnovnih šol, ki poučujejo prometno vzgojo. Zanje je priredilo enodnevni izlet v Zagreb, kjer so si ogledali srednjo tehnično prometno šolo, delo prometnih organov na zagrebških križiščih in drugo. Naš list pa je že poročal o uspelem meddruštvenem mladinskem tekmovanju pod geslom »Spoznavajmo varnost prometa«, ki je bilo v jeseni 1962. Še en zanimiv podatek: lani so bili izvedeni trije tečaji za voznike amaterje in več tečajev za mopediste. Nad 250 udeležencev tečajev je opravilo izpite.

Kaj pa je delo podmladka? Lahko trdimo, da je Avto-moto društvo iz Sevnice eno izmed redkih tovrstnih društev, ki se ponaša z bogato dejavnostjo podmladka. Usmerjanje in kontrola prometa sta bila priljubljena oblika njegovega dela. Nad 500 pionirjev je opravilo izpit za kolesarje. Pionirji so tudi razposlali 50 šolam v Sloveniji anketo o problemih prometa in znanja. Prejeli so čez 460 odgovorov. Predvsem pa so se podmladkarji odrezali v večmesečnem republiškem tekmovanju. Priborili so si prvo nagrado. Na prihodnjem republiškem tekmovanju, ki je bilo v Ljubljani in ga je prenašala celo televizija, so prav tako zasedli prvo mesto.

SEVNIŠKI VESTNIK

Nedavni občni zbor Avtomoto društva je izrekel priznanje staremu odboru za uspešno delo in njegovemu predsedniku Jelku Štojsu. Občni zbor je med drugim sprejel tudi sklepe, da bo društvo tesno sodelovalo z vsemi organizacijami, zlasti s SZDL, podmladkarjem bo nudilo vse možnosti za še uspešnejši razvoj, organiziralo bo v tem letu tri športne prireditve, in sicer spretnostno vožnjo, ocenjevalno vožnjo in izlet v neznano. Društvo bo tudi letos sodelovalo s šolami in pomagalo pri prometni vzgoji mladine, organiziralo bo meddruštveno tekmovanje v okrajnem merilu in tri mladinska tekmovanja v občinskem merilu.

Občni zbor je izvolil nov 9-članski upravni odbor ter šolsko, športno in prometno komisijo.

Avto-moto društvo je lani zgubilo vzornega člana Mihca Mohorja, ki se je smrtno ponesrečil na železniški postaji v Sevnici. Mohor je bil prvi, ki je kot šolarček osnovne šole pristopil k društvu in pomagal ustanoviti podmladek, ki ga je uspešno vodil. Upravni odbor je zato na željo podmladka sprejel sklep, da se podmladek AMD v Sevnici preimenuje v »Podmladek Mihca Mohorja AMD Sevnica.«

D. K.

Razgibano delo v Krmelju

»METALNA« V KRMELJU je imela pred kratkim ustanovni občni zbor sindikata. Ker je to podjetje še v izgradnji, nima upravnega odbora in ne delavskega sveta, zato bo sindikalna organizacija skrbela za boljšo povezavo z matičnim podjetjem. Težave so z invalidi, ki ne morejo doseči take storilnosti kot njihovi mlajši zdravi tovariši, za prekvalifikacijo so prestari, pogojev za pokojnino pa tudi še nimajo. Ker je precej delavcev iz oddaljenejših krajev, so poskrbeli, da bodo v podjetju dobili malico.

MLADINSKA ORGANIZACIJA je imela sprejem novih članov v aktiv LMS. Predsednik občinskega komiteja tov. Maks Popelar je novim mladincem čestital, nato pa poudaril njihove dolžnosti in tudi pravice, ki jih imajo kot člani te organizacije. Ob tej priložnosti so razpravljali o nalogah, ki jih pred mladino postavlja VII. kongres, zatem pa je bila za nove člane prirejena skromna zakuska.

V POČASTITEV obletnice Prešernove smrti in 20-letnice Pohorskega bataljona so mladinci in mladinke iz Krmelja pripravili kulturno prireditev »Spoznavaj svet in domovino«. Tu so obravnavali NOB v Tržišču in Krmelju ter temo »Od rudarja do kovinarja«. Sodelovali so učenci z osemletke v Tržišču, Šentjanžu in osnovna šola Krmelj. Prireditev je lepo uspela, saj so bili gledalci zadovoljni, nastopajoči pa so prejeli lepe knjižne nagrade. Kot gost na tej prireditvi je nastopila tudi Radka Bulc iz Mokronoga; zapela je »Prodajalko vijolic« in »Mandolino«. Občinstvo ji je močno ploskalo.

L. M.

SMUK — ne skoki!

Tiskarski škrat je v prejšnji številki v naši notici s smučarskih tekem v Sevnici napravil iz »smuka« kar »skoke«. Pravilno se mora glasiti, da so se vršile tekme v smuku (ne skokih!) in slalomu — kar je razumljivo, ker Sevnica pač nima skakalnice!

Mladinski šah v Sevnici

V nedeljo, 3. februarja, je bilo šahovsko tekmovanje med mladinskimi aktivi na področju občine Sevnica. Tekmovanja so se udeležile samo 4 ekipe (predvsem zaradi slabega vremena), in sicer: mladinski aktiv Budna vas, Studenec, vajenske šole v Sevnici in Kopitarna v Sevnici.

Tekmovanje je organiziral ObK ZMS, igrali pa so v Kopitarni. Prvo mesto je osvojil mladinski aktiv Budna vas z 9 točkami; za nagrado so dobili diplomo in garnituro šaha. Drugo mesto je osvojil mladinski aktiv Kopitarne s 7 točkami in dobil diplomo. Tretje in četrto mesto si delita Studenec in vajenska šola v Sevnici, oba imata po 4 točke.

Najboljši posameznik je bil član Kopitarne Franc Drstvenšek, ki je edini osvojil vse možne točke.

Z. K.

Na Bučki ne spimo!

Kdor bi mislil, da na Bučki spimo zimsko spanje, bi se zelo uštel. Čeprav o nas časopisi ne pišejo, se življenje na Bučki precej živahno razvija, zlasti na kulturno-prosvetnem področju.

Člani mladinskega aktiva so lani decembra priredili lepo uspelo silvestrovanje z zabavnim programom, zdaj pa se mladina pripravlja na pustovanje. Pustno rajanje je predvideno za nedeljo, 24. februarja. Najprej bomo prisostvovali »Veselemu večeru«, zatem pa bo zabava s plesom in rajanje pustnih mask. Najlepše maske bodo nagrajene.

V tej sezoni so člani prosvetnega društva »Joško Sašek« naštudirali veseloigro »Roksi«. Zaradi hudega mraza je bila prva predstava slabo obiskana, zato bodo igro ponovili, takoj, ko bo ugodnejše vreme. Gledalcem je bila igra všeč; igralci se že dogovarjajo za gostovanje v sosednjih krajih.

Gasilsko društvo na Bučki je imelo pred nedavnim občni zbor. Najprej so govorili o delu v preteklem obdobju in izvolili nov upravni odbor. Sprejeli so tudi nekaj pomembnih sklepov za delo v bodoče. Tov. Saša Dominko je prejel visoko priznanje: izvoljen je bil za častnega člana društva. Omenjeni tovariš, ki je bil tu dolga leta učitelj, je bil leta 1927 pobudnik za ustanovitev gasilskega društva na Bučki. Zdaj je upokojen in živi v Ljubljani.

I. P.

Kratke iz »PARTIZANA«

V soboto, 16. februarja, priredi TVD Partizan-Sevnica večerno telovadno akademijo, da prikaže sadove zimskega dela v telovadnici. Zaradi pestrega in obširnega sporeda je za akademijo veliko zanimanja.

Vsakoletna velika pustna maškarada »Partizana« bo kot vedno na pustno soboto, 23. t. m., v vseh prostorih doma. Na maškeradi bo ocenjevanje in nagrajevanje najlepših mask. Vrsta lepih nagrad je že pripravljena.

V soboto, 2. marca ob 20. uri, bo TVD Partizan na občnem zboru dal obračun svojega dela. Smernice za bodoče delo naj bi obsegale še obširnejši program kot doslej.

Ker sevniška mladina ne more nikjer redno gledati televizijskih prenosov (razen pri gasilcih, kjer pa je pregosta zasedba), bo TVD Partizan prihodnji mesec uredil klubsko sobo s televizorjem. Tako bo mladina neovirano lahko gledala vse primerne prenose, posebno športne, atletske in telovadne. Upamo, da bo do tedna smučarskih poletov v Planici vse nared.

Plug za oranje snega na delovodstvu novomeškega Cestnega podjetja v Sevnici. Bo letos še vprežen v čiščenje? V noči od ponedeljka na torek nas je sneg spet presenetil!« Zdaj je pa že dovolj te zime ...« pravijo mladi in stari. Kaže, da bo kar držalo!

‚ZORA'

LESNA PREDELOVALNA INDUSTRIJA ČRNOMELJ

pozdravlja za občinski praznik vse delovne kolektive v občini, kakor tudi posameznike in jim toplo čestita!

SPODNJE

Dobri obeti za razvoj gostinstva

Urbanistični načrt mesta Videm-Krško bo izdelan konec marca. Predstavniki gospodarskih organizacij, ustanov, zavodov, gostinstva in društev so na nedavnem posvetovanju predlagali še zadnja dopolnila. Bralce bo prav gotovo zanimalo, o čem vse so razpravljali na posvetovanju.

Predvsem je bil govor o izboljšanju gostinske mreže na območju mesta. V mestu je premalo gostinskih lokalov in še ti so, z izjemo hotela Sremič, slabo opremljeni. Potemtakem ne moremo pričakovati, da bomo uspešno privabljali turiste.

Kolektiv hotela Sremič je predlagal nekatere izboljšave in novosti v svojih lokalih. Na ta način želi doseči čim večji gospodarski uspeh in se enakopravno vključiti v celotno gospodarstvo občine. V hotelu nameravajo predvsem preurediti restavracijski prostor. S tem bi pridobili okoli 20 novih sedežev ter bi se promet povečal za približno 30.000 din dnevno. Že v sedanjem poslovanju hotela so se pokazale pomanjkljivosti, ki v glavnem izhajajo iz neprimernih prostorov. Dogaja se namreč, da gostje, ki pridejo od drugod in želijo zabave, še po 24. uri odhajajo drugam. Če pa bi imel hotel bar, za kar obstajajo primerni prostori, bi goste obdržali. Predlog o ustanovitvi bara v hotelu Sremič je že zaradi povečanja prometa dovolj utemeljen in bi bilo prav, da bi ga v tem letu uresničili.

Malo gostišče Cetin na Vidmu, ki deluje v sklopu hotela Sremič, je samo lani ustvarilo z dvema natakaricama okoli 15 milijonov din prometa. Ker pa so bili ti prostori hotelu odpovedani, bi še lahko uresničila zamisel o ustanovitvi gostilne v Tomažičevi hiši, kjer je zdaj rešovalna postaja. Z majhno preureditvijo stavbe bi Videm dobil primerno gostilno s kuhinjo. Zares bi bilo treba investirati nekaj sredstev za obnovo, vendar bi se bogato obrestovala. Ureditev bi bila v stilu »furmanske« gostilne.

Gostišče »Pri mostu« v Krškem, ki od 1. januarja prav tako posluje v sklopu hotela Sremič, je na zelo prometni točki in primerno za ureditev v tako zvano »flosarsko« gostilno. Za to gostišče bi bilo potrebno nabaviti novo opremo, urediti teraso in sanitarije. Stavba je še vedno zasebna last in bi jo bilo treba odkupiti.

K razvoju gostinske mreže bi prav tako pripomogla ureditev restavracije »Jesenšek«. Restavracija ima več tujskih sob in lep vrt, pa je kljub temu že nekaj let zaprta. Ko razpravljamo o povečanju prometa, ne smemo dopustiti, da gredo dinarji mimo naših rok. Prav pri razvoju gostinstva čutimo premalo prožnosti odgovornih.

Postojanka na Sremiču je sicer v sredini sremiških vinogradov, kar turista privlačuje, vendar je slabo urejena. Koristno bi bilo, da bi vsaj začasno uredili prenočišča.

V Krškem je bilo pred vojno več gostiln, danes so samo tri. Nobena izmed teh pa ni tako urejena, kakor bi morala biti. Ne moremo biti zadovoljni z gostiščem »Murko« niti »Komučar«. Kolektiv gostišča »Komučar«, ki ima povprečno 2,200.000 din prometa mesečno, je v letu 1961 predložilo občinskemu ljudskemu odboru prošnjo za investicijsko posojilo v znesku 4 milijone din. S tem zneskom so nameravali preurediti zastarelo in premajhno kuhinjo, odstraniti stranišča, ki so sedaj v neposredni bližini kuhinje, in zgraditi nova, v prvem nadstropju pa zgraditi še 4 tujske sobe. Tudi lani so zaprosili ObLO za investicijsko posojilo v znesku 2 milijona dinarjev za najnujnejše preureditve. Toda do danes še ne vedo, kako bo z rešitvijo prošnje. Kljub temu bi kolektiv gostišča »Komučar« morda moral pokazati le več samoiniciative pri preureditvi prostorov. Čeravno ima gostišče velik promet, ima na skladih malo denarja. Res pa je, da so si nabavili nov hladilnik, pralni stroj, zgradili igrišči in uredili vrt. Tudi gostišče »Murko« ni v ponos mestu. Potrebno bi bilo prostore temeljito preurediti, toda gostišče denarja nima.

Ali bi ne kazalo v Krškem ustanoviti še kako gostišče? Večina podatkov govori za to! To so ugotovili tudi udeleženci posvetovanja. Predlagano je bilo, naj bi ponovno usposobili bivšo gostilno »Jerman«. To gostišče že dlje časa ni poslovalo in bi ga bilo potrebno temeljito preurediti. Nadalje je predvideno, naj bi se ustanovilo gostišče s tujskimi sobami v bivši Pfeiferjevi hiši zraven zavarovalnice. V tej stavbi so zelo primerni prostori za preureditev lokalov in kuhinje, razen tega pa je za hišo lep vrt. Predvideno je tudi, da bi se zgradilo gostišče zraven stadiona. — Poleg stadiona transportno podjetje že gradi garaže, pa tudi kovinarska zadruga bo v neposredni bližini pričela graditi nove poslovne prostore. V nekaj letih bo na tem območju novo naselje. Že ti razlogi narekujejo gradnjo novega gostišča.

Vzporedno z razširitvijo gostinske mreže bo potrebno misliti tudi na postavitev garaž. V petih letih bi v Vidmu-Krškem lahko preuredili vse gostinske obrate, seveda, če bodo za to potrebna sredstva. V nedogled pa se problem gostinstva v videmskokrški občini ne bo smel odlašati.

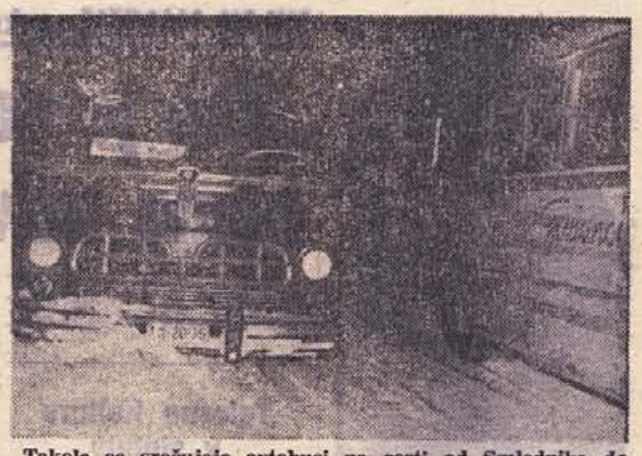

Takole se srečujejo avtobusi na cesti od Smlednika do Vidma-Krškega, ker ceste po zadnjem snegu niso zorali. Eden v globoki sneg, drugi pa mimo... Koliko trpe vozila, ni treba naštevati. Pa še vprašanje: zakaj je lahko cesta do Smlednika lepo zorana in očiščena snega? Naj dodamo še, da imajo avtobusi (štiri redne proge na dan!) na omenjenem odseku nepotrebne zamude, prav ti avtobusi pa prevažajo predvsem delavce na delo in domov!

Deklica je padla iz drvečega brzovlaka

Dramatičen dogodek s srečnim koncem pri Vidmu-Krškem

4. februarja sta v Zagrebu vstopili v hrzi vlak »Balkan-expresa« št. 504 Bibija Gerbec in njena 7-letna hčerka Majda. Točno ob 20.45 je hrzi vlak odpeljal iz Zagreba proti Ljubljani. Majdi je bilo sprva v kupeju všeč. Bilo je toplo in vožnja ji je prijetno dela. Ko se je v temi s polno paro približeval brzec železniški postaji v Brežicah, si je Majda zaželela sprehoda po hodniku vagona. Mama ji, nič hudega sluteč, te prošnje ni odklonila. Otrok se je na hodniku prijetno zabaval. Med tem časom pa je vlak zdrvel že mimo železniške postaje Videm-Krško. Sedaj pa se pričenja tisto, kar je samo dobrih deset minut kasneje vznemirilo na železniški postaji v Sevnici vse potnike v vlaku, zlasti pa Majdino mater.

Brzi vlak je vozil z brzino 80 do 90 kilometrov na uro. Enakomerni ropot vlaka se je razlegal v mirni noči daleč naokoli. Majda se je na hodniku vlaka preveč razigrala in iz nepojasnjenih vzrokov naenkrat kakor slamica zletela iz drvečega vlaka... Mati je medtem mirno sedela v vagonu, saj se ji niti sanjalo ni, kaj se v tem trenutku dogaja. Prepričana je bila, da je z Majdo vse v redu. Vlak pa je drvel z veliko hrzino proti Zidanemu mostu, saj je do Ljubljane določen postanek samo na tej železniški postaji.

Ker hčerkice že nekaj časa ni bilo na spregled, je mati stopila iz kupeja in pogledala po hodniku. Hodnik pa je bil prazen. Sprva je mati pomislila, da se je otrok skril ali da je v stranišču. Ko pa je prišla do konca vagona, je opazila odprta vrata. V glavi ji je zašumelo, kolena so ji popustila in telo ji je začelo drgetati. Brž je pregledala ves vagon, povpraševala potnike po otroku, a vsakdo je le odkimal. Odprta vrata vagona pa so medtem pošastno ropotala... Z zadnjimi močmi je nesrečna mati potegnila za zasilno zavoro. Cvileč je hrzi vlak obstal na železniški postaji. Po vlaku se je hitro raznesla vest o nesreči. Telefoni so zabrneli. Obvestilo so prejele vse železniške postaje od Sevnice do Brežic in postaje Ljudske milice. Dežurni miličnik v Vidmu-Krškem Miha Geršak je sprejel depešo. Nenavadno obvestilo je vznemirilo in razburilo tisto noč veliko ljudi.

Stane Žerjav in Vera Kržan iz Vidma-Krškega pa sta šla tistega večera v službo v tovarno čokolade »Imperial«. Pogovarjala sta se o tem in onem. Imela sta pred seboj samo še 300, 400 metrov poti, ko sta iz teme zaslišala otroški klic: »Gospa, gospa!« Obstala sta. Tedaj ju je vsa zasnežena in prezebla dohitela deklica in ju mirno vprašala: »Ali ste videli, če je šel po cesti kakšen fičko? Kje je železniška postaja, da bi šla z vlakom v Ljubljano?« Fant in dekle seveda nista vedela, kaj se je zgodilo z dekletcem, pa verjetno tudi sam otrok se tega ni zavedal. Punčka sploh ni omenila nesreče, kakor da ni bilo nič. Ker sta menila, da se je otrok zgubil, sta ga odpeljala v tovarno čokolade. Obljubiti pa sta ji morala, da jo peljeta na železniško postajo. V čokoladnici so jo izpraševali, ona pa je bila z odgovori zelo skopa. Postregli so ji s čokolado. Šele tedaj so opazili, da ima močno rdeče oči in pod očesom majhno prasko. Njen pogled je bil zbegan in nezaupljiv. Toda jokala ni. Vsekakor se ni zavedala, da je padla z vlaka, niti ne, kako je prišla na cesto. Na srečo je iz vlaka padla v globok sneg in to ji je rešilo življenje.

Ob 24.05 je Majdo na postajo Ljudske milice v Krško pripeljala Marjeta Koprivnik, delavka iz tovarne. Takoj so obvestili mater, ki je bila na železniški postaji v Sevnici. To je bil zanjo najsrečnejši trenutek v življenju, še posebno, ko je zvedela, da se otroku ni zgodilo nič hudega. Solze so ji lile po obrazu od sreče, presenečenja in prestanega strahu...

Majda je na postaji LM v Krškem mirno zaspala. Zbudili so jo okoli 4. ure zjutraj in miličnik Anton Ivanek jo je odpeljal na železniško postajo Videm-Krško ter jo izročil sprevodniku. Čez dobro uro sta se v Sevnici poljubili mati in hčerka Majda, ki je pred nekaj urami padla iz drvečega brzovlaka.

Drago Kastelic

»PLEŠOČI OSLIČEK« in »SODNIK ZALAMEJSKI« – spet gostovanje Celjanov!

V Domu kulture v Kostanjevici na Krki bo v soboto, 23. februarja, gostovalo Slovensko ljudsko gledališče iz Celja z mladinsko igro s petjem in godbo »Plešoči osliček« in znamenito dramo španskega pisatelja Pedra Calderona de la Barca »Sodnik Zalamejski«.

Medtem ko bo «Plešoči osliček« pritegnil zlasti šolsko mladino, saj je dandanes premalo kvalitetnih gledaliških predstav za njo, bo »Sodnik Zalamejski« pritegnil staro in mlado.

Pri teh dveh predstavah bodo sodelovali vsi člani SLG Celje, saj nastopi v »Sodniku Zalamejskem« štirideset igralcev naenkrat. Zelo verjetno bo treba prostrani oder Doma kulture v Kostanjevici za to predstavo nekoliko pomakniti v parter. »Sodnik Zalamejski«, ki ga je v slovenščino prelil Oton Župančič, spada med vrhunske stvaritve španske književnosti. V dvorani Doma kulture v Kostanjevici bo prihodnjo soboto praznik, kakršen je bil takrat, ko je ansambel celjskega gledališča uprizoril »Othella«.

»Sodnika Zalamejskega« je zrežiral Branko Gombač, sceno zasnoval Sveta Jovanović, scensko glasbo pa je napisal Marjan Vodopivec.

Vstopnice bodo v prodaji od nedelje, 17. februarja, pri tajnici prosvetnega društva Danici Kukec, lahko pa jih rezervirate tudi po telefonu štev. 19. S Prekope in iz Podbočja bodo občinstvo vozili posebni avtobusi.

Humekova razstava podaljšana

Lamutovo razstavišče v Kostanjevici na Krki sporoča, da je umetnostna razstava akademskega slikarja Gabrijela Humeka podaljšana do vključno 17. februarja.

V nedeljo, 17. februarja, bo odprta od sedmih zjutraj pa do štirih popoldne. Vljudno vabljeni!

Skoki v Venišah pri Leskovcu

Nedeljsko tekmovanje mladincev in pionirjev na 20-metrski skakalnici v Venišah pri Leskovcu je bilo za mlade tekmovalce prijetno zimsko doživetje. Kljub pomanjkljivi smučarski opremi so pokazali veliko smisla za smučarske skoke. Skakalnica, ki so jo pripravili tekmovalci iz Veniš, je dovoljevala skoke do 17 m, ki so jih tekmovalci dosegli.

Rezultati nedeljskega tekmovanja: 1. Franc Svetec (17, 15,5), 2. Rudi Verščaj (12,5, 14), 3. Dušan Mlakar (9, 10), 4. Jože Plevanč (8,5, 10), 5. Alojz Zorič (8,5, 9), 6. Alojz Tomažin (8, 7), 7. Jože Radič (7, 7). Alojz Zorič

Več sredstev za telesno kulturo

O poteku občnega zbora telovadnega društva »Partizan — Celulozar« v Vidmu-Krškem, ki je bil 14. januarja, smo v zadnji številki že poročali. Ker je občni zbor premalo obravnaval razvoj športa in telesne vzgoje sploh, smo se obrnili do nekaterih tovarišev in jih zaprosili za mnenja o tem. Predvsem nas je zanimalo, kako ocenjujejo letošnji občni zbor TD »Partizan — Celulozar«, ali naj bi tudi v bodoče deloval kino v Krškem v sklopu Partizana, kako so zadovoljni s sedanjo športno dejavnostjo v občini oziroma v mestu. Vprašali smo jih tudi, kaj menijo o tem, da pride v videmskokrški občini na osebo iz proračuna 17 dinarjev za telesno kulturo v ljubljanski občini »Center« pa 3.112 dinarjev. Nadalje smo vprašali, ali se jim ne zdi, da je bila doslej telesna kultura v občini nekoliko zapostavljena, ali je v športnih organizacijah TVD Partizan dovolj mladine in kaj predlagajo za poživitev športa v samem mestu oziroma občini.

Prejeli smo sledeče odgovore:

Tone Skafar, predsednik občinskega sindikalnega sveta:

»Ker občni zbor TVD »Partizan — Celulozar« ni obravnaval problematike in perspektive telesne kulture, ni izpolnil vseh pričakovanj športnikov. Lahko trdim, da je bil zato občni zbor zelo slab. Oba kina v Vidmu-Krškem naj bi se združila, eventualno zgubo pa naj bi krili iz občinskega proračuna. Če izvzamemo plavalno in rokometno sekcijo, potem o kaki športni dejavnosti v mestu sploh ne moremo govoriti. Ta dejavnost pa, žal, ni dovolj zastopana po šolah, da ne govorimo o delovnih organizacijah. Kakšen odnos imamo do telesne kulture, pa se kaže predvsem v tem, koliko jo denarno podpiramo. Manjka načrtnega dela. Mladine je v naši občini dovolj in je zares vprašanje, če je zadostno zastopana v Partizanu. Za poživitev športa in telesne kulture predlagam: več sredstev za šport, gradnjo primernega športnega parka in telovadnice!«

Lojze Štih, predsednik občinskega odbora SZDL:

»Zaradi priprav za občinsko konferenco SZDL nisem mogel prisostvovati občnemu zboru in ga zato ne morem oceniti. Vse dotlej, dokler je imel krški kino dobiček, ni nihče postavljal vprašanja, kje naj bi kino v bodoče deloval. Sem mnenja, da bi kino ločili od Partizana. Oba kina bi lahko poslovala pod eno upravo. Proučiti pa bo potrebno vprašanje, če je dovolj razlogov za delovanje dveh kinov v Vidmu-Krškem. Če govorimo o športu, potem lahko samo omenimo plavalce in rokometaše. Ker telovadba krepi in utrjuje organizem človeka, bi bilo potrebno načrtno pričeti s telovadbo. Vsekakor je bilo dano odločno premalo denarja za telesno kulturo. Verjetno ObLO lani ni dovolj proučil potreb telovadnih društev. Najbrž pa tudi program občinske zveze za telesno kulturo ni bil dovolj konkreten. Letošnji program naj bi vključeval potrebe za vse športne panoge. Mnenja sem, da kljub neugodni finančni situaciji v občini lahko damo več sredstev za športno dejavnost. Ne smemo pa govoriti, da je bila telesna kultura zapostavljena, saj bi bila potem zapostavljena tudi prosvetna društva in še marsikatera organizacija. Občinski odbor SZDL je v okviru svojih možnosti nudil nekaterim športnim društvom finančno pomoč in s tem pokazal razumevanje za šport. Tudi mladina bi se bolj zanimala za šport, če bi bili na razpolago primerni prostori, oprema ter vaditelji. Predlagam, naj bi v okviru občinske zveze za telesno kulturo temeljito proučili možnosti razvoja telesne kulture in da bi ObLO dal zvezi primerno dotacijo, ki naj bi se razdelila glede na delavnost društev«.

Karel Šterban, podpredsednik ObLO:

»Če se na občnem zboru ni dovolj razpravljalo o športu in telesni kulturi, je to dokaz, da je bil občni zbor premalo pripravljen. Kino naj bi zaenkrat še deloval v sklopu Partizana, vendar naj bi svet za kulturo in prosveto pri ObLO skupno s predstavniki vseh kinov v občini razpravljal o njihovih težkočah. Tudi moje mnenje je, da so finančna sredstva glavni vzrok za športno nedelavnost. Telesna kultura je glede dotacij v enakem položaju kot kulturno-prosvetna dejavnost in mislim, da ni bila zapostavljena. Potrebna bo večja pomoč občinskega odbora SZDL in krajevnih organizacij SZDL. Partizan naj bi tesno sodeloval tudi s šolami.«

Obiskali smo še direktorja tovarne celuloze in papirja **Lada Trampuša** in dolgoletnega športnega funkcionarja **Alfreda Isteniča** starejšega in **Petra Spanoviča**. Vsi so bili v glavnem mnenja, da je bil občni zbor premalo pripravljen in da bi aktivni športniki morali imeti več idealizma. Predlagali so, naj bi ObLO na seji obravnaval problem financiranja športa, društva pa naj bi sestavila tak program dela, ki bi izviral iz želja in potreb mladine. Tako bi tudi Partizan v Vidmu-Krškem dosegel večje uspehe.

O športu je v Vidmu-Krškem zadnje čase precej razprave. Mislimo, da bo potrebno prav zaradi tega proučiti ne samo izjave teh tovarišev, temveč tudi mnenja ostalih.

Drago Kastelic

POSAVJE

POROČEVALEC KOMUNE VIDEM-KRŠKO

»BILA BI UČITELJICA, ČE...«

Našel sem jo na stanovanju: cesta 21. OKTOBRA 10a, Črnomelj. Še enkrat sem pogledal na spisek svojih »pacientov« (podatke — rojstne in druge sem zbral v matičnem uradu). Prav sem prišel. Kazalec desnice je kar na svojo pobudo pritisnil na gumb električnega zvonca. Odprlo je dekle, ki sem jo iskal, LJUDMILA DOLTAR.

»Saj ste rojeni 30. marca 1944, kanje?« sem jo spotoma vprašal.

Začudeno je vprašala:

»Kako pa veste toliko o meni?«

Začel sem jo spraševati o tem in onem. Ni vedela, kako bi odgovorila, zato je rekla svojemu očetu: »Pomagaj mi!«

»Saj to ni težak izpit!« sem pripomnil.

»No, pa naj začnem pri izpitih. Zdaj ko imam počitnice, pripravljam seminarsko nalogo za končni izpit na gimnaziji. Obiskujem namreč IV. letnik.«

»Kakšno temo ste izbrali?«

»JADRANSKO MORJE. To bo seminarska naloga iz zemljepisa.«

»Boste študirali na univerzi?«

»Ne, najprej se bom zaposlila. Ko bom imela kaj denarja, se bom vpisala za nadaljnji študij.«

»Ste hoteli postati kaj drugega?«

»Veselil me je učiteljski poklic.«

»Kaj vam je najbolj ostalo v spominu?«

»Taborjenja z Mirne gore, iz Kumrovca in od drugod.«

»Se veliko zabavate?«

»Nimamo kam iti. Šele pred kratkim smo mladinci dobili svojo sobo. Televizor, kino, pies — to je vsa zabava mladih.«

»Kako gledate na življenje?«

»Je lepa stvar. Zdi se mi, da tudi razvoj lepo teče.«

Jožica Papež se je rodila v Črnomlju tri dni po končanem prvem zasedanju SNOS

»NIMAM POSEBNIH NAČRTOV, KONČATI MORAM ŠOLO!«

Ko se je rodila, so v matično knjigo vpisali samo običajne podatke: JOZEFA PAPEŽ, ROJENA 23. FEBRUARJA 1944 v Črnomlju, Kolodvorska ulica 27. Zdaj bi morali med drugim dodati, da obiskuje Višjo gospodarsko šolo v Grobljah pri Domžalah (prvi letnik), da je »strašna« navijačka za košarko, da rada bere knjige itd.

»Kaj vas žene po študiju?« sem jo vprašal na dvorišču.

»Zelo rada bi šla za higieničarko v bolnišnico.«

»Kaj delate zdaj, ko imate počitnice?«

»Nič posebnega. Berem pa... saj imam počitnice, ne?«

»Ste pa velik optimist, kajne?«

»Lahko rečem, da sem zadovoljna.«

»Komu zaupate načrte?«

»Nimam posebnih načrtov. Najprej moram končati šolo, potem bom že videla... A komu naj zaupam? Ja, imam prijateljico. Marjanca je. V službi je pa v Novem mestu.«

MILAN MALEŠIČ, sekretar občinskega komiteja ZKS Črnomelj:

„Vse je odvisno od nas in od tega, kako bomo oživili mrtve številke!“

— Letni program črnomaljske komune se povečuje z ozirom na lansko leto za 18 odst. Na posvetu komunistov iz gospodarstva smo stremeli za tem, da bi bil program čimbolj realen. Materialne osnove torej imamo, vse ostalo pa je odvisno od subjektivnih sil.

Milan Malešič

Vse številke in vsi načrti, ki jih bo novi program vseboval, so letos bolj kot kdajkoli zrasli iz podjetij in kolektivov. Prirejenih je bil cel niz posvetov in razgovorov, tako v aktivih komunistov kot v drugih organizacijah. Podjetja so pokazala veliko razumevanja za realno povečanje proizvodnje in storitev. Po našem občutku je bilo letos zelo malo, vsekakor pa mnogo manj prikrivanja notranjih rezerv, kot vsa leta doslej.

Vprašujete, kaj si od letošnjega plana obetamo? Najprej bi rad poudaril tole: obeti so lepi, ker smo prav letos spoznali, da je vse odvisno od nas. Najbrž ne bo odveč, če še enkrat poudarim, da je uresničenje letnega programa naše občine in proizvodnih planov v delovnih kolektivih zdaj odvisna samo še od subjektivnih sil in od aktivnosti političnih organizacij in organov delavskega samoupravljanja. Obetov nam torej ne nudita program ali plan, ampak so ti obeti v naših rokah in močeh, v nas samih, v pridnosti in prizadevnosti vseh občanov ter v čvrsti volji, da bi sprejete plane in obveznosti uresničili.

Od tega je v celoti odvisen naš standard. Bolj ko se bomo trudili uresničiti sprejete obveznosti, z več sredstvi bomo razpolagali. Samo na ta način bomo lahko zadostili velikim potrebam v komuni v šolstvu, v zdravstvu, v socialnem varstvu in na drugih področjih.

Letos bomo razpolagali s sorazmerno majhnimi investicijskimi sredstvi. Želje in potrebe so povsod velike. Zaradi občutne nerazvitosti uslužnostne obrti bomo razpoložljiva sredstva uporabili največ za razvoj obrti. K takšni odločitvi nas je vodila skrb za občana.

Pomanjkanje sredstev za naložbe nam onemogoča nadaljnjo izgradnjo objektov v turizmu in gostinstvu, čeprav si od teh dveh panog v bodočnosti veliko obetamo. Pomanjkanje sredstev pa ne pomeni, da obe panogi ne smeta napredovati. Od delovnih kolektivov v turizmu in gostinstvu pričakujemo, da bodo sorazmerno majhna sredstva, ki so na razpolago, gospodarno uporabljali za ureditev obstoječih obratov in turističnih objektov.

Letošnji program občine je lep obet za vso komuno in za vse občane. Ta obet pa bo uresničen samo, če bomo vsi razumeli, da so plani mrtva stvar tako dolgo, dokler jih s svojimi rokami ne spravimo v življenje. To je odvisno od delovnih kolektivov, od organizacij in od vseh samoupravnih organov ter hkrati od slehernega občana, ki mora v programu občine najti samega sebe in svoj prostor.

Telesna kultura v statutu

Občinska zveza za telesno kulturo v Črnomlju je sklicala sejo z vsemi športnimi delavci. Na seji so razpravljali o telesni kulturi v občinskem statutu Črnomelj.

Po plodni razpravi — diskutirali so vsi, ki so bili navzoči — so prišli do sklepa in dali komisiji za izdelavo statuta dva predloga, in sicer, da se ustanovi svet za telesno kulturo in sklad za telesno kulturo, tako da bo samostojen.

M. K.

Marljiva mladina iz Semiča

Semič je majhna vas in ima marljive mladince in mladinke. Na zadnjem mladinskem sestanku smo razpravljali o svojem delu in napravili obsežen delovni načrt za prihodnje.

Skupina mladincev igralcev študira pod vodstvom prof. Strniševe igro »Sreča na kredit«, s katero bodo že prihodnji mesec nastopili na domačem odru. Tudi pusta ne nameravajo kar tako pustiti mimo. Priredili bodo veseli večer. Z denarjem, ki ga bodo zaslužili, bodo nabavili nekaj stvari, ki jih potrebujejo.

Razen tega vsako nedeljo organizirajo mladinski ples, ki je dobro obiskan. Mladina se zlasti zdaj pozimi ogreje ob ploščah lepih melodij in poskočnih valčkov.

Semiška mladina pa se udejstvuje tudi v športu. Rada igra rokomet, košarko in namizni tenis. Zdaj na zimo se s tem ne morejo ukvarjati, zato komaj čakajo pomladi.

Da se ne bi mladinci in mladinke ob večerih stiskali samo krog domače peči, smo sklenili, da se bomo shajali v lepo urejeni in topli sobici kino dvorane. Tu bomo prebirali časopise in knjige, igrali bomo šah, karte in gledali televizijske oddaje. Tako nam bo dolga in neprijetna zima preje minila.

Sonja Novak

Lahovega Slavka ni več

Predzadnji torek so položili v Semiču k zadnjemu počitku Lahovega Slavka iz Mladice. Na pokopališče ga je spremilo veliko Semičanov, ostalih Belokranjcev in prijateljev iz daljne Bosne.

Rodil se je 21. junija 1921 v Mladici pri Semiču, po končani osnovni šoli pa se je izučil za ključavničarja v Ljubljani. Kmalu se je vpisal v mornariško šolo, ki jo je dokončal, ko se je začela vojna. Takoj po razpadu stare Jugoslavije se je vrnil v domači kraj, vendar so ga Italijani marca 1942 odpeljali v Gonars in pozneje v Padovo. Po kapitulaciji Italije je vstopil v partizane in se po vojni vrnil v domači kraj, kjer je začel delati pri elektrifikaciji Bele krajine. Nato je odšel na novo službeno mesto v Bosno in se zaposlil v Banjaluki. Pri izvrševanju službe se je močno prehladil in zbolel. Zelo si je želel domov in dva dni pred smrtjo se mu je želja izpolnila. Naj mu bo lahka belokranjska zemlja!

Prijatelji

Grobišče padlih bi bilo nujno v Rožnem dolu treba urediti

V spominu nam je še tragedija na Gorenjih Lazih, ki se je zgodila 1. novembra 1941, ko so Italijani zvečer obkolili vas in pobili 20 partizanov. Drugi dan so jih zvlekli na pokopališče v Rožnem dolu in zmetali 9 partizanov v prvi grob, v drugega 7 in v tretjega enega. Grobove so domačini oskrbovali med NOB in po vojni, vendar je to premalo. Nujno bi bilo, da bi na pokopališču trajno obeležili spomin na tragedijo. Prav bi bilo, da bi se organizacija Zveze borcev po 22 letih oddolžila spominu padlih partizanov. Podobne stvari mora podpreti občinski ljudski odbor, dolžnost krajevne organizacije in Zveze borcev pa bi bila, da bi morda z organiziranim udarniškim delom zmanjšali stroške. Kamnoseška dela lahko uredi podjetje Marmor iz Gradca, treba bi bilo le pobude za delo. Izgovor da ni sredstev, ne bi smel biti opravičilo za odlašanje.

Franc Derganc

Stiki s Koroško

Slovenski oktet iz Ljubljane je od 28. januarja do 1. februarja gostoval v Celovcu, Šentvidu ob Glini, Špitalu ob Dravi in Beljaku. V Celovcu bo 23. in 24. februarja gostovala tudi ljubljanska opera, ki bo uprizorila Verdijevega »Rigoletta« in Gotovčevega »Era z onega sveta«. V prvi polovici letošnjega leta namerava na gostovanje na Koroško tudi Slovenska filharmonija. V začetku aprila bo gostovalo v Ljubljani mestno gledališče iz Celovca.

Kaj pravijo tovarišice?

Že lani so na občinski konferenci za družbeno aktivnost žena razpravljale o otroškem varstvu, o kvalifikaciji žena in o njihovi razbremenitvi pri gospodinjskem delu. O tem bi radi izvedeli kaj več, zato smo poiskali tovarišico *Vladko Vanovič*, predsednico Konference žena, ki nam je povedala tole:

— Tudi v Črnomlju je veliko žena zaposlenih, zato je vprašanje otroškega varstva precej pereče. Imamo sicer vrtec za predšolske otroke, zanj pa le eno strokovno moč. V vrtcu je trenutno okoli 30 otrok. V nekaterih blokih si pomagajo tako, da nezaposlene gospodinje pazijo na več sosedovih otrok, katerih starši so v službi. Zadnje čase pa se čedalje bolj kaže potreba po varstvu za šolske otroke, saj so mnogi prepuščeni cesti. Upamo, da nam bo še letos uspelo povečati vrtec in ga preurediti. Izseliti je treba le eno stranko in ji najti primerno stanovanje. S pomočjo DPM in ObLO, ki nam precej pomagata, bomo menda uspele.

Vladka Vanovič: »Zdaj bi rade uredile še šolsko kuhinjo...«

Naša največja in najbližja naloga je ureditev šolske kuhinje, ki bo dijakom in šolarjem iz oddaljenih krajev in tudi otrokom zaposlenih staršev nudila toplo hrano. V kratkem pričakujemo še opremo za to kuhinjo, ki bo kmalu začela poslovati.

V okviru stanovanjske skupnosti deluje več servisov; žene se jih v precejšnji meri poslužujejo. Tako pralnice in kemične čistilnice, kakor tudi čevljarskega servisa. Pripravljamo ustanovitev tapetniškega obrata.

—Kar pridne ste, — ji vzamem besedo. — Rada pa bi slišala tudi za težave...

— Seveda jih imamo! Problem je z zaposlitvijo žena. 120 je prijavljenih, mnogo pa je takih, ki niso vpisane na seznamu, pa bi se tudi rade zaposlile. Trenutno zanje ni mest v industriji. Ker je največ ženske delovne sile nekvalificirane, bomo preko ljudske univerze organizirali tečaje za dosego kvalifikacije. Med zaposlenimi je tudi nekaj žena padlih borcev, ki so že starejše. Zanje je še posebno težko najti primerno službo.

— Kako pa so pri vas tovarišice zastopane v odborih?

— Slabo!

— Zakaj? Vas ne upoštevajo?

— Ne, same odklanjajo funkcije. Ne čutijo se sposobne, da bi jih opravljale. Tudi na področju vzgoje žena za javno življenje nas čaka še veliko dela, zlasti zdaj pred volitvami. V splošnem naše žene prav rade delajo, če jih zadolžimo za posamezno stvar; tega so vajene še izza vojne. Tako na primer rade sodelujejo v pevskem zboru, ki je prav dober. Pohvalite jih no, se jim bo dobro zdelo, je še dejala, ko sva opazili, da sta skodelici turške že prazni.

R. B.

»1960. LETA SEM SAMOSTOJNO ZAŽIVELA«

Ko sva se srečala, sem ji hotel reči: »Vi ste *Anica*

Furlič, rojena 31. maja 1944. Poročena. Zaposlena v BELTU. Če ne verjamete, pa poglejte v vašo osebno...«, pa sem samo vzkliknil: »Prav vas iščem.«

»Res?« je rekla malce presenečena.

»Da. Zanima me...

»Aha, to bi radi vedeli! Veste, iz mladih let nimam kakih posebno lepih doživetij. Eno je vendarle. — 1960. leta sem šla v administrativno šolo v Novo mesto. Tedaj sem prvič živela sama, od doma. Navadila sem se.

»Zdaj ste v BELTU?«

»V pripravi dela, kot nazivamo poseben sektor.«

»Ste zadovoljni?«

»Med mladimi in starejšimi ni razlik.«

»Kakšne so možnosti, da se mladina uveljavi?«

»Vsekakor je zdaj vse bolj ugodno kakor pred nekaj leti. Mladim zaupajo.«

»Ste zadovoljni s stanovanjem?«

»Da, trenutno še. Kmalu bom dobila boljše stanovanje.«

»Ste z domačimi deli močno obremenjeni?«

»Pri roki so razni servisi. Zelo razveseljivo je, da imamo v mestu kemično čistilnico in pralnico.«

»Vaši načrti?«

Rada bi se vpisala na Višjo administrativno šolo v Ljubljani.«

BELOKRANJSKO GRADBENO PODJETJE

ČRNOMELJ

NAJPRISRČNEJE ČESTITA ZA OBČINSKI PRAZNIK VSEM DELOVNIM LJUDEM NA PODROČJU OBČINE IN SE JIM PRIPOROČA!

Ne jezite se, če ga v trafiki zmanjka: DOLENJSKI LIST si naročite na vaš domači naslov

FRANC ŠTAJDOHAR, predsednik občinskega odbora SZDL:

Dobro obveščen občan bo sodeloval v skupnih naporih

»Vsakoletna prizadevanja občanov za čimvečji napredek na vseh področjih, se bodo morala tudi letos uveljaviti pri uresničevanju nalog programa občine. Povečanje nalog v letošnjem letu je nekoliko močnejše kot lani. Če pa upoštevamo prizadevnost naših občanov in vse ostale pogoje in možnosti, ugotavljamo, da bomo sprejeti program uresničili ter dočakali prihodnje novo leto z večjimi uspehi in zadovoljnejši, kot smo preteklo.

Nedvomno je, da ob tem čaka člane Socialistične zveze in vse subjektivne sile v komuni kopica nalog. Za nami so že široke in množične razprave o osnutku zvezne in republiške ustave, v katerih so se občani seznanili z načeli bodočega razvoja naše družbe ter dodali precej svojih predlogov in pripomb. Pričakujemo, da bodo bližnje razprave o osnutkih statutov občine in krajevnih skupnosti, ter statutov delovne organizacije prav tako množične. Samo na ta način bodo našteti ustavni akti našega področja postali resničen dogovor vseh občanov.

Ob celi vrsti vprašanj se neredko vrtimo leto za letom. Kdo naj na primer v Semiču vzdržuje Dom Patizana, Prosvetni dom in Gasilski dom, kdo naj skrbi za komunalne zadeve, kdo naj v Dragatušu rešuje pereče vprašanje po-

»Urediti bo treba družbene prostore organizacij in klube« je med drugim poudaril tov. Franc Štajdohar

pravila potov in vodovodnega omrežja, kdo naj na Vinici poskrbi za ureditev družbenih prostorov, reši problem gostinstva in tako ustvari pogoje za ravoj turizma, (takšnih in podobnih nalog in odprtih vprašanj je v vsakem kraju na kupe)? Odgovor na takšna in podobna vprašanja, zelo konkreten odgovor bo treba dati v statutih krajevnih skupnosti.

Razumljivo je, da vloga krajevne skupnosti ne bo mogla biti zgolj formalna, takšna kot je bila v več krajevnih odborih. Krajevni skupnosti bomo morali omogočiti in zagotovi večjo materialno osnovo. Določiti bo treba, katera sredstva ji pripadajo za opravljanje njenih nalog. Sodelovanja prebivalcev v obliki samoprispevka in prostovoljnega dela pa seveda ne bomo smeli zmanjšati, ampak nasprotno še povečati. Že dosedanji krajevni samoprispevki, ki so v naši komuni v letih 1961 in 1962 znesli okrog 23 do 24 milijonov, so dokaz, da so prebivalci voljni sodelovati.

Pomanjkljivosti raznih vrst bo manj, uspehov pa več, če bodo vsi organi in vsa vodstva poskrbela, da bodo občani sproti, še bolj kot dozdaj, obveščeni o vsem, kar zanima posameznika in družbo. Dobro obveščen občan bo hitro vedel kje je njegov prostor kadar je potrebna pomoč bodisi njemu, bodisi družbi. Poleg raznih organizacijskih nalog čakajo Socialistično zvezo v komuni prav tu, na področju obveščanja ljudi na relaciji komuna — občan — proizvajalec in obratno, najobsežnejše naloge. To je razumljivo, ker Socialistična zveza vse bolj prerašča v obliko družbenega samoupravljanja.

Splošno trgovsko podjetje
»POTROŠNIK«, ČRNOMELJ

S SVOJIMI POSLOVALNICAMI
SE PRIPOROČA ZA NAKUP IN ČESTITA
VSEM SVOJIM ODJEMALCEM
ZA OBČINSKI PRAZNIK!

NAŠ OBISK

BILO JE PRED DEVETNAJSTIMI LETI V ČRNOMLJU...

Tovarišico Starihovo, mater padlega heroja Janka Starihe, smo dobili doma v kuhinji. Prav presenečeno nas je pogledala, in ko je kolega Miloš začel naravnavati »fleš«, da bi jo fotografiral, je zakrila obraz z rokami:

— Nékarte me fotografirat! Ne blamirajte me, vam rečem! Glejte kaka sem... pravkar sem »pucala« krave,

Zalka Stariha, mati narodnega heroja Janka Starihe

ker jih bodo prišli cepit, menda za jetiko!

— Nič zato, — jo mirim, — saj vemo, da ste delovna žena in da imate prav ob tem času največ opravil. Zanima nas, kako je bilo pred 19 leti v Črnomlju, ko je zasedal SNOS.

— Bi se mogla malo zmislit... Jojme, kje je že to! Vse sem pozabila! Na zasedanju nisem bila, pač pa se spominjam, da je bilo zvečer pred zasedanjem SNOS na Glavnem trgu veliko zborovanje. Ves Črnomelj je bil v zastavah in okrašen s cvetjem. Takrat je govoril tovariš Dušan Kveder. Snega ni bilo. Več pa ne vem, pojdite h komu, ki več ve! Na primer k tovarišici Šetinovi. Vas bo hčerka spremila tja.

* * *

In res. Tudi tovarišico Pepco Šetina (zdaj Bastačevo) smo na srečo dobili doma.

— Nimam dosti časa, grem v Novo mesto, — je rekla in nas vendarle povabila v sobo.

— Za zasedanje SNOS se zanimate? Oh, lepo je bilo takrat, čeprav so bili težki časi! Jaz sem bila predsednica AFŽ. Z glavnega odbora smo žene v Črnomlju dobile nalogo organizirati prehrano in prenočišča za delegate. S hrano smo imele največ težav, ker ni bilo mesa. Že smo imele v načrtu skuhati kaj mlečnega, pa smo s pomočjo intendanta tov. Povha dobile nekaj govedine. Iz te smo naredile omako, zraven pa smo skuhale kruhove cmoke. Gostje so pohvalili, da je bilo kar dobro.

Po zborovanju, ki je bilo na Glavnem trgu, je bila v »Gradu« večerja. Spominjam se, da so naše cmoke jedli tovariši Kidrič, Miha Marinko, Leskovšek-Luka z ženo, Marjana Draksler, dr. Vilfan z ženo in še drugi. Vsi naši voditelji so bili tam. Če sem koga pozabila imenovati, ga kar sami zapišite! Črnomaljke, ki smo kuhale in stregle, smo se po večerji pomešale med delegate in se z njimi pogovarjale. Tudi na zasedanje so nas povabili. —

Zmenili smo se, fotografiranja pa se je tudi ta tovarišica branila. Najprej si je od-

Pepca Šetina-Bastač: »Lepo je bilo takrat...«

vezala ruto, pod katero so bili naviti lasje, šele zatem je dovolila posnetek.

— Kaj bi me slikali, ko sem stara!

— Koliko pa jih imate? Ni videti, da bi vas ta leta težila!

— Prav danes imam 61 let! Rojena sem istega dne kot Prešeren.

S prisrčnimi voščili smo se poslovili od partizanske mame, ki je za tovariše iz SNOS organizirala govejo omako s cmoki.

Ria Bačer

Dogovor: povečali bomo proizvodnjo, razvijali obrt, gradili stanovanja in komunalne objekte...

V letnem programu občine Črnomelj za leto 1963 je novost: vse doslej je povečanje zmogljivosti temeljilo na gradnji novih proizvodnih objektov in na dograjevanju starih. Letos bo sredstev za investiranje manj, zato bodo povsod povečali proizvodnjo, storitve in usluge z boljšo organizacijo dela, z večjo storilnostjo in proizvodnostjo, z uvajanjem sodobnejših tehnoloških postopkov in na podobne načine. Včeji del razpoložljivih investicijskih sredstev predstavljajo tista, ki niso bila uporabljena lani.

■ Kaj kanijo v industriji? — V »Beltu« bodo naredili letos za okrog 20 odst. več kot lani, predvsem na račun boljše organizacije dela in proizvodnje novih izdelkov. V »Belsadu« bo stekla Luwa aparatura s polno zmogljivostjo. Njen rentabilitetni račun zahteva, da povečajo proizvodnjo za 86 odst. »Agromel« se bo selil k železniškim skladiščem, kamor bodo prestavili žago in nakupili tudi nekaj nove strojne opreme, vsega za 92 milijonov naložb. Rudnik v Kanižarici bo letos odpravil stare težave. Stekla bo nova separacija, obratovati bo pričel novi vpadnik, proizvodni stroški se bodo zmanjšali, 80. odst. letošnje proizvodnje pa je že prodane. Tudi Iskrina tovarna »Kondenzatorji« na Vrtači bo povečala proizvodnjo za 27 odst., kot vse kaže, pa bodo porabili okoli 150 milijonov za gradnjo nove hale in za nakup strojev. »Belokranjka« bo naredila za 82 odst. več kot lani, »Kovina« za 20 odst. več, vsem naštetim pa sledijo tudi ostali delovni kolektivi.

■ Investicijskih sredstev je manj kot lani, ker bodo del sredstev porabili za dopolnitev v prejšnjih letih načetih investicij. V občinskem investicijskem skladu se bo vsega nabralo 35 milijonov. Razpoložljiva sredstva nameravajo porabiti predvsem za razvijanje obrti, ker postajajo obrtne storitve in usluge v občini problem. Upajo pa, da se bo investicijski sklad povečal na račun anuitet za nekdanja posojila nerazvitim področjem (pomoč Primorski, Kočevski in Dolenjski). Obljubljeno je namreč, da se bodo te anuitete stekale v investicijske sklade občin, kjer so bila posojila porabljena.

■ Negospodarskim investicijam bodo posvetili precej pažnje zlasti zato, ker se Črnomelj že letos pripravlja na svečano proslavo 20. obletnice zasedanja SNOS, ki bo februarja 1964. Pripravljeni so načrti za ureditev več mestnih ulic (pri tem bodo s svojimi sredstvi sodelovali kolektivi), za ureditev javne razsvetljave, kanalizacije na posameznih področjih Črnomlja, olepšati nameravajo okolje novih stavb, zgraditi letno kopališče in v Črnomlju marsikaj postoriti. Okoli 60 milijonov imajo v te namene že zbranih, računajo pa, da bodo iz republike dobili 65 milijonov pomoči.

Vse je pripravljeno za gradnjo nove stavbe za lekarno, dograditi bodo zdravstveni dom, s pomočjo medobčinskega sklada za investiranje v šolstvo pa bodo z 10 milijoni sredstev dograditi šolo na Vinici. V načrtih so tudi vodovodi: gradnja krožnega voda v Dragatušu, vodovod v Svibniku in pričetek rekonstrukcije vodovoda v Semiču. Za vse našteto najbrž ne bo dovolj sredstev, zato bo svet za komunalne in stanovanjske zadeve izdelal prioritetno listo gradenj.

■ Stanovanja bodo gradili še naprej. Zrasla bo nova, 29-stanovanjska stolpnica v Črnomlju, »Iskra« bo v Semiču gradila 8-stanovanjski blok, v stavbi lekarne bodo zgradili 6 stanovanj, 14 milijonov iz stanovanjskega sklada pa bo namenjenih za individualne gradnje.

■ V kmetijstvu bodo letos v obeh sektorjih ustvarili 1 milijardo 905 milijonov dinarjev vrednosti ali za 11 odst. več kot lani.

Investicije bodo namenjene predvsem za dokončanje začetih objektov, za nakup strojne opreme in za gradnjo stanovanj po obratih. Ker je podružbljenih zemljišč dovolj, bodo odkupovali le tista, na katerih je že ustvarjen zakupniški odnos. Za našteto bodo v kmetijstvu porabili letos 213 milijonov.

■ Izvoz se bo z napori nekaterih kolektivov povečal. Lani so izvozili za 715 tisoč dolarjev vrednosti, letos bodo za 857 tisoč dolarjev (dolar z obračunsko osnovo 300!). Največ bo izvozila KZ Črnomelj (živina in hmelj), sledi Belt, ki bo letos povečal svoj izvoz za 42 odst., »Agromel« z obratoma v Črnomlju in Semiču, kot novi izvoznik pa se bo letos pojavil tudi »Belsad« ki bo izvažal sadne koncentrate.

Takšni so načrti v občini Črnomelj. Brez dvoma bodo o njih še veliko razpravljali in marsikaj izpremenili ali dopolnili, iz teh načrtov pa kljub temu veje težnja po napredku. Čeprav se bosta, kot vse kaže, obe belokranjski občini, Metlika in Črnomelj, prav zlahka združili, pripravljajo programe razvoja tako eni kot drugi. Oboje načrte bodo nato združili v skupen močnejši program, ki bo več nudil in tudi več zagotavljal.

Vsa Bela krajina je zemljepisna celota, ves dosedanji razvoj na njenem področju je bil enoten. Združitev obeh občin pomeni pridobitev, saj se sredstva ne bodo več drobila, skupne gospodarske probleme bodo reševali enotno, materialna osnova bo večja, turizem kot pomembna panoga bo laže zaživel, pa tudi upravni stroški se bodo zmanjšali.

Vse to je dragocena spodbuda in svetal obet, ki ga ne gre prezreti ob letošnji obletnici I. zasedanja SNOS v Črnomlju, ko bo praznovanje morda malo tiše kot doslej, pa zato bolj v duhu naporov za hitrejšo rast in razvoj vse Bele krajine.

Stavba novega metliškega hotela se dviga iz tal. Ko je bila dozidana prva etaža, je gradbena dela prekinil mraz. Ko bo nastopil jug, bodo pohiteli in nadoknadili zamujeno.

METLIŠKI TEDNIK

Brucovanje belokranjskih študentov

V nedeljo je bilo v Črnomlju brucovanje, ki ga je priredil Klub belokranjskih študentov. Prostori restavracije »Grad« so bili vsi zasedeni, saj je bilo za prireditev veliko zanimanje, ker kaj takega v Črnomlju že dolgo ni bilo. Zeleni car je prebral uvodni govor o značilnostih Bele krajine, seveda v zabavnem tonu, in seznanil vso »zeleno brucad pod seboj« z osnovami študentskega življenja in dela v Ljubljani. Pri izpitih, ko so morali bruci pokazati splošno razgledanost in študentsko duhovitost, so se vsi slabo odrezali. Vendar jim je Zeleni car s pristankom spremstva milostno le podelil naslov študenta, ker so upoštevali majhne možnosti brucovskih možganov, Brucmajor pa jim je dal povelje »za voljno«. Po programu se je prijetna zabava nadaljevala s plesom.

ROKOMETNI TEČAJ

Občinski rokometni odbor, zbor sodnikov v Črnomlju in rokometna zveza Slovenije bodo v soboto, 16., in v nedeljo, 17. februarja, v Novem mestu organizirali tečaj za rokometne sodnike. Zagotovljena je udeležba iz Gradca, Metlike, Črnomlja in Novega mesta. Kandidati bodo takoj opravljali tudi teoretične izpite.

Ker se je rokomet začel uveljavljati tudi v Novem mestu (Delavske športne igre), je zbor rokometnih sodnikov odločil, da si za spomlad zagotovi izprašane sodnike za prvenstvene rokometne tekme. Tečaj bosta vodila priznana dolenjska sodnika Franc Moljk in Vinko Smrekar. M. K.

VSEMU PREBIVALSTVU ČRNOMALJSKE OBČINE, VSEM DELOVNIM ORGANIZACIJAM IN KOLEKTIVOM ČESTITAMO ZA 19. FEBRUAR IN JIM ŽELIMO, DA BI SE ŠE BOLJ TRUDILI ZA NADALJNJI NAPREDEK NA VSEH PODROČJIH!

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
ČRNOMELJ

OBČINSKI KOMITE ZKS ● OBČINSKI ODBOR ZB ● OBČINSKI ODBOR SZDL ● OBČINSKI KOMITE LMS ● OBČINSKI SINDIKALNI SVET IN DRUGE ORGANIZACIJE!

Trdna borčevska enotnost

NA LETNI KONFERENCI ZVEZE BORCEV NOVOMEŠKE OBČINE

(Nadaljevanje s 1. str.)

nje in tako nekdanje borce in aktiviste NOB spodbuja k vključevanju v sodobno stvarnost. Žal je bilo zanje premalo narejenega, niti del tistega, kar zaslužijo. V novomeški občini bi še vedno potrebovali 76 stanovanj za borce, s čimer pa bi le začasno krili potrebe članstva. Marsikdo se v novo stanovanje ne more vseliti zategadelj, ker ne more plačevati previsoke stanarine in ostalih stroškov vzdrževanja.

V okviru raznih komisij pri občinskem odboru ZB so v preteklem letu reševali razna borčevska vprašanja. Tako se je 171 članov (od 1.124 zaposlenih) prekvalificiralo, 612 so jih upokojili, 446 pa priznali delovno dobo za partizanska leta. Premajhno skrb pa smo posvečali grobovom padlih borcev. Predvsem bi bilo potrebno zaščititi šentjoške gozdove, kjer leži veliko padlih borcev, v samem Šentjoštu pa postavili grobnico za približno 600 borcev in talcev, ki leže na tamkajšnjem pokopališču.

V razpravi je tovariš Lojze Mirtič izrazil globoko zaskrbljenost zaradi naglega umiranja borcev. Če poznamo razmere, v katerih borci živijo, se moramo strinjati, da smo še vedno premalo naredili za boljše življenje članstva. Vojna je na borcih pustila mnoge posledice, predvsem pa jim je načela zdravje. Dandanes sicer skušamo ublažiti to vprašanje s tem, da pošljemo bolnega tovariša na zdravljenje ali okrevanje, smo pa na enem zadnjih mest po odmeri sredstev v te namene. Tovariš Rudi Pušenjak je nato pripomnil, naj bi borci svoje zadeve reševali v okviru svoje organizacije, ne pa na sodiščih, medtem ko se je tovariš Romih zadržal pri vprašanju zaposlitve borcev v podjetjih. Dejal je, da vsi delovni kolektivi le ne odklanjajo borcev. Treba je najti dobre stike in se bo stvar uredila tako kot v obratu »Krka«, kjer imajo borci po besedah tovariša Lilije vse pristojnosti kot ostali proizvajalci, njihov aktiv pa je uspel zelo razgibati svoje delo. Nekaj žalostnih primerov so v razpravi navedli tovariši iz Šentjerneja. Ožigosali so neko šentjernejsko podjetje in njegovo nerazumevanje za reševanje borčevskih problemov. Podjetje je namreč odklonilo več članov ZB, ki so iskali zaposlitev, sprejelo pa je ljudi, ki niso niti člani Socialistične zveze. Šentjernejčani z ogorčenjem sprejemajo take zadeve, in želijo, da se ne bi primer nikoli več ponovil. V razpravi so večkrat omenili alkoholizem, kateremu se ponekod podrejajo borci, ki so ali precenili svoje življenjske sposobnosti ali pa so jih k alkoholu privedle druge neurejene razmere.

■ Udeleženci konference so bili enotnega mnenja, da je bila razprava tako živa in razgibana (žal, zaradi pomanjkanja časa omejena), da se lahko resnično veselimo predlogov, pripomb in sklepov, ki so začrtali jasno pot za bodoče delo organizacije. Nedvomno so s tem dani tudi okviri, v katerih se bo gibala dejavnost, tu in tam pa je znana tudi vsebina dela. Naposled ugotavljamo, da je minil čas razcepljenosti organizacij, medsebojnih trenj in raznih nesporazumov. Razumljiva je težnja po tesnejši povezavi in sodelovanju z drugimi organizacijami, kar dokazuje, da so načela ZB, ki zahtevajo od članov maksimalno angažiranje na vseh možnih področjih v naši socialistični skupnosti, popolnoma v skladu s splošnimi načeli: prispevati svoj del v skupnih naporih za izboljšanje življenjskih pogojev občanov. Zavoljo vsega tega je pričakovati pestro in razgibano delo članov in vseh organizacij ZB.

Novi občinski odbor ZB Novo mesto

Na letni skupščini ZB so bili v novi občinski odbor ZB Novo mesto izvoljeni: **Franc Škof, Sonja Robič, Alojz Berkopec, Zdravko Strukelj, Alojz Mirtič, Janez Zupančič, Nada Jakovljevič, Avgust Jazbinšek, Miloš Jančič, Janez Potočar, Ivan Grašič, Martin Pavlin, Miha Počrvina, Jože Zamljen, Vinko Vitkovič, Zvone Perc** in **Jože Plavec.**

V nadzornem odboru so trije člani: **Jože Padovan, Jože Butara** in **Janez Banovec.**

Delegati za okrajno konferenco ZB: **Zdravko Strukelj, Franc Škof** in **Janez Zupančič.**

Člani novega občinskega odbora SZDL Novo mesto

Za člane novega občinskega odbora SZDL so bili izvoljeni:

Avgust Avbar (Novo mesto); **Jože Blažič** (N. m.); **Alojz Bradač** (Podhosta); **Milan Bratož** (N. m.); **Alojz Božič** (Stopiče); **Jože Cvitkovič** (Zalog); **Roman Čelesnik** (Gaberje); **Tone Gošnik** (N. m.); **Stane Gorinšek** (Zuženberk); **Andrej Grča** (N. m.); **Franc Hrovat** (Rumanja vas); **Ivan Hrovatič** (N. m.); **Jože Kovačič** (Škocjan); **Alojz Legiša** (N. m.); **Marija Levičar** (N. m.); **Janez Levstik** (N. m.); **Franc Medle** (Brusnice); **Franc Nahtigal** (Mirna peč); **Ivan Padovan** (N.m.); **Anica Rajič** (N. m.); **Franc Smolič** (N. m.); **Ludvik Simonič** (Šentjernej); **Marija Škof** (Otočec); **Franc Škof** (N. m.); **Adolf Suštar** (N. m.); **Marijan Štangelj** (Zalog); **Stane Somrak** (N. m.); **Jože Starič** (Šentjernej); **Miro Thorževskij** (N. m.); **Kostja Virant** (N. m.); in **Miroslav Vute** (N. m.).

V nadzornem odboru občinskega odbora SZDL so: **Joža Čudovan, Francka Galič** in **Ciril Jarnovič**, vsi iz Novega mesta.

Otroci si svetijo v šolo

Otroci, ki obiskujejo osnovno šolo v Vavti vasi, so v marsičem prizadeti. Zaradi majhnih in neprimernih prostorov, v katerih se v treh izmenah stiska okrog 360 učencev, je pouk manj kvaliteten, na drugi strani pa neprimeren čas pouka zelo ovira učence, ki hodijo iz oddaljenih krajev. Še do nedavnega so si morali otroci z Drganjih sel v šolo svetiti, ker so hodili ponoči. Učenci, učitelji in starši otrok upajo, da bo Vavta vas le dobila novo šolo.

Občinski odbor JPI

V novi občinski odbor JPI so bili izvoljeni: za predsednika Milan Bratož, za podpredsednika Janez Šolmajer, za tajnika Franc Račič, za člane pa Marjan Tratar, Jože Perko, Joža Čudovan, Ljubo Zagar, Janez Grašič, Lojzka Potrč, Jože Suhadolnik in Dušan Zupanc. Odbor je že pričel z delom in je izdal prvo številko »Biltena«, da bi seznanil javnost z »Letom tehnične kulture mladih« v občini Novo mesto.

KJE JE KAJ?

Ker smo v zadnjih dneh pogosto videli, kako v Novem mestu selijo pisarniško opremo, objavljamo, kje poslujejo zdaj posamezni uradi in organizacije, da bi jih občani predolgo ne iskali.

V BIVŠI OKRAJNI STAVBI na Ljubljanski cesti 2 so nameščeni naslednji uradi občinskega ljudskega odbora Novo mesto: predsedstvo, oddelek za splošne in družbene službe, oddelek za gospodarstvo, oddelek za finance. Razen teh sta tam občinski komite ZKS in občinski odbor SZDL.

NA ROTOVŽU na Glavnem trgu boste našli oddelek za notranje zadeve ObLO Novo mesto z matičnim uradom, oddelek za komunalne in gradbene zadeve ter urbanizem, sodnika za prekrške, Medobčinski zavod za prosvetno-pedagoško službo, Zavod za zaposlovanje delavcev, Ljudsko univerzo, Zvezo ribiških družin in tehnični oddelek podjetja »Kremen«.

V BIVSO STAVBO OZZ na Cesti komandanta Staneta 10 sta se preselila Zavoda za pravno pomoč in občinski odbor Zveze borcev NOV.

V SINDIKALNEM DOMU imajo svoje prostore: občinski komite LMS, občinski sindikalni svet in Zavod za napredek gostinstva in gospodinjstva.

V STARIH PROSTORIH pa so ostali: Zavod za upravljanje družbenega premoženja (v baraki na Novem trgu 5); Zavod za kataster in izmero zemljišč — na Novem trgu 9, Zavod za stanovanjsko izgradnjo — na Prešernovem trgu 5; Zavod za upravo pokopališč — na Cesti komandanta Staneta 3, in uprava za dohodke ObLO Novo mesto — na Novem trgu 9.

Selitve pa še niso končane. Pričakujejo, da se bodo v nekaj dneh preselili še nekateri uradi, o čemer bomo še poročali.

SEM TER TJA PO STRAŽI

■ **Na krajevni konferenci SZDL**, ki bo 20. februarja, bodo izvolili nov odbor in odbore pri podružnicah v Gor. in Dol. Straži ter Jurki vasi in razpravljali o perečih vprašanjih tega kraja.

■ **Več družbenih in političnih** organizacij je imelo pred nedavnim občne zbore. Tako so nove odbore volile in se pogovorile o nadaljnjem delu naslednje organizacije: ZROP, ZB, RK, TVD »Partizan«.

■ **PD »Svoboda« (mladinci)** pripravljajo novo igro, ki jo nameravajo uprizoriti še v tej sezoni.

■ **Krajevni odbor RK** je pred dnevi zbral prijave za krvodajalsko akcijo. Odziv je bil dober, predvsem v delovnih kolektivih.

■ **Zdravstveno postajo** so adaptirali in dobili prostor še za zobozdravnika.

■ **Gradbeno podjetje »Remont«** je upravne prostore preselilo iz stavbe krajevnega urada v zgradbo, kjer je splošno čevljarstvo.

■ **Javno razsvetljavo** bi nujno potrebovali v Straži in Vavti vasi. Pravijo, naj bo konec obljub, saj bi to v tako pomembnem kraju že lahko uredili.

■ **Stražani in prebivalci** okoliških vasi bi nujno potrebovali razne obrtne delavnice. Najbolj potrebni bi bili kolarji, kovači, ključavničarji, kleparji, ki bi predvsem opravljali usluge zasebnikom.

■ **Zima je prizadela** zasebne živinorejce. Prehitela jih je, da niso mogli pravočasno oskrbeti nastila, krme in ostalega. Ponekod so ostali pod snegom tudi pozni poljski pridelki.

Teleta zmrzujejo

Stražani menijo, da okolje javne tehtnice v Straži nikakor ni najbolj primeren kraj za postajanje telet in druge živine, ki jo kmetijska zadruga Dolenjske Toplice kupuje od zasebnikov in jo pošilja v pitališča ali v klavnice. Prenočevanje oziroma večurno postajanje pod milim nebom načenja zdravje telet. Zato bi morali spremeniti odnos do živali. Nemara je v hlevih zasebnih živinorejcev v Straži še prostora za nekaj glav živine, ki trepeta v mrazu in snegu, preden jo odženo naprej.

NOVICE IZ ŠMARJETE

Pretekli mesec je bil na pobudo krajevne organizacije ZB sklican množični sestanek za člane ZB, ZVVI in ZROP. Sestanku sta poleg številnih domačinov prisostovala tudi referent za invalidske zadeve pri okr. zav. za soc. zav. Novo mesto ter zastopnik Združenja borcev NOV iz Novega mesta.

Najprej je predsednik krajevne organizacije ZB tolmačil tiste člene ustave in statuta, ki se nanašajo na delo te organizacije. Za njim je zastopnik Zavoda za socialno zavarovanje pojasnjeval, na kakšen način si borci iz NOV lahko pridobe pravice do posebne delovne dobe in pokojnin. Poudaril je, da je imel OZSZ doslej nemalo težav zaradi izjav prič, ki niso dale pravih podatkov, in tudi zaradi tega, ker so nekateri za kozarček žganja ali vina podpisali izjavo o sodelovanju v NOB. Precej je takih, ki jim je bila pokojnina, pridobljena na nepošten način, že odvzeta, nekaterim pa še bo.

Vse tri organizacije naj bi bile tesno povezane in naj bi tudi v bodoče pomagale druga drugi pri izvrševanju skupnih nalog. Navzoči so bili s sestankom in živahno razpravo zadovoljni, izrazili pa so željo, da bi se še večkrat srečali na skupnem sestanku.

Da ne bi bilo treba hoditi članom v Novo mesto, smo se dogovorili, da lahko le-ti oddajo pri tajniku ZVVI v Šmarjeti članske knjižnice in zdravstvene izkaznice, ki niso še potrjene za leto 1963. Tajnik bo te dokumente za vse člane odnesel v Novo mesto in jim tako prihranil stroške potovanja.

■ **Rudarji rudnika lignita** v Velenju so v januarju nakopali 243.000 ton premoga. Plan proizvodnje za ta mesec je znašal 225 tisoč ton, vendar so zaradi težav v preskrbi s premogom zvišali operativni plan na 258.000 ton. To rekordno proizvodnjo so dosegli z enakim številom delavcev!

Novomeška kronika

■ **V prodajalni »Peko«** na Cesti komandanta Staneta so te dni začeli prodajati s precejšnjim popustom — tudi do 70 odst. Mlado in staro od blizu in daleč si nabavlja obutev za zimo, pomlad in poletje. Gneča v lokalu je tolikšna, da vsaih novi kupci ne morejo v lokal. Zaloga blaga je menda precejšnja.

■ **Pred nedavnim so začeli v** mesnicah in tudi v spodnji delikatesni trgovini prodajati krvavice. Potrošniki smo jih prej močno pogrešali, saj smo morali tovrstne mesne izdelke kupovati od zasebnikov. Zdaj sicer niso vsak dan na razpolago, nekajkrat v tednu pa so le!

■ **Pretekli teden** je nastopila odjuga. S streh so visele debele ledene sveče, sneg na glavnih ulicah pa so pridno čistili. Že smo začeli misliti na pomlad, pa nam jo je muhasto vreme spet zagodlo: v noči od ponedeljka na torek je na novo zapadlo za dober pedenj snega. Avtobusi že nekaj dni vozijo s precejšnjimi zamudami, ker so ceste slabo prevozne. Čiščenje po ulicah pa se je spet začelo . . .

■ **Na ponedeljkovem živilskem trgu** je bilo čutiti, da se mraz poslavlja. Več izbire, več kupcev in nižje cene! Tokrat so jajca prodajali po 45 din, kislo repo po 120 din kg, zelje glavo po 100 do 150 din, mleko po 58 din, smetano v skodelicah po 100 din, kokoši od 800 do 1000 din, jabolka po 100 din in surovo maslo v zavitkih po 230 din. Zgodaj zjutraj je bilo menda dobiti celo radič, ki pa je kmalu pošel. Po stojnicah so spet razpostavili svoje blago prodajalci pletenin, umetnih rož in otroške konfekcije.

■ **Gibanje prebivalstva:** rodile so: Slavka Jerončič, Nad mlini 26 — Bojano, Pepca Venta iz Kettejevega drevoreda 47 — Bojana, Helena Petrič iz Zagrebške ceste — Marka. — Poročili so se: Jože Jerman, ključavničar s Hriba, in Frančiška Cimermančič, delavka iz Volčičeve 13: Albin Štukelj, šofer iz Ljubljane, in Martina Hribar, natakarica z Glavnega trga 16. — Umrli so: Podberšček — Hrovat Hermina, upokojenka iz Muzejske št. 9, 76 let; Alojzija Jerele, šivilja iz Paderšičeve 26, 56 let; Alojzija Kastelic, gospodinja s Ceste talcev 13, 75 let; Helena Stepišnik, gospodinja s Ceste komandanta Staneta 32, 80 let. — Ponesrečil se je Boško Abramović, sin majorja JLA iz Dilančeve 1, ki je pri smučanju padel in si poškodoval desno koleno.

V soboto na zabavno-glasbeno prireditev!

V soboto bo v kinu Krka v Novem mestu zabavno glasbena prireditev v okviru »Iniciative 63«. Na prireditvi bodo nastopali ansambli, pevci in humoristi. Zaradi velikega zanimanja bo ob 17.30 prireditev za mladino, ob 20. uri pa za odrasle. Vstopnice bodo v predprodaji.

Kino KRKA prikazuje:

14., 15. in 17. februarja ameriški barvni western film

»ČRNI NAREDNIK«

Igrajo: Jeffrey Hunter, Constance Towers, Woody Strode. Režiser JOHN FORD. Tednik: filmske novosti št. 5 in kratki film: 1001 risba.

Opozarjamo na predstave: četrtek in petek ob 18. in 20. uri ter v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. — Posebne predstave po znižanih enotnih cenah 60 dinarjev: v četrtek in petek ob 15. uri in v nedeljo ob 10. uri.

*

19., 20. in 21. febr. zahodnonemški barvni film

»PREPROSTO DEKLE«.

Igrata: Katarina Valente, Rudolf Prak. Režija Verner Jakobs. Kratki film: 10 minut Afrike.

Predstave: ob delavnikih ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri.

Posebne predstave: ob delavnikih ob 15. uri po enotni znižani ceni 60 din.

Obiskujte naše posebne predstave po znižanih cenah!

Janez Šolmajer 50-letnik

22. februarja se bo srečal z Abrahamom naš priljubljeni tovariš Janez Šolmajer, kulturno-prosvetni delavec, ki je zdaj zaposlen kot prosvetni svetovalec pri medobčinskem zavodu za pedagoško službo v v Novem mestu. Javnost ga pozna kot dobrega šolnika ter dobrega delavca in tovariša. Doma je iz Škofje Loke, torej z Gorenjskega, kljub temu pa se je pri učiteljevanju mudil najdlje na Dolenjskem: na Krki, v Trebnjem in Novem mestu. Med narodnoosvobodilnim bojem ga je okupator obsodil zaradi sodelovanja z OF na več let ječe.

Razen na pedagoškem polju se je Janez veliko udejstvoval tudi drugod, zlasti pri Ljudski tehniki. Kot predsednik komisije za tehnično vzgojo mladine pri nekdanjem okrajnem odboru LT v Novem mestu je skrbel za razne tečaje in seminarje, na katerih so učitelji dobili osnovno znanje o tehničnem pouku in širjenju tehničnih dejavnosti med mladim rodom. Prav po zaslugi tega so tovrstne dejavnosti med šolsko mladino na Dolenjskem dandanes lepo razvite. Tov. Šolmajer je za uspešno delo v LT dobil več priznanj in odlikovanj, med drugim ga je centralni odbor LT Jugoslavije odlikoval z bronasto plaketo Borisa Kidriča. Veliko je sodeloval in pomagal tudi pri organizaciji Jugoslovanskih pionirskih iger v naših pionirskih odredih, poznali smo ga kot aktivnega člana nekdanjega okraj. odbora RK Novo mesto, skratka, vedno ga srečujemo povsod tam, kjer je treba pomagati.

Dragi Janez, sprejmi torej za življenjski jubilej naše iskrene čestike ter hkrati zahvalo za vso pomoč in sodelovanje na vseh področjih, kjer si se udeleževal!

-mtr-

NOVOMEŠKA KOMUNA

PRIDRUŽUJEMO SE ČESTITKAM OSTALIH DELOVNIH KOLEKTIVOV ZA OBČINSKI PRAZNIK IN ŽELIMO PREBIVALSTVU OBČINE SE MNOGO USPEHOV NA VSEH DELOVNIH PODROČJIH!

PREHRAMBENA INDUSTRIJA »BELSAD«, ČRNOMELJ

Prvenstvo Novega mesta v smučarskih skokih

Za nedeljsko prvenstvo Novega mesta v smučarskih skokih pri Roku lahko trdimo, da je bilo do sedaj najbolj množično organizirano zimsko tekmovanje v Novem mestu. Zlasti potrjuje to še dejstvo, da sta že pred tem tekmovanjem bili dve manjši srečanji, na katerih je nastopilo okoli 50 pionirjev in mladincev. Tako je skupno na treh skakalnicah nastopilo okoli 100 pionirjev, mladincev in članov. Skoraj neverjetno! Videli smo pester nastop mladih tekmovalcev, ki do sedaj, žal, niso imeli prave strokovne vzgoje, kljub temu da imamo strokovnjake, ki bi jih vodili in jim nudili možnost za nadaljnji razvoj. Omeniti je treba, da je veliko mladih smučarjev, ki jih zanimajo še ostaje panoge koristnega zimskega športa in bi si verjetno želeli tudi takšnih tekmovanj. Skratka: kadra je veliko, potrebno je zbrati smučarje, jih vključiti v smučarsko sekcijo in — delati z njimi! Kolikor tega ne morejo športna društva, ne bi bilo slabo, da bi se za mlade kadre pozanimali v sindikalnih športnih društvih in v večji meri v šolskih športnih društvih.

Tekmovanje se je odvijalo na dveh skakalnicah: na 25- in 15-metrski. Na prvi so skakali člani, mladinci in starejši pionirji, na drugi pa mlajši pionirji. Skakalnici sta bili dobro pripravljeni in ni bilo preveč padcev, tako da so imeli skakalci precej športnega užitka. Ravno tako so uživali tudi gledalci, ki se jih je proti pričakovanju zbralo več kot 300, kar spet kaže precejšnje zanimanje za zimski šport.

Pri članih so se borili za prvo mesto Koprivnik, Globevnik in Penko. Zasluženo je zmagal Koprivnik, ki je razen velike zanesljivosti pokazal lep slog in najdaljše skoke; dosegel je najdaljši skok dneva — 23 m. Na ostali dve mesti sta se uvrstila Globevnik in Penko, ki sta bila precej izenačena. Ostali tekmovalci v tej kategoriji so se nekoliko razlikovali od prvih treh tekmovalcev. Tone Vesel in Miro Benčina sta pri mladincih bila daleč najboljša, pokazala sta vse odlike dobrih skakalcev in se jima je močno poznal trening na skakalnici, za kar so bili prikrajšani drugi tekmovalci, ki so se bolj odrezali na prejšnjih skakalnicah, na katerih so veliko trenirali. Razveseljivo je, da je nastopilo kar 13 mladincev, ki so vsi brez izjeme veliko pokazali. Lahko trdimo, da je v tej kategoriji bilo najtežje zmagati.

Starejši pionirji so skakali na veliki skakalnici, ostali pa so se pomerili na manjši. Pri starejših pionirjih je zmagal Boštjan Špiler pred Bojanom Pavličem.

Na 15-metrski skakalnici se je preizkušalo kar 24 tekmovalcev, kar kaže, da je med najmlajšimi veliko zanimanje za skoke. Tekmovalci so bili zelo izenačeni, zato so bile tudi razlike v točkah minimalne. Zasluženo je zmagal Mitja Berger pred Dragom Lampetom.

Trije najboljši iz vsake skupine so dobili knjižne nagrade, ki so jih pripravili ObLO Novo mesto, ObO SZDL Novo mesto, občinski sindikalni svet in Novotekst Novo mesto.

24. februarja bo na isti skakalnici medobčinsko smučarsko tekmovanje v skokih, ki ga bo organizirala občinska zveza za telesno kulturo v Novem mestu. Hkrati bo tudi tekmovanje mladincev in pionirjev, ki se ne bodo udeležili prvega tekmovanja, ker bodo na prvem skakali le tisti, ki so do sedaj izpolnili določene norme.

Rezultati tekmovanja:

Člani: 1. Bruno Koprivnik (22,5, 23 m) 205,2 točke, 2. Janez Globevnik (21, 21) 190,8, 3. Igor Penko (20,5, 21) 189,6, 4. Janko Čečelič (20,5, 19,5) 180,0, 5. Božo Čavlović (20, 19,5) 177,3, 6. Cveto Zupančič (18,5, 18 p) 153,6, 7. Miha Gril (15, 19,5) 151,8.

Mladinci: 1. Miro Benčina (20,5, 19) 184,8; Tone Vesel (20, 20) 179,5, 3. Martin Brudar (18, 18) 173,4, 4. Miran Ković (18, 18) 173,4, 5. Vanja Berger (17,5, 16,5) 171,6, 6. Marjan Boh (18, 17,5) 167,7, 7. Slavko Pavlič (18, 17,5) 167,7, 8. Slavko Kos (17,5, 17,5) 163,3, 9. Rudi Ahlin (18, 18,5) 162,6, 10. Ivan Kocjančič (17, 16) 162,2, 11. Ivan Stangelj (18, 18) 161,4, 12. Rihard Romih (15, 15) 153,0, 13 Janez Bartolj (14,5, 14,5) 150,1. 19) 184,8; 2. Tone Vesel (20, 20)

Starejši pionirji: 1. Boštjan Špiler (16, 15,5) 155,1, 2. Bojan Pavlič (17,5, 16,5) 151,1, 3. Stefan Kavšek (16, 16,5 p) 145,8, 4. Jože Levičar (13,5, 15 p), 135,6.

Mlajši pionirji na 15-metrski skakalnici: 1. Mitja Berger (12, 12 p) 156,0, 2. Drago Lampe (11 p, 12) 155,2, 3. Stanko Fink (11, 11) 154,4, 4. Ivo Smrečnik (9,5, 10,5) 149,9, 5. Stane Zupančič (9, 10) 149,2, 6. Pavel Kotnik (10, 9,5) 148,1, 7. Lado Poršek (10,5 p, 12 p) 144,3, 8. Marjan Mežnarčič (9, 8,5) 143,5, 9. Rudi Rozman (9, 10,5 p) 139,0, 10. Ivan Šmajdek (8, 9) 138,7, 11. Bogdan Mali (8,5, 11 p) 138,0, 12. Jože Sinkovec (7,5, 8) 124,1, 13. Marjan Vajs (7 p, 10 p) 123,7, 14. Janez Slivnik 8 p, 7) 122,2, 15. Lado Šmajdek (6, 7) 117,7 itd.

S. Doki

Bruno Koprivnik je s skokom 23 m dosegel rekord dneva in tudi zmagal

Smučarski skoki v Črnomlju

Občinska zveza za telesno kulturo v Črnomlju je v nedeljo, dne 10. februarja, organizirala prvenstvo Bele krajine v smučarskih skokih.

Ob rekordni udeležbi skakalcev (26) se je pod skakalnico in ob njej zbralo mnogo ljubiteljev belega zimskega športa. Mladinci in člani so skakali na 20-metrski skakalnici, medtem ko so se pionirji borili na 10-metrski skakalnici. Izvedenih je bilo 92 skokov, med njimi je bilo samo 12 lažjih padcev.

Tehnični rezultati:

Pionirji: 1. Boris Grabrijan (Partizan, Črnomelj) 10,50 in 10,00 m, 2. Jure Štampohar (Partizan, Gradac) 10 in 10 m, 3. Franc Malerič (Partizan, Črnomelj) 9 in 9,50 m.

Mladinci: 1. Jože Gladek (Belt) 18, 17,5 in 18 m, 2. Jože Bajt (Belt) 17, 18 in 18 m, 3. Stanko Ivec (Partizan, Gradac) 11,50, 14,15 metra.

Člani: 1. Zlatko Jurjajevčič (Partizan, Č.) 18, 19 in 19 m, 2. Bogo Urbas (Partizan, Č.) 18, 18 in 19 m, 3. Janez Gladek (Belt) 17,50, 16 in 18 m.

Vsi trije prvoplasirani v vsaki kategoriji so prejeli od ObZTK Črnomelj diplome. Društvo prijateljev mladine v Črnomlju je prvoplasirane pionirje nagradilo s knjigami, ravno tako mladince občinski mladinski komite.

M. K.

V ČRNOMLJU: slalom – teki – sankanje

V nedeljo, 17. februarja, organizira telesnovzgojno društvo Partizan v Črnomlju v čast občinskega praznika v Črnomlju prvenstvo v slalomu, tekih in sankanju za pionirje, mladince, člane obeh spolov. Vsa tekmovanja bodo pri otroškem vrtcu na gričku. Ljubitelje zimskega športa vabimo, da si ogledajo tekmovanja.

„PARTIZANSKI ODRED" - ponovno priznanje brežiškim in novomeškim tabornikom

Kljub mraku, ki se je polagoma spuščal, smo z začudenjem opazovali, kako za nami zaostaja zasnežena pokrajina. Po dveurni vožnji smo prispeli v Novo Gorico, kjer so nas pričakali tamkajšnji taborniki. Takoj po razmestitvi so se delegati zbrali v treh komisijah, in sicer: propagandni, komisiji za medvedke in čebelice in organizacijski komisiji. Tu so prihajali na površje pereči problemi. Precej je bilo govora o vključitvi kmečke in delavske mladine v organizacijo, o tabornem prostoru za tabornike cele Slovenije, o organizaciji dela itd.

Po končanem delu so delegati odšli v Park hotel, kjer so jim taborniki odreda Soških mejašev pripravili družabni večer s pestrim programom in plesom. Medtem so prišli tja še ostali delegati in dvorana je bila kmalu polna, razpoloženje pa je bilo prav prijetno.

Drugega dne, v nedeljo, je bila pred skupščino otvoritev razstave v avli OLO. Fotografije in plakete taborov so razstavljale enote iz celotnega novogoriškega okraja in tako prikazale svoje delo med šolskim letom na sestankih in izletih in med počitnicami na taborjenjih in mnogobojih. Ob devetih se je v sejni dvorani OLO zbralo okrog 200 delegatov. Po izvolitvi delovnega predsedstva se je skupščina odvijala po dnevnem redu. Ker so vsi delegati prejeli ob začetku skupščine poročilo IO ZTS, je bil ta brez ponovnega branja dan na diskusijo. Prijavilo se je precej diskutantov. Med drugimi je skupščino pozdravil načelnik Saveza izvidjača Jugoslavije tovariš Dušan Draginčić.

Diskusije so bile zelo plodne, v njih je bilo kritično pregledano delo v preteklem letu, ugotovili so, da je nujno, da se delo v taborniški organizaciji poživi. Kakor vedno je bil tudi tu glavna tema že večkrat načeti, a nerešeni problem uniformiranja tabornikov.

Skupščino je pozdravil tudi predstavnik taborniškega odreda »Modri val« iz Trsta. Izrazil je željo po tesnejših medsebojnih stikih z goriškimi taborniki. Predlagal je, da bi skupno obiskali Slovence v Beneški Sloveniji, ki bi gotovo z veseljem sprejeli njihov obisk.

Po končanih diskusijah je bil izvoljen nov 23-članski izvršni odbor, za predsednika pa tovariš Sergej Vošnjak.

Navada je, da vsako leto dobijo najboljše enote naziv »partizanski« — odred ali četa. **Letos je bilo proglašenih 17 enot za partizanske, med njimi tudi odred Gorjanskih tabornikov iz Novega mesta in odred Matije Gubca iz Brežic.** Najboljša enota Pohorski bataljon iz Maribora pa je dobila prehodni pokal, kip borca. Po razglasitvi najboljših enot je IO pohvalil najprizadevnejše tabornike iz cele Slovenije, podelil pa je tudi srebrne in zlate značke.

Polni lepih vtisov so popoldne delegati zapuščali sončno Goriško. »Srečno drugo leto v Murski Soboti!« so nam ob koncu klicali primorski taborniki, ki jim gre vse priznanje za dobro organizacijo in prisrčen sprejem.

Maja Klemenčič

Vztrajno delo Dolenjskega letalskega centra

Marsikateri član Aerokluba iz Novega mesta rad pobrska po lepih spominih, ki jih je lani preživel na letališču v Preči, kjer je bilo skozi vse leto res živahno. Februarja so priredili teoretični padalski tečaj, ki se ga je udeležilo 14 mladincev in mladink. Vsi so ga zelo redno obiskovali in ga tudi z uspehom končali. Ko je pokukalo prvo sonce, so pričeli urejati letališče, z delom pa so pričeli tudi padalci, jadralci in motorni letalci. Vsak si je želel, da bi se vsaj enkrat popeljal visoko pod nebo ali se s padalom spustil na zemljo. Najbolj veseli pa so bili začetniki, ki so si prvič pripeli padalo in se spustili v globino.

Poleti so organizirali republiško padalsko prvenstvo, ki so se ga udeležili tekmovalci iz Ljubljane, Lesc, Maribora, Ptuja, Celja, Murske Sobote in domačini iz Novega mesta, izven konkurence pa so skakali tudi padalci iz Zagreba. Med člani je zmagal Janez Brezar iz Lesc, med članicami pa Marija Levičar iz Novega mesta, ki je naredila v lanskem letu 95 skokov in jih ima skupno že 120. Tako si je priborila srebrno »C« značko, ki jo ima tudi Alojz Prah iz Šentjanža.

V septembru je bil na letališču tečaj za jadralne pilote, ki ga je vodil upravnik Aerokluba Frane Klemenčič. Udeležilo se ga je šest mladincev in ena mladinka, pet izmed njih pa je lahko ob koncu samostojno letelo s »Čavko«. Naslov prve jadralne letalke na Dolenjskem si je pridobila Jožica Grandovec, uslužbenka Narodne banke, ki je tudi padalka. Kot jadralka se najraje vzpenja, najlepše spomine pa ima na skok s padalom v Temenico.

V zimskem času se shajajo v pisarni, kjer s tovarišem Klemenčičem kujejo načrte za prve topljejše dni. Vzpodbuja jih to, da bodo dobili dve novi letali KB—10 »Matajur« in jadralno letalo »Libis«. Sredstev za jadralno letalo sicer še ni, vendar vseeno upajo, da bodo uspeli. S tem bi se število njihovih letal povečalo na 7.

J. G.

SANKAŠKE TEKME TABORNIKOV

Kakor vsako leto so novomeški taborniki tudi letos organizirali sankaške tekme. Tekmovalna steza je potekala od Kettejevega drevoreda na Marofu po Prisojni poti do ceste proti Ločni. Zaradi ostrega ovinka so zgradili poseben nasip, ki je bil za tekmovalce še posebna preizkušnja. Pozornost so vzbujali tudi tekmovalci s posebnimi dvojnimi sanmi. Medvedki in čebelice so tekmovali na skrajšani stezi.

Pri medvedkih je bil najhitrejši Jože Možina, ki je prevozil progo v 24,5 in 24,2 sekunde.

Najhitrejša čebelica je bila Marjanca Tasen (30,0 in 29,7).

Pri tabornikih je dosegel najboljši čas Dušan Ilovar, ki je prevozil progo v 44,7 in 45,7.

V dvojicah sta zmagala Miran Ković in Boris Zuapnčič (43,7 in 45,7).

»PIONIR« osmi in ostane v ligi

Z nedeljskimi nastopi je bilo zaključeno letošnje republiško prvenstvo v kegljanju. V tem tekmovanju je Pionir med dvanajstimi ekipami osvojil osmo mesto in bo zato ostal v ligi, zadnji štirje klubi pa izpadejo.

V zadnjem nastopu je Pionir nastopil v Ljubljani in dosegel rezultat 6455 kegljev. Tokrat se je posebno odlikoval LEGIŠA, ki je dosegel dober rezultat 867 kegljev. Ostali: MRZLAK 810, VESEL 809, FILIPČIČ 805, BARBIČ in HREN 803, ROMIH 801 in JUNTEZ 750.

Posebno huda je bila borba za osmo mesto, saj so kar trije klubi imeli možnost z dobrim rezultatom ostati v ligi. V Mariboru je ekipa Maribora v zadnjem nastopu dosegla natančno isti rezultat kot Pionir na istem kegljišču. Maribor bi moral podreti samo en kegelj več, pa bi se uvrstil na osmo mesto, tako pa je osmi Pionir s 43 točkami, Maribor pa s 44 točkami deveti.

Vrstni red v republiški ligi: Triglav, Kranj, 7, Jesenice 13, Ljubljana 18, Branik 24, Celje in Gradis 28, Konstruktor 34, Pionir 43, Maribor 44, Tekstilac 46, Bled 49 in Fužinar 50.

Najboljši posamezniki so bili pri Pionirju: MRZLAK 843, HREN 826, LEGIŠA 824, BARBIČ 820, MURN 817, VESEL 816, JUNTEZ 811, FILIPČIČ 807 in ROMIH 801. Tako se je prvič letos zgodilo, da ima vseh devet tekmovalcev povpreček nad 800 kegljev. (en)

Znanstveniki svare pred nespečnostjo!

Kuratorij za racionalizacijo nemškega gospodarstva v Frankfurtu se ukvarja z nekim večjim znanstvenim projektom. Pri tem ugotavlja posledice stalne ali občasne nespečnosti. Ugotovili so, da se pri daljšem nasilnem skrajšanju časa, namenjenega spanju, pojavljajo škodljive spremembe osebnosti. Po mišljenju strokovnjakov je največji del prebivalstva visoko industrializiranih držav izgubil instinkt za čas in potrebe po spanju.

Ljudje, ki vedno prekoračijo svoj delovni čas in ki se že leta zadovoljujejo samo z nekaj urami spanja, so izgubili občutek za ravnotežje med fizično in duševno utrujenostjo. Strokovnjaki menijo, da se tudi pri nas za navidez neznatnim skrajšanjem sna za uro ali dve lahko pojavijo spremembe, npr. upadanje kontaktne sposobnosti in depresije, pa tudi psihoze strahu. Posledica kronične utrujenosti je lahko tudi napaka srčne mišice.

Ujeli so ga

Neki obrtnik iz bruseljskega predmestja je pred nedavnim zapustil družino. Nihče ni vedel, kje je. Naposled je njegova žena v nekem dnevniku objavila, da je umrl, in določila uro njegovega pogreba. Radovedni mož je šel na pokopališče, da bi ugotovil, koga bodo pokopali. Pogreba kajpak ni bilo. Na pokopališču so obrtnika pričakovali samo žena in otroci ter ga prisilili, da se je vrnil z njimi domov.

Bančni ropi

Ameriški zvezni statistični urad je objavil, da je bilo v letu 1962 v ZDA izropanih vsak mesec približno sto bank, kar predstavlja 25-odstoten porast bančnih ropov nasproti prejšnjemu letu. Zvezni policiji je uspelo rešiti okrog 50 milijard v našem denarju. Letni stroški za vzdrževanje FBI znašajo približno 35 milijard dinarjev.

Smučarski skoki v Trebnjem

Partizan Trebnje je v nedeljo nameraval izvesti izbirno tekmovanje za občinsko prvenstvo v smuku, slalomu in skokih. Zaradi močnega sneženja pa so izvedli samo prvenstvo v skokih.

Trebanjskim mladincem in pionirjem so se pridružili njihovi vrstniki iz Šentlovrenca. Pomerili so se na petnajstmetrski skakalnici, ki so jo zgradili mladinci sami. Nastopilo je 8 pionirjev, 10 mladincev in 2 člana. Največ priznanja je požel mali Zlatko Longar, ki je star šele 6 let in se ni bal spustiti po strmem zaletu. Skočil je 7 m. Najdaljši skok dneva je imel Marjan Šlak (12 m), ki tudi vodi mlade skakalce. Tekme je oviralo močno sneženje.

Rezultati: pionirji: 1. Stane Gabrijel — Trebnje (10,5 in 10), 2. Branko Praznik — Šentlovrenc (10,5, 9), 3. Ivo Longar — Trebnje (10, 9,5), 4. Stane Prijatelj — Trebnje (9, 8,5).

Mladinci: 1. Franc Slak (11,5, 11,5), 2. Veko Breznik (11, 9,5), 3. Bojan Tomšič (10,5, 9,5) (vse Trebnje), 4. Cveto Ceglar — Šentlovrenc (10, 9,5).

Člani: 1. Marjan Slak (11,5, 12), 2. Milan Slak (9,5).

Povratno tekmovanje v skokih bo v četrtek v Šentlovrencu. Podaljšane počitnice so v Trebnjem dobro izrabili. V teku sta dva smučarska tečaja, v sredo bo izlet smučarjev na Debenc, v soboto pa bo na Debencu občinsko šolsko prvenstvo. Glavna smučarska prireditev bo v nedeljo prav tako na Debencu. Tega dne bo občinsko prvenstvo v alpskih disciplinah in tekmovanje za prehodni pokal predsednika občine.

B. N.

S tečaja za taborniške vodnike na Frati: jutranji telovadbi je sledilo »umivanje do pasu« — fantje se niso ustrašili snega! Ves dan jim je bilo toplo, nihče se ni prehladil ne zbolel! Utrjevanje in zdrav način življenja v naravi sta sestavni del taborniškega programa

„LIČ" LITOŽELEZNA INDUSTRIJA

ČRNOMELJ

ČESTITA ZA OBČINSKI PRAZNIK — 19. FEBRUAR PREBIVALSTVU ČRNOMLJA!

■ »Die Welt« piše, da bodo letos v ZR Nemčiji ustanovili prvo divizijo Bundeswehra, opremljeno z raketami »Hawk«.

■ Predsednika Gane in Toga, Kwame Nkrumah in Nicolas Grunitsky, sta se sporazumela, da bosta odnose med obema državama reševala na podlagi razgovorov in nevmešavanja v notranje zadeve.

Šahovski turnir v Brežicah

V Brežicah se je v nedeljo, 10. februarja, ob 8. uri začel šahovski turnir Brežic in okolice. V sejni sobi komiteja se je zbralo dvaindvajset šahistov. Po končanem turnirju bo prvih deset šahistov zastopalo Brežice na turnirjih oziroma prvenstvih ali dvobojih. Prvo kolo je potekalo v zelo napetem vzdušju in je bilo tudi za gledalce zanimivo. Prišlo je tudi do presenečenj.

Rezultati: Emil Filipčič : Adolf Berložnik 0:1, Emil Filipčič : Simon Ernest 0:1, Drago Petrovič : Slavko Cuzi 1:0, Drago Petrovič : Simon Ernest 1:0, Maks Žižek : Marjan Šetinc 1:0, Viljem Grojzdek : Vladimir Može 0:1, Viljem Grojzdek : Lenart Šetinc 0:1, Slavko Cuzi: Lojze Valenčak 0:1 itd.

Po prvem dnevu vodi Dubo Glušič s tremi točkami pred Valenčakom 2,5) in Petričem (2 točki).

—ah—

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Petek, 15. febr.: Vesela
Sobota, 16. febr.: Danilo
Nedelja, 17. febr.: Silvin
Ponedeljek, 18. febr.: Dragoslava
Torek, 19, febr.: Miroslav
Sreda, 20. febr.: Leon
Četrtek, 21. febr.: Irena

ČESTITKA

Dragi mami in atu TOMAŽIČEVIMA iz Slančjega vrha pri Tržišču čestitamo za tridesetletnico skupnega življenja — otroci!

ZAHVALA

Anton Kumelj iz Kočevskih pojlan 3 pri Dol. Toplicah se iskreno zahvaljujem dermatološkemu oddelku novomeške bolnišnice, predvsem dr. Adamčiču, vsemu strežnemu osebju, posebno pa medicinski sestri Mariji Staniša s kirurškega oddelka bolnišnice Kandija. Ker ste imeli z menoj veliko dela, vsem najlepša hvala!

MALI OGLASI

DESNI VZIDLJIV ŠTEDILNIK in 2 osi (aksi) po 16 kg prodam. Kupim dvo ali triokenski kozolec. Hrastar, Novo mesto, Bršlin 17.

VINOGRAD prodam pri Hmeljniku. Poizve se pri Bojancu, Bučna vas 15.

RABLJENE PLOŠČICE za obzidavo štedilnika kupim. Ignacij Perše, Novo mesto, Birčna vas 15.

OPREMLJENO SOBO oddam moškemu. Vprašajte na Partizanski cesti 19, Novo mesto

POSTREŽNICO srednjih let, mirno, pošteno, vešča pospravljanja, sprejmem za nekaj ur dopoldne. Naslov v upravi lista (80-63).

VAJENKO sprejmem. Strojna pletilja Kristina Cirnski, Brežice, Šentlenart 2.

POŠTENO DEKLE sprejmem za pomoč v gostilni. Cirnski, Brežice.

ŽENSKO DELOVNO MOČ od 20 do 40 let, samsko, sprejme Milan Žitnik, lesna galanterija, Gorenja vas 6, Reteče, p. Škofja Loka. Stanovanje in hrana v hiši. Nastop zaposlitve takoj.

TRGOVSKA POMOČNICA, stara 26 let, želi spoznati resnega, samostojnega moškega s primerno izobrazbo in zaposlitvijo zaradi morebitne možitve. Ponudbe pod naslovom »Skrbna« v upravo lista.

ŽENSKO, ki bi pazila na otroka v dopoldanskem času sprejmem. Za uslugo oddam sobo. Milica Lešnjak, Novo mesto, Majde Šilc 18-I.

(Ne)srečni Novomeščani — odlok vendarle velja!

Odlok o javnem miru in redu okraja Novo mesto (Ur. list LRS 9/61) iz leta 1961 še vedno velja. Velja tudi njegov 6. člen o čiščenju snega. Nespremenjen bo ostal do sklepa komisije za usklajevanje predpisov združenih okrajev pri OLO Ljubljana. Torej bo pločnike le treba počistiti! V zmoto so nas v zadnji številki našega lista zavedla napačna mnenja nekaterih odgovornih tovarišev pri ObLO in tedanja podoba mesta.

V začetku prejšnjega tedna pa je komunalno podjetje s pomočjo organov LM in oddelka za notranje zadeve pri ObLO Novo mesto začelo akcijo za čiščenje in odstranjevanje snega z novomeških ulic. Na prva ustna opozorila so izdali vsem lastnikom, upraviteljem in najemnikom hiš posebno obvestilo o veljavnosti navedenega odloka. V obvestilu so jih tudi seznanili s tem, da bodo vse, ki navodil ne bodo upoštevali, predlagali v upravnokazenski postopek. Na oddelku za notranje zadeve ObLO so nam povedali, da ni imelo smisla čistiti pločnike in metati sneg in led na cesto, dokler si niso zagotovili prevoznih sredstev za odvoz snega. V petek so priskočile na pomoč nekatere gospodarske organizacije, da je komunalnemu podjetju uspelo dobiti 60 delavcev, 9 kamionov in 1 traktor. Najprej bodo očistili glavno ulico, nato pa še stranske.

Poseben problem, ki se je pojavil letos, je nevarnost zaradi teže snega na strehah. Pri odjugi lahko sneg s strmih streh brez opornikov pade na ulico in pokoplje pod seboj ljudi. Zato bi morali lastniki in upravitelji hiš malo premisliti tudi o tem, kako bi očistili sneg s streh in odstranili nevarnost.

KINO

Brestanica: 16. in 17. febr. jugoslovanski barvni film »Karolina Rešketa«, 20. febr. nemški film »Strelec v zelenem«.

Crnomelj: 15. in 17. febr. španski barvni film »Prodajalka vijolic«, 19. in 20. febr. francoski barvni film »Ambicioznac«.

Kostanjevica: 17. febr. sovjetski barvni film »Dekle brez naslova«.

Mokronog: 16. febr. ameriški film »Drevo za obešanje«.

Novo mesto — »Krka«: od 15. do 18. febr. ameriški barvni film »Crni narednik«, od 19. do 21. febr. nemški barvni film »Preprosto dekle«.

Novo mesto — Dom JLA: od 14. do 17. febr. španski film »Mama, poslušaj mojo pesem«, 18. in 19. febr. sovjetsk ifilm »Doba življenja«, 20. in 21. febr. sovjetski film »Na razpotju usode«.

Semič: 17. febr. ameriški film »Določen nasmeh«.

Sevnica: 16. in 17. febr. italijanski film »Helena Trojanska«, 20. febr. ameriški film »V senci vislic«.

Trebnje: 16. in 17. febr. francoski barvni film »Slepi potnik«.

Žužemberk: 17. febr. italijanski barvni film »Kitajski zid«.

GIBANJE PREBIVALSTVA

MATIČNI URAD BREŽICE

V januarju ni bilo rojstev izven bolnišnice.

Poročili so se: Nekola Hanzir, elektrotehnik iz Laduč, in Marija Zlatič, učiteljica iz Šentlenarta; Ivan Roguljič, električar, in Matilda Lorber, trgovska pomočnica, oba iz Brežic; Vladimir Keber, uslužbenec, in Friderika Bruderman, uslužbenka, oba iz Slovenskih Konjic; Martin Šetinc, poštni uslužbenec iz Ljubljane, in Frančiška Kavčič, poštna uslužbenka iz Žirov.

Umrla je: Marija Jurkas, gospodinja iz Crnca, 91 let.

MATIČNI URAD DOL. TOPLICE

V januarju ni bilo rojstev izven bolnišnice.

Poročil so se: Alojz Beg, delavec, in Marija Jenko, kmetovalka, oba iz Gor. Sušic; Alojz Pucelj, geometer iz Žužemberka, in Vida Zagorc, uslužbenka iz Novega mesta.

Umrla sta: Alojz Volc, upokojenec iz Soteske, 84 let; Karel Kren, upokojenec iz Dol. Sušic, 54 let.

MATIČNI URAD ŠENTRUPERT

V januarju ni bilo rojstev izven bolnišnice.

Poročili so se: Ivan Avsec, kmetovalec iz Prelesja, in Ana Gregorčič, kmetovalka iz Rakovnika; Franc Novak, pismonoša iz Dola pri Litiji, in Ana Pavlin, poljedelka iz Žabukovja.

Smrti ni bilo.

MATIČNI URAD SEMIČ

V januarju sta bili rojeni dve deklici in en deček.

Poročili so se: Jože Mernik, delavec, in Emilija Rangus, delavka, oba iz Vavpče vasi; Jože Plut iz Vrtače pri Semiču, in Marija Malnarič, delavka iz Vavpče vasi.

Umrli so: Ivana Henigsman, kmetovalka iz Vavpče vasi, 72 let; Ana Vidmar, užitkarica iz Sel pri Semiču, 88 let; Ana Kambič, užitkarica iz Sodjega vrha, 91 let; Ana Potočnik, kmetovalka iz Stranske vasi pri Semiču, 73 let.

MATIČNI URAD NOVO MESTO

V času od 4. do 11. februarja je bilo rojenih 15 dečkov in 14 deklic.

Poročili so se: Janez Brajdič, delavec, in Veronika Brajdič, oba iz Podgore; Stanislav Gazvoda, sin kmeta iz Podgrada, in Marija Košmerl, delavka iz Pristave; Jože Klobučar, delavec iz Vel. Orehka, in Ana Uršič, delavka iz Prečne; Jože Bedek, sin kmeta iz Gabrja, in Angela Kobe, hči kmeta z Dolža; Franc Rajk, sin kmeta iz Gabrja, in Marija Mavsar, hči kmeta iz Iglenika; Ciril Seljak, uslužbenec, in Roza Jenko, uslužbenka, oba iz Ljubljane; Janez Grahek, delavec iz Kota pri Semiču, in Marija Tratnik, šivilja iz Petrove vasi.

Umrl je: Jože Žnidaršič, socialni podpiranec iz Močvirja, 50 let.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Frančiška Zupet iz Mirne — Zvonka, Marija Tome iz Brdarcev — Ireno, Marija Urbančič iz Gornjega polja — Dušanko, Justina Udovič iz Bušinje vasi — Ignaca, Marija Ribarič iz Dolnjega Bukovca — Ivana, Valerija Bregar iz Bele cerkve — Bojano, Silva Može iz Srebrnič — Alojza, Albina Zamida iz Uršnih sel — Alojza, Nežka Šuštaršič iz Šentjerneja — Marjetko, Leopoldina Meglič iz Irče vasi — Magdo, Magda Novak iz Zabrdja — Magdo, Hedvika Struna s Potovrha — Jožico, Antonija Bašelj iz Soteske — Tončko, Slavka Gazvoda iz Šentjošta — Franca, Milka Avbar iz Malenske vasi — Alojza, Ana Glavač iz Krmelja — Marinko in Milana, Amalija Bele iz Mihovca — Marjana, Desanka Penca iz Črnomlja — Andrejo, Kristina Klobučar iz Dobindola — Jožico, Vida Povše iz Gornjega Globodola — Franca, Angela Zupančič iz Pojlan — Draga, Jožefa Cujnik iz Gornjega Gradišča — Minko, Danica Vegl iz Kočarije — Valka, Tončka Goršin s Potovrha — Petra, Alojzija Žnidaršič iz Obrha — Sandija, Pepca Švigelj iz Stare Bučke — Ivana, Ivanka Steklasa iz Trbinca — Marka, Marija Govednik iz Sodjega vrha — Jožeta, Marija Kramaršič iz Dolnje Straže — Amalijo, Marija Pajk iz Ostroga — Sonjo, Ana Švajger iz Črnomlja — Matejko, Frančiška Sironič iz Dolža — Francko, Jožefa Pust iz Dolenje vasi — deklico, Rezka Kralj iz Zajčjega vrha — deklico, Marija Pavlenč iz Mirne peči — deklico.

Iz brežiške porodnišnice

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Račič iz Cateža — Jožico, Marija Daničič iz Sevnice — Mirana, Stanislava Žokalj iz Vel. Doline — Ksenijo, Ivanka Komljenovič iz Kočevja — Sonjo, Milka Čorič iz Klanjca — Ksenijo, Jožefa Hotko iz Vel. Obreža — Antona, Ljudmila Filej iz Vrbine — Jožeta, Ljudmila Stefanič iz Dol. Pirošice — Jožeta, Terezija Beribak iz Sobenje vasi — Cirila, Rozalija Bratanič iz Brezja — Ivana, Ana Koštomaj z Blance — Tatjano, Marija Cizel iz Kladja — Franca, Antonija Premelč iz Stare vasi — Marto, Dragica Magdič iz Sav. Marofa — Djurdjico, Marija Prosevc iz Podvinj — Marijo, Ana Preskar iz Kranja — Jožeta.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoč v novomeški bolnišnici: **Stanislav Kavšek**, sin delavca z Broda, je pri smučanju padel in si poškodoval levo koleno; **Anton Šest**, vnuk posestnika iz Roj, se je usekal v kazalec desne roke; **Antonija Kumer**, delavka z Daljnega vrha, se je z iglo zbodla v levo koleno; **Pavli Gačnik**, hčerki delavca z Mirne, je električna pečka padla na obraz; **Stanislav Kovačič**, zidar iz Železnega, se je z nožem urezal v desno roko.

BREŽIŠKA KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoč v brežiški bolnišnici: **Srečko Kene**, sin kmeta iz Pavlove vasi, je padel pri smučanju in si zlomil desno nogo; **Rudi Spende**, delavec iz Zdol, si je pri delu poškodoval desno oko; **Jožefa Bogovič**, gospodinja iz Laduča, je padla na cesti in si zlomila levo roko; **Ivan Hrbut**, upokojenec iz Radakovega, je padel s kolesa in si poškodoval desno nogo; **Alojz Novak**, kmet iz Stare vasi, je padel z lestve in dobil poškodbe po glavi.

MANJŠA USTANOVA V NOVEM MESTU

razpisuje prosto mesto

honorarnega knjigovodje

Obseg dela:

trikrat do štirikrat popoldne po dve uri.

POGOJ: absolutna samostojnost pri delu.

Zaprte pismene ponudbe pošljite na naslov: Uprava Dolenjskega lista, Novo mesto, p. p. 33, pod »KNJIGOVODJA«.

VSAK ČETRTEK: DOLENJSKI LIST!

SPORED RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila ob 5,05, 6.00, 7.00, 8.00, 12.00, 13.00, 17.00, 19.30, 22.00. Pisan glasbeni spored od 5.00—8.00.

PETEK, 15. FEBRUARJA: 8.05 Marjan Kozina: Baletna suita — 8.55 Pionirski tednik — 9.45 Poje Ljubljanski oktet — 10.35 Naš podlistek: Bratko Kreft: Novela, II. — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 KN — vet. Erik Spiler: Obolenje dihal pri perutnini — 12.45 Poje Pat Boone — 14.35 Od popevke do popevke — 15.20 Zveneče kaskade — 17.05 Koncert in simfonija — 18.10 Kar po domače . . . — 18.45 Iz naših kolektivov — 20.00 Pianist Oscar Peterson z godali — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

SOBOTA, 16. FEBRUARJA: 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji — 9.25 Sprehod skozi Moskvo — 11.00 Pozor nimaš prednosti! — 12.05 KN — Franc Martinc: Delovni kolektivi kmetijskih organizacij sprejemajo svoje programe za letošnje leto — 14.05 Klavirski poet iz poljske dežele — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Zborovske skladbe sodobnih hrvaških komponistov — 17.05 Gremo v kino — 18.45 Okno v svet — 20.00 Novo v studiu 14 — 21.00 Za konec tedna — ples

NEDELJA, 17. FEBRUARJA: 6.00 Mladinska radijska igra: Franci Puntar: Packe — 9.05 Mendelssohn in Grieg — 10.00 Se pomnite, tovariši . . . — 10.30 Peta zabavnoglasbena matineja — 11.30 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, I. — 13.30 Za našo vas — 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, II. — 15.30 Dvořakovo popoldne — 16.20 Ogrlica s popevkami in prijetnimi melodijami — 17.15 Radijsak igra: Rolf Schneider: Slovo od Sundheima — 18.30 Športna nedelja — 20.00 Izberite svojo melodijo — 22.15 Skupni program JRT, studio Zagreb.

PONEDELJEK, 18. FEBRUARJA: 8.05 Zborovske pesmi Antona Foersterja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.45 Kajkavske narodne pesmi — 10.15 Giuseppe Verdi: Zaključni prizor opere Rigoletto — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 RKU — inž. Erik Eisalt: Krmljenje in prireja živine — 13.30 Popularen operni spored — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Mali ansambli v ritmu rock'n rolla in twista — 17.45 Orkester Mantovani — 18.25 Poje Slovenski oktet — 20.00 Skupni program JRT, studio Ljubljana — 20.45 Novo v znanosti.

TOREK, 19. FEBRUARJA: 8.05 Maria Callas v dveh velikih scenah opere »Lucia Lammermoor« — 9.40 Igra vam plensi orkester RTV Ljubljana — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 KN — inž. Ciril Remic: Nega verig pri motornih žagah — 13.30 Chopinov opus 1 in druge posebnosti — 14.35 Čez hrib in dol . . . — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.10 Iz zlatih dni zborovske glasbe — 20.15 Radijska igra: Jovan Ćirilov: Viharna pota — 21.19 Ples v noči.

SREDA, 20. FEBRUARJA: 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 10.15 Ray Anthony in Benny Goodmen — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 KN — inž. Marko Glažar: Pogoji za uspeh krompirjeve akcije — 13.30 Ob zvokih zabavne glasbe — 14.35 Koncerta za harfo in orkester — 15.15 Moderni plensi ritmi — madison in bossa nova — 17.05 Govorica glasbenih instrumentov — 18.15 Ljudski parlament — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino.

ČETRTEK, 21. FEBRUARJA: 8.05 O starih časih, potovanju in ljubezni — 9.25 Prizori iz Kozinovega »Ekvinokcija« — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 KN — vet. Franc Skušek: Zreja telet, II. 14.05 Lipovšek kot pianist in kot skladatelj — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Turistična oddaja — 17.05 Glasba iz Talijinega hrama — 18.10 Melodije v večernem mraku — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 22.15 Po svetu jazza »Swing 60. leta«

OBVESTILO

1. Komunalni zavod za socialno zavarovanje v Novem mestu nujno potrebuje evidenco o vseh aktivnih zavarovancih in upokojencih, ki so osebni vojaški, vojni ali mirnodobski invalidi ali ki imajo odlikovanje spomenice 1941 ali odlikovanje narodnega heroja. Ti podatki so zavodu potrebni, ker imajo gornje osebe v primeru bolezni ali zdravljenja v bolnišnicah pravico do 100-odst. nadomestila ali do polnega zneska pokojnine. Zato vse te osebe naprošamo, da pošljejo pismeno ali osebno sporočilo podpisanemu zavodu naslednje podatke:
   a) priimek in ime,
   b) rojstne podatke,
   c) številko odločbe o priznanju vojaške invalidnosti ali drugega svojstva, za upokojence tudi številko pokojninske odločbe, za aktivne zavarovance pa naslov organizacije, pri kateri so zaposleni.

2. Obveščamo vse upokojence, da se jim od 1. januarja 1963 ne izplačuje več posebni dodatek, ki ga prejemajo poleg pokojnine za tri mesece naprej, ampak le v mesečnih zneskih. Tudi dodatek za kruh se izplačuje le v mesečnih zneskih. Zato naj upokojenci opustijo pogostne reklamacije, ker jim posebni dodatek ni izplačan v trimesečnem znesku in na te reklamacije zavod ne more odgovarjati.

3. Vse organizacije obveščamo, da jim služba socialnega zavarovanja začasno še ne more odobriti po členu 122. zakona o organizaciji in finansiranju socialnega zavarovanja predvidenega prispevka za kritje osebnega dohodka za prvih 30 dni bolezenskega dopusta za obolele zavarovance, ker še niso sprejeti potrebni splošni predpisi in normativi. Zato jih naprošamo, da začasno krijejo te stroške iz svojih sredstev, da ne bodo oboleli zavarovanci prizadeti. Organizacijam bodo izdatki naknadno obračunani.

Novo mesto, 12. februarja 1963.

KOMUNALNI ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE — NOVO MESTO

OBJAVE — RAZPISI —

Iščemo sezonske delavce!

Kmetijski obrati Šentjernej, Novo mesto in Trška gora potrebujejo za delo v poletnih mesecih večje število sezonskih delavcev za poljska dela in nekaj dobrih živinorejcev. Interesenti naj se javijo na upravah obratov do 20. februarja, kjer bodo dobili vse potrebne informacije. Po tem roku ne bomo več sprejemali prijav.

TRAVO PLOŠČENKO

iz Koprivnika, Vel. Korena in okolice Kostanjevice pripeljite do dne 20. februarja. Vzamemo vsako količino. »Tapetnik« pri gostilni Košak, Novo mesto.

GRADBENO PODJETJE »OBNOVA« — LJUBLJANA
VILHARJEVA 33

sprejme

v začetku letošnje gradbene sezone za svoja gradbišča v **Ljubljani, Smledniku, Ihanu, Škofji Loki** in **Poreču:**

večje število kvalificiranih tesarjev,
večje število kvalificiranih zidarjev,
večje število kvalificiranih železokrivcev.

Prav tako sprejme večje število

nekvalificiranih delavcev,

ki imajo veselje za priučitev po hitri metodi za tesarski in zidarski poklic.

Hrana in stanovanje za samske delavce sta preskrbljena. Osebni dohodek po pravilniku o delitvi osebnega dohodka in po učinku. — Pismene ali ustne ponudbe sprejema kadrovski oddelek podjetja.

»METALKA«
TRGOVSKO IZVOZNO IN UVOZNO PODJETJE
LJUBLJANA — TITOVA 24

sprejme

— VAJENCE V UK
v železninarsko-tehnični stroki.

POGOJ: končana popolna osemletka s prav dobrim ali dobrim uspehom.

Pismene ponudbe z zadnjim šolskim spričevalom dostavite na naslov: »METALKA«, Ljubljana — Titova 24.

DOLENJSKI LIST

LASTNIKI IN IZDAJATELJI: občinski odbori SZDL Brežice, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Sevnica, Trebnje in Videm-Krško

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: Tone Gošnik (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Miloš Jakopec, Drago Kastelic in Ivan Zoran

IZHAJA vsak četrtek - Posamezna številka 20 din - Letna naročnina 900 din, polletna 450 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1800 din - Tekoči račun pri podružnici NB v Novem mestu: 666-11-603-9 - NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Glavni trg 3 - Poštni predal 33 - Telefon 21-227 - Rokopisov in fotografij ne vračamo - TISKA: Časopisno podjetje »DELO« v Ljubljani